

Жінка під покровом ісламу

المرأة في ظل الإسلام باللغة الأوكرانية

Д-р Абд ар-Рахман аш-Шіха

د. عبد الرحمن بن عبد الكريم الشبكي

переклад

EUROPEAN ISLAMIC RESEARCH CENTER (EIRC)

& Мухаммада аль-Гарбі

المركز الأوروبي للدراسات الإسلامية

& محمد الغربي

редагування

Андрія Шистєрова

Жінка під покровом ісламу

Д-р Абд ар-Рахман аш-Шіха

переклад

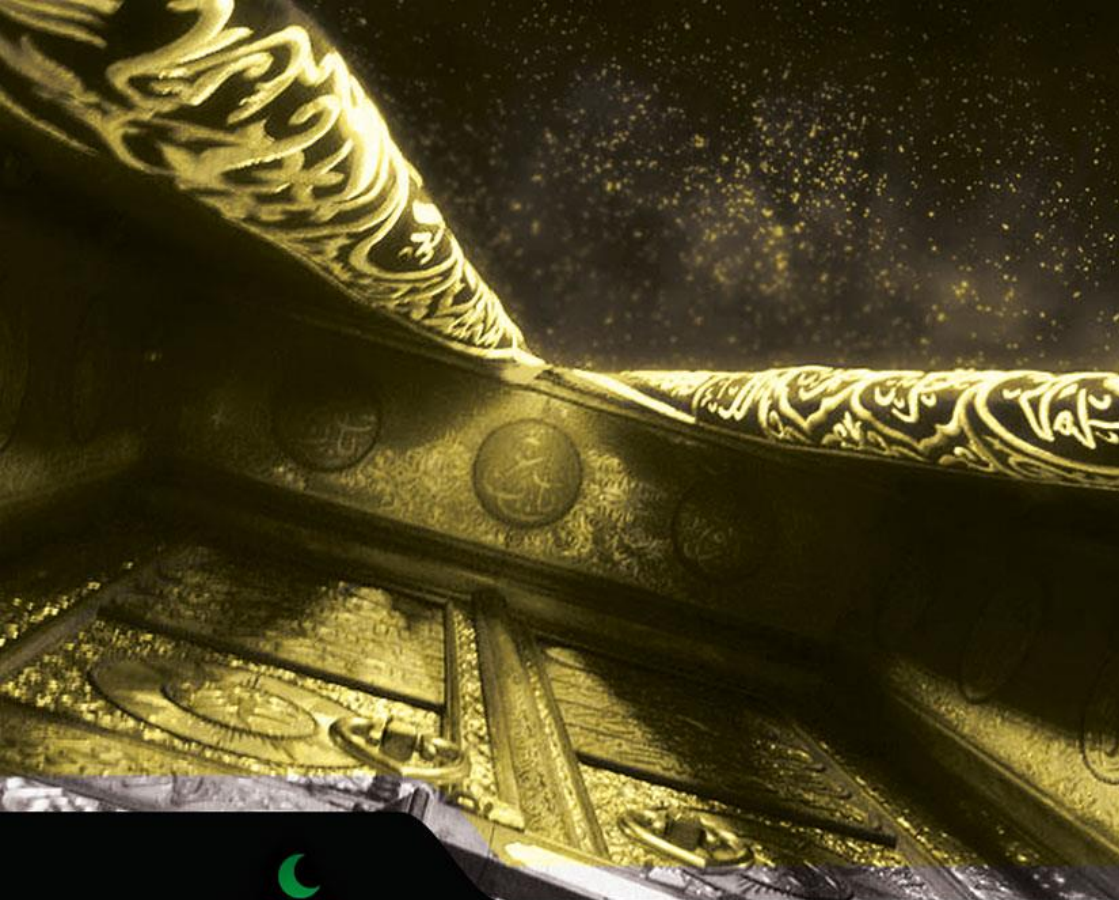
EUROPEAN ISLAMIC RESEARCH CENTER (EIRC)

& Мухаммада аль-Гарбі

Перевірка:

- **Andrew Shisteroff**
- **Svyripa Olga**
- **Lustikova Anna Aleksandrovna**
- **Armen Nalbandyan**

© **WWW.ISLAMLAND.COM**
info@islamland.com

ISLAM LAND

GROW GOODNESS BY YOUR HAND

EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM

Зміст

Вступ

Розкріпачення жінки
Рівноправність жінки та чоловіка
Надання жінці прав і свобод

Жінка крізь призму століть

Жінка у арабів в епоху доісламського невігластва
Жінка в стародавній Індії
Жінка в стародавньому Китаї
Жінка в стародавній Греції
Жінка у світлі давньоюдейських традицій
Жінка у світлі давньохристиянських традицій

Становище жінки в ісламі

Деякі права та обов'язки, спільні для чоловіків і для жінок
Специфічні права жінки в ісламі
Жінка – дочка
Жінка – дружина
Жінка – матір
Жінка – родичка, сусідка, вдова

Деякі помилкові погляди на становище жінки в ісламі

Багатоженство
Заміжжя тільки за згодою опікуна
Чоловік – голова сім'ї
Свідчення жінки
Жінка і спадок
Компенсація за ненавмисне вбивство
Жінка і робота
Ні кроку без чоловіка?
Розлучення – прерогатива чоловіка
Одіяння розбрату, або моє тіло – моя справа!

Іслам забороняє бити жінок

Висновок

Вступ

Хвала Аллаху!

Я прошу Всевишнього Аллаха благословити нашого Пророка Мухаммада, його родину, сподвижників і всіх, хто послідував за ним шляхом істини.

Аллах Всевишній сказав¹:

«О ви, які увірували! Воістину, Ми створили вас із чоловіка та жінки і зробили вас народами та племенами, щоб ви знали одне одного. Воістину, найшанованіші з-посеред вас перед Аллахом — найбільш богобоязливі! Воістину, Аллах — Всезнаючий, Всевідаючий!». (49:13)².

Великою несправедливістю щодо ісламу є те, що йому приписуються негативні риси, які йому не притаманні. Багато людей вважають, що жінка в ісламі позбавлена будь-якої поваги і шани, і що принципи, які є основою цієї релігії, грубим чином зневажають її законні права. Однак чи насправді це так?

Аллах у Корані закликає чоловіків гідно ставитися до жінок, навіть якщо їм не подобаються якісь їхні якості:

¹ Необхідно мати на увазі, що після слів «сказав Аллах» або «сказав Посланець Аллаха» ми маємо приводити відповідні тексти арабською мовою, адже аяти Благородного Корану і хадіси Посланця Аллаха існують тільки арабською мовою. Однак, щоб полегшити сприйняття тексту для читача, що не володіє арабською, ми вирішили не наводити арабський текст, зберігши, таким чином, тільки смисловий переклад оригіналу.

² Тут і далі цифри в дужках, після згадки аятів з Корану, вказують на номер сури і аята в Священному Корані.

«Поводьтеся з дружинами гідно. І навіть якщо вони неприємні вам, то, можливо, неприємне для вас те, куди Аллах вклав багато добра!» (4:19).

Також Всевишній говорить:

«Серед Його знамень — те, що Він створив для вас дружин із вас самих, щоб ви знаходили в них спокій, і встановив між вами любов і милосердя. Воістину, в цьому знамення для людей, які думають!» (30:21).

Останнім часом все частіше чути заклики про надання жінкам прав і свобод, про усунення жіночої дискримінації і зрівнюванні їх у правах з чоловіками. Одна справа, коли ці гасла звучать у середовищі, де до жінки дійсно ставляться несправедливо і обмежуються її права. Однак в ісламському суспільстві, яке з самої своєї появи гарантувало жінці всі необхідні права і свободи і, більше того, зробило дотримання цих прав релігійним обов'язком кожного мусульманина, подібні заклики викликають подив. Той, хто закликає до розкріпачення жінки і надання їй прав і свобод, будує тактику боротьби за свої вимоги на основі трьох складових:

- Боротьба за розкріпачення жінки.
- Боротьба за рівноправність жінки та чоловіка.
- Боротьба за надання жінці прав і свобод.

Розкріпачення жінки

Коли ми використовуємо слово «розкріпачення» стосовно людини, ми визнаємо, що її свобода обмежена і вона потребує звільнення. Тому вираз «розкріпачення жінки» є софізмом, що покликаний створити у слухача враження, ніби жінка – рабиня, і її потрібно звільнити з рабства.

У реальності, абсолютна свобода є нонсенсом як для чоловіків, так і для жінок, тому що можливості людини обмежені, як фізичними здібностями, так і тими ціннісними й критеріями, які

диктує навколишнє соціальне середовище. Незалежно від того, чи живе людина в розвиненому суспільстві, чи у відсталому, вона зобов'язана підкорятися законам і правилам, які регулюють життя людей і їх взаємини. Однак чи означає це, що вона позбавлена волі?

До того ж, будь-яка свобода має певні межі, порушення яких веде до хаосу і безладу. Професор Генрі Макоу, відомий канадський мислитель і вчений, сказав: «Фемінізм³ – це ще одна жорстока містифікація Нового Світового Порядку, яка вже спокусила американську жінку і завдала колосального збитку західній цивілізації...»⁴.

Говорячи про свободу жінок, необхідно зазначити, що в багатьох сферах суспільного життя іслам ще чотирнадцять століть тому надав жінці право безпосередньо здійснювати зв'язок із суспільством, оминаючи систему опікунів і представників, як це було раніше. Іслам у повній мірі гарантує жінці свободу, окрім тієї, яка веде до розбещеності та розпусти. Такий самий принцип використовується й до чоловіка. Основи, на яких ґрунтується поняття свободи в ісламі, добре описані в наступному вислові Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха)⁵:

«Тих, хто піклується про непорушність кордонів Аллаха і тих, хто переступає ці межі можна порівняти із людьми, що тягнуть

³ Фемінізм – світогляд, заснований на ідеї рівності жінки і чоловіка в суспільному житті.

⁴ Henry Makow. *Cruel Hoax: Feminism & the New World Order*.

⁵ «Мир йому і благословення Аллаха» – ця фраза, відповідно до ісламських традицій, вимовляється кожен раз, коли згадується ім'я Пророка Мухаммада. Вона, в своїй суті, є зверненням до Аллаха, в якому мусульманин прохає Всевишнього благословити, тобто возвеличити, прославити Пророка Мухаммада перед наближеними ангелами і дарувати йому безпеку в могилі і в Судний День. А істинне знання – у Аллаха.

жереб за стрілами, щоб (зайняти місця) на кораблі, в результаті чого одні розміщуються у верхній частині (корабля), а інші – в нижній. Коли ті, хто опинився унизу хотіли зачерпнути води, їм (доводилося) проходити крізь тих, хто розмістився на палубі, і (врешті-решт) вони сказали: «А чи не пробити нам діру (в днищі), щоб набирати воду через неї, не турбуючи тих, хто перебуває нагорі?» І якщо вони (тобто ті, що розташувалися на палубі) залишать їх сам на сам із собою і тим, що вони хочуть зробити, то загинуть усі, якщо ж вони схоплять їх за руки, то врятуються самі і врятовують усіх (інших)» (Аль-Бухарі)⁶.

Таким чином, поняття свободи в ісламі передбачає, що людина у всіх своїх вчинках повинна дотримуватися законів Аллаха, сумлінне виконання яких гарантує те, що вона не заподіє необґрунтованої шкоди ані собі, ані суспільству.

Тепер ми поставимо просте запитання усім тим, хто дбає про жіночі права та свободу: чи хотілося б вам самим жити і рости дітей у суспільстві, яке загрузло в розбещеності, аморальності, потворної вседозволеності, однією з основних причин якої є жіноча свобода? Та сама «свобода», до якої вони закликають – свобода від сім'ї, від дітонародження, від виховання дітей і, нарешті, свобода від чоловіка, через повну віддачу себе «улюбленій справі», чи то бізнесу, чи то суспільно-політичній діяльності.

Рівноправність жінки та чоловіка

Вимагати повного і абсолютного рівноправ'я між чоловіком і жінкою нерозумно, адже цьому суперечить сама їхня природа, яка відрізняється як на психофізіологічному рівні, так і на рівні менталітету. Більше того, навіть між представниками однієї статі рівноправність, як така, відсутня, і це не вважається чимось

⁶ Тут і далі після смислового перекладу слів Пророка Мухаммада вказується ім'я вченого, у збірці якого наводиться вислів.

дивовижним. То що ж говорити про рівноправність між представниками різних статей?

Аллах Всевишній сказав:

«Із кожної речі Ми створили пару; можливо, схаменетесь ви!». (51: 49).

В ісламі статус чоловіка і жінки, включаючи й їх права, знаходиться у повній відповідності з тими громадськими та матеріальними обов'язками, які покладені на них Аллахом. І ці обов'язки якнайкраще відображають психологічні та соціальні риси, якими Всемогутній Аллах наділив чоловіка і жінку, виходячи зі Своєї Досконалої Мудрості.

Д-р Алексіс Каррел, лауреат Нобелівської премії з Франції, дотримується такої самої точки зору, говорячи: «Чоловік відрізняється від жінки не тільки статевими ознаками – наявністю у жінки матки, її здатність до дітонародження тощо – і не тільки здібностями до засвоєння знань. Ця відмінність має більш фундаментальну природу, зачіпає весь людський організм. Відмова від врахування цієї фундаментальної істини привела adeptів фемінізму до пропаганди помилкових ідей, заснованих на вірі в те, що жінки повинні мати ті самі права й обов'язки, що і чоловіки. У реальності, жінка абсолютно відрізняється від представників протилежної статі. Кожна клітинка її організму несе в собі печатку статевої приналежності. Це відноситься не тільки до її фізіологічної будови, але і до нервової системи. Закони, за якими живе людський організм, не можуть бути підпорядковані чиймось примхам. І ми маємо приймати це як належне... Жінці слід розвивати свої завдатки з урахуванням її психофізіологічних особливостей, при цьому необхідно відмовитися від бездумного прагнення уподібнитися чоловікові»⁷.

⁷ Dr. Alexis Carrel. Man and the Unknown. 1949:91.

Надання жінці прав і свобод

Сьогодні у всьому світі лунають заклики до боротьби за надання жінкам прав і свобод. Однак немає і не було такої законодавчої системи, яка б так само, як ісламська, не тільки гарантувала жінці права, яких вона потребує, але і найдієвішим чином забезпечувала б її захист. Це ми і спробуємо показати і обґрунтувати в наступних розділах цієї книги.

Сер Гамільтон, відомий англійський мислитель і філософ, сказав у своїй книзі про іслам і арабську цивілізацію: «Правила, норми та постанови, що стосуються жінок в ісламі, відрізняються ясністю, прямою і відвертістю... Іслам приділяє особливу увагу тому, щоб забезпечити жінку необхідним захистом від всього, що може завдати шкоди безпосередньо їй або її репутації...»⁸

Гюстав Лебон, знаменитий французький психолог, соціолог, антрополог та історик, писав у своїй книзі «Цивілізація арабів»: «Гідність ісламу полягає не тільки в тому, що він підніс статус жінки, але і в тому, що він зробив це вперше. У цьому не важко переконатися, якщо поглянути на факти, які підтверджують, що все релігії і народи, які існували до появи ісламу, не відрізнялися добрим ставленням до жінки...»⁹, «...Інститут подружнього права, визначений в Корані і роз'яснений його тлумачами, перевершує те, що є еталоном у європейців...»¹⁰

Більше чотирнадцяти століть тому іслам почав свою переможну ходу по всій планеті. Велич цієї релігії проявляється у всьому – в її досконалості і всеосяжності, в надзвичайній швидкості її розповсюдження, в її дивовижній практичності і доступності для людського розуміння. Іслам забороняє тільки те,

⁸ *Gibb, Hamilton Alexander Rosskeen. Studies on the Civilization of Islam. Princeton U. Press, 1982.*

⁹ *Gustave Le Bon. The civilisation of Arabs*

¹⁰ Там само.

що може нашкодити людині, і в ньому немає нічого, що суперечило б здоровому людському єству.

Щоб з'ясувати, як іслам вплинув на становище жінки, ми пропонуємо читачеві здійснити невеликий історичний екскурс в минуле і поглянути на те, яким був статус жінки крізь призму минулих сторіч.

Жінка крізь призму століть

Жінка у арабів в епоху доісламського невігластва

У арабів в епоху доісламського невігластва жінка була позбавлена основних прав, часто піддавалася утискам і насильству. В будь-який момент чоловік міг відняти її гроші і майно, залишаючись при цьому непокараним. Вона вважалася частиною його майна і не мала права на спадщину, оскільки спадок призначався тільки тому, хто міг безстрашно скакати на коні, безжально вбивати ворогів і здобувати багаті трофеї на полі бою. Більше того, часто сама жінка ставала об'єктом успадкування. Якщо її чоловік помирає, залишивши після себе синів від іншого шлюбу, то старший з них отримував її у спадок разом з рештою майна батька. Вона не мала права залишати дім свого пасинка доти, доки не виплачувала певну суму за свою свободу.

Поширеним явищем було багатоженство: коли чоловік міг мати необмежену кількість дружин. Не існувало жодних законів або правил, які б захищали жінку від свавілля з боку її деспотичного чоловіка. При укладанні шлюбу її думка нічого не значила. У випадку розлучення жінка не мала права повторно вийти заміж за свого колишнього чоловіка.

У часи доісламського невігластва часто траплялося так, що батько новонародженої дівчинки невимовно злився, дізнавшись, що дружина народила дівчинку, а не хлопчика. Багато хто вважав народження дівчинки недобрим знаком. Всевишній Аллах говорить у Корані: **«ЙКоли когось із них сповіщають про доньку, то його обличчя стає чорним, і він тамує гнів і ховається від людей через лиху звістку. Залишити її з ганьбою чи закопати живцем у землю? Погане рішення їхнє!»** (16:58-59).

Серед арабів були й ті, хто вбивав своїх дітей через страх убогості. У Корані говориться:

«Не вбивайте своїх дітей, боячись бідності! Ми годуємо як їх, так і вас. Воістину, таке вбивство — великий гріх!» (17:31).

Жінка часто була позбавлена елементарних природних прав. Наприклад, тільки чоловіки могли споживати певні види їжі. Аллах Всевишній так говорить про це у Священному Корані:

«Вони говорять: «Те, що в утробах цих тварин, дозволене чоловікам нашим та заборонене дружинам нашим!» А якщо воно народиться мертвим, то всі мають право на це. Відплатить Він їм за вигадки їхні. Воістину, Він — Мудрий, Всезнаючий!» (6:139).

Ненависть до новонароджених дівчаток іноли штовхала арабів на такий жахливий злочин, як закопування їх живцем. Аллах сказав в Священному Корані щодо Судного дня:

«Коли поховану живцем запитають, за який гріх її вбили» (81:8-9).

Єдине, на що могла розраховувати жінка в той час, так це на захист від посягань чоловіків з інших родів і племен, а також на право того, щоб помстились за її зганьблену гідність. Однак навіть у цьому випадку причиною такого ставлення до неї було

прагнення її сім'ї, роду чи племені захистити свою репутацію або довести свою велич і перевагу над іншими.

Описуючи становище, у якому знаходилася жінка в ту епоху, Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллах), другий праведний халіф мусульман, сказав: «Клянуся Аллахом! До приходу ісламу ми і не припускали, що жінки чимось володіють, доки Аллах не зіслав про них те, що він зіслав, і не обдарував їх тим, чим обдарував»¹¹.

Жінка в стародавній Індії

Згідно із Законами Ману¹², шлюбно-сімейні відносини стародавньої Індії будувалися на основі великої патріархальної сім'ї. Головою сім'ї був чоловік. Жінка повністю залежала від свого чоловіка і синів. Шлюб був майновою угодою, в результаті якої чоловік купував собі дружину і вона ставала його власністю. Закони Ману визначають становище жінки таким чином: у дитинстві їй належало бути під владою батька, в молодості – чоловіка, після смерті чоловіка – під владою синів, адже «жінка ніколи не здатна бути самостійною». Закони Ману прямо вимагають від дружини поважати свого чоловіка як бога, навіть якщо він позбавлений чеснот. Хоча Закони Ману, проголошують «взаємну вірність до самої смерті» як вищу норму, чоловік міг мати кількох дружин або розлучитися із дружиною. Дружина ж не могла залишити сім'ю, навіть якщо чоловік її продав або залишив. Вона продовжувала вважатися його дружиною.

Абу аль-Хасан ан-Надаві пише: «У давньоіндійському суспільстві жінка була подібна рабині; підкоряючись чоловікові,

¹¹ Муслім № 1479.

¹² Закони Ману (санскр. Манавадхар-машастра) – давньоіндійський збірник приписів, що визначають поведінку індійця в приватному і суспільному житті відповідно до пануючих в суспільстві систем поглядів і релігійних догматів брахманізму.

вона була підвладна йому; позбавлена волі, вона не мала права на самостійність; чоловік міг навіть програти її своєму суперникові під час азартної гри»¹³.

У стародавній Індії був досить широко поширений звичай заживо спалювати вдів – Сутта. В. Дурант, відомий американський письменник, історик і філософ, згадуючи цей звичай, писав наступне: «У священних книгах брахманізму говориться: «Вдові слід кинутися на дрова, приготовані для спалювання тіла її померлого чоловіка... Тіло чоловіка кладуть на дрова, після чого підходить вдова, що закрила обличчя покривалом. Брахман скидає з неї покривало, і жінка знімає свої прикраси, коштовності і роздає їх своїм родичам, потім вона розплітає коси. Після цього головний жрець бере її за праву руку і три рази водить навколо дров, потім вона сходить на дрова, і, піднявши ногу покійного чоловіка, прикладає до неї свій лоб в знак покори йому, потім пересідає до його голови, поклавши свою праву руку на його тіло. Після цього розпалюють вогонь і її спалюють разом з тілом чоловіка. Це пояснюється тим, що жінка за це, нібито, буде винагороджена благополучним життям з чоловіком на небесах в наступні тридцять п'ять мільйонів років..., що своїм спаленням вона очищає родичів матері, батька і чоловіка, а також очищає самого чоловіка від гріхів... У цьому випадку вона вважається непорочною жінкою, з чесним ім'ям і незаплямованою репутацією. Цей ритуал настільки широко поширився в індійському суспільстві, що за десять років – з 1815 по 1825 рр.. – було спалено близько шести тисяч жінок. Цей звичай зберігався до кінця XIX століття, коли був скасований всупереч волі індійських священнослужителів»¹⁴.

¹³ *Abul-Hasan an-Nadwi*. What Did the World Lose by the Decline of Muslims.

¹⁴ *William James Durant*. The story of civilization.

Іноді жінка мала кілька чоловіків, і її статус нічим не відрізнявся від статусу проститутки¹⁵.

Жінка в стародавньому Китаї

В. Дурант у своїй книзі «Історія цивілізації» пише: «Жінка в давньокитайському суспільстві перебувала під абсолютною владою чоловіка, і все її життя було присвячене служінню йому. Вона була позбавлена всіх фінансових і соціальних прав, і взагалі вважалася непридатною до того, щоб бути суб'єктом прав, не могла приймати важливих рішень, все за неї визначав чоловік. Вона не мала права на отримання освіти, на прилучення до культури, повинна була завжди перебувати вдома, виконуючи роль прислуги або робітниці за наймом, повинна була навчитися шиттю і умінню виконувати різну домашню роботу. Коли дівчині виповнювалося п'ятнадцять років, вона повинна була стригти волосся, а в двадцять років її видавали заміж. Нареченого для неї обирав батько...»¹⁶.

Народження дівчинки вважалось поганою ознакою. Ось як про це пише В. Дурант: «У своїх молитвах чоловіки просили, щоб у них народжувалися тільки хлопчики. Жінку зневажали, якщо вона не могла народити дітей чоловічої статі, адже сини більш пристосовані для роботи на полях і перевершують дівчат у військовій майстерності. Наявність дівчинки в сім'ї розглядалася батьком як тяжкий і невдячний тягар, оскільки всі зусилля, витрачені на її утримання і виховання, закінчувалися тим, що вона, врешті-решт, переходила в будинок свого чоловіка...

Зустрічався також звичай вбивства дочок. Якщо в родині дівчаток народжувалося більше, ніж це було необхідно на думку батьків, і існували труднощі з їх утриманням, то «зайвих» дівчаток залишали у відкритому полі, знаючи, що їх погубить або

¹⁵ *Haripada Chakraborti. Hindu Inter-caste Marriage in India. Chapter 3: Forms of Marriage. Part 2: Polyandry.*

¹⁶ *William James Durant. The story of civilization.*

нічний холод або хижий звір, при цьому батьки не відчували жодних докорів сумління...»¹⁷.

Стара китайська приказка говорить: «Вислухай жінку, але не вір їй»¹⁸.

Жінка в стародавній Греції

Доля давньогрецької жінки була не кращою за долю її попередниць. Вважалося, що жінка є осередком зла. Вона була позбавлена права на отримання освіти і перебувала на найнижчих щаблях соціальної драбини, її навіть вважали «диявольською скверною»¹⁹

Г. Лебон у своїй книзі «Арабська цивілізація» пише: «Стародавні греки взагалі вважали жінку низькою, марною істотою. Вона, за їхніми уявленнями, мала тільки продовжувати рід і вести домашнє господарство. Жінку, яка народила потворну дитину, могли засудити до смерті»²⁰.

А пам'ятаєте, що говорили про жінок давньогрецькі філософи й оратори, які вважалися цвітом інтелектуальної еліти того часу? Сократ: «Три речі можна вважати щастям: що ти людина, а не дика тварина, що ти грек, а не варвар, і що ти чоловік, а не жінка». Аристотель, вчитель Олександра Македонського: «Жінка є жінкою через відсутність чоловічих властивостей, тому ми маємо бачити в жінці істоту, яка страждає природною неповноцінністю». Гіппократ з Ефеса: «Лише двічі радіє тобі дружина: в день весілля і в день похорон». А Демосфен, відомий давньогрецький оратор і мислитель, описуючи становище жінок у Стародавній Греції, говорив: «Куртизанки потрібні для того, щоб

¹⁷ William James Durant. The story of civilization.

¹⁸ Gustave Le Bon. The civilisation of Arabs.

¹⁹ Gustave Le Bon. The civilisation of Arabs.

²⁰ Gustave Le Bon. The civilisation of Arabs.

догоджати нашій плоті, гетери – для насолоди, а дружини – для того, щоб народжувати нам законних дітей».

І якою ж могла бути доля жінки в такому суспільстві?!

Жінка у світлі давньоюдейських традицій²¹

У Старому Заповіті жінка описується таким чином:

«Звернувся я серцем своїм до того, щоб дізнатися, розвідати, та знайти премудрість і розум, і пізнати безбожність глупоти, нерозуму і безумства – і зрозумів я, що гірша від смерті – жінка, тому що вона – сіті, і серце її – тенета, руки її – окови...» (Екклезіаст, 7:25-26).

У Септуагінті говориться: «Коли хто продасть дочку свою на невілницю, не вийде вона, як виходять раби; якщо вона не угодна своєму пану, і він не заручиться з нею, нехай дозволить викупити її; а чужому народові продати її не владний, коли сам знехтував нею; якщо заручить її з сином своїм, то нехай чинить з нею за правом дочок; якщо візьме іншу за нього, то вона не повинна лишатись без їжі, одягу та подружнього співжиття; А коли він цих трьох речей не зробить для неї, то вона відійде задарма, без викупу». (Вихід, 21:7-11).

Таким чином, якщо жінка виходила заміж, то опікунство над нею переходило від батька до чоловіка, і вона ставала його

²¹ У наступних двох розділах ми коротко зупинимося на деяких давньоюдейських і давньохристиянських традиціях і окремих положеннях відповідних священних писань. Просимо читача прийняти пропонований йому в цих розділах матеріал як інформацію для роздумів, а не як критику, оскільки ми допускаємо, що традиції та закони, про які піде мова, дійсно могли бути приписані Всевишнім Аллахом відповідним народам і діяли певний час. Згідно з переконаннями мусульман, зіслання Корану анулює правомірність слідування текстам інших священних писань.

власністю, так само, як будинок, раби, служниці, гроші та інше майно. Давньоюдейські вчення і закони позбавляють дочку спадщини від батька, якщо у батька є діти чоловічої статі. У Старому Завіті, в Септуагінті, написано:

«І до Ізраїлевих синів скажи: якщо хто помре, не маючи у себе сина, то дасте спадщину його дочки йому» (Числа 27:8).

В. Дурант пише: «Батько мав практично необмежену владу над членами своєї сім'ї. Земля була його власністю, життя дітей перебувало в його руках, і вони могли позбутися його за непокору наказам батька. Він уособлював собою державу. Нужденний батько міг продати свою дочку в рабство до того, як вона досягне зрілості, міг видати її заміж за кого забажає, не питаючи її згоди. Хоча в окремих випадках батько питав її згоди на заміжжя»²².

Після смерті чоловіка, дружина мала, незалежно від її бажання, перейти до його брата, за винятком тих випадків, коли він сам відрікався від неї:

«Якщо брати живуть разом і один з них помре, не маючи у себе сина, то дружина померлого не повинна виходити на сторону, за чоловіка чужого, але дівер її повинен прийти і взяти її до себе в дружини і жити з нею» (Второзаконня, 25:5).

Юдеї сторонилися жінки, у якої почалася менструація – не їли, не пили з нею і не спали поруч, поки вона не очиститься:

«Жінка вважається нечистою з того моменту, коли вона відчує наближення менструації. Чоловік не повинен торкатися до неї навіть мізинцем... Не можна нічого передавати їй у руки або приймати з її рук, навіть якщо передача здійснюється не безпосередньо, а шляхом перекидання предмета з рук в руки... Чоловікові не можна пити зі склянки, з якої пила нечиста жінка. Чоловікові й нечистій дружині не можна спати на одному ліжку,

²² William James Durant. The story of civilization.

їхати в одному возі або плисти в одному човні. Якщо вони працюють разом, то вони не повинні торкатися одине одного. Якщо чоловік захворіє і поруч не виявиться нікого, хто міг би подбати про нього, то їй дозволяється прислужувати йому, з тією умовою, що вона безпосередньо не торкатиметься до нього. Якщо ж захворіє жінка, то чоловікові не дозволяється піклуватися про неї, навіть якщо він буде уникати прямого дотику. Якщо жінка народить дитину, то вона стає нечистою. Якщо народить хлопчика, вона буде нечистою сім днів, а якщо дівчинку – 14 днів. Їй дозволяється купатися тільки через сорок днів після народження хлопчика, і через вісімдесят днів після народження дівчинки»²³.

Жінка у світлі давньохристиянських традицій

В середні віки отці – засновники церкви – займали відверто ворожу позицію щодо жінки, вважаючи її джерелом всіх гріхів і бід, яких зазнало людство. Тертуліан говорив: «Хіба не відомо вам, що в кожній з вас живе Єва? Боже прокляття на вашу стать переходить зі століття у століття: також повинно переходити і усвідомлення провини. Ви – врата диявола; ви – порушили наказ [Бога] і скуштували заборонений плід; ви – перші відступники від закону божого; в вас [живе] та, яка штовхнула на гріх Адама, адже сам Диявол відступився від нього...» Климент Олександрійський вважав: «У чоловіка, наділеного розумом, немає і тіні безчестя; чого не скажеш про жінку, яку ганьбить навіть відображення тієї природи, яка вложена у неї»²⁴. А Іоанн Дамаскін проповідував: «Жінка – це дочка віроломства, страж Гієни, соромітник світу; її підступами скинутий був Адам з Садів Райських».

У Новому Завіті наводяться такі слова апостола Павла: «Хочу також, щоб ви знали, що всякому чоловікові – голова Христос, а

²³ *Рабин Ганифрід, Соломон бен-Йосиф. Kizzur Schulchan Aruch. Компендій ритуального кодексу.*

²⁴ *Блаватська Е.П. Жінки Цейлону. Люцифер, жовтень 1889*

жінці голова – чоловік, а Христосу голова – Бог... І так чоловік покривати голови не повинен, тому що він образ і слава Божа, а дружина є слава чоловіка, адже не походить чоловік від жінки, але жінка від чоловіка. І не чоловік створений заради жінки, а жінка заради чоловіка. Тому жінка повинна мати на голові знак влади над нею, Янголів» (Перше послання Коринтянам, 11:3-7-10).

Вчення християнства зобов'язували жінку підкорятися чоловікові, як Богу і слухатися його: «Дружини, коріться своїм чоловікам, як Господу, адже чоловік є главою дружини, як і Христос – главою церкви...» (Новий Заповіт, Послання апостола Павла до Ефесян, 5:22,23).

У своїй книзі «Шлюбне життя: між Сходом і Заходом» Девід і Віра Мейс пишуть: «Не намагайтеся переконати себе у тому, що наша християнська церква вільна від суджень, [що принижують жіноче ество]. Хіба можна десь ще зустріти стільки невтішних відгуків про жінок, крім як у отців раннього християнства?!»²⁵

Становище жінки в ісламі

Деякі права та обов'язки, спільні для чоловіків і для жінок

На мусульманку, що досягла зрілості і знаходиться в здоровому розумі, покладені ті ж релігійні обов'язки, які покладені й на мусульманина: здійснення п'ятикратної щоденної молитви, виплата закяту, піст у місяць Рамадан і здійснення хаджу. Однак шаріат змінив для жінки деякі норми: їй не можна

²⁵ David & Vera Mace. Marriage; East and West. Doubleday, Garden City, N.Y., 1960.

здійснювати молитву і дотримуватися посту під час менструацій і післяпологових кровотеч. Що стосується посту в Рамадан, то кількість пропущених днів посту в цей місяць відшкодовується після того, як жінка очиститься від місячних або післяпологової кровотечі. Молитви ж, пропущені з вказаних причин, не відшкодовуються.

Жінка і чоловік заслуговують на однакову нагороду за благодіяння і однакове покарання за гріхи: як в цьому, так і в майбутньому житті. Аллах Всевишній сказав: **«Чоловікам і жінкам, які робили добро й були віруючими, Ми неодмінно даруємо прекрасне життя. І Ми неодмінно винагородимо їх за те найкраще, що вони робили!»** (16:97).

Також Аллах сказав в Корані: **«Воістину, для відданих [Аллаху] — чоловіків і жінок, для віруючих — чоловіків і жінок, для смиренних — чоловіків і жінок, для правдивих — чоловіків і жінок, для терплячих — чоловіків і жінок, для покірних — чоловіків і жінок, для тих, які подають милостиню, тримають піст, для чоловіків і жінок, які закривають свою наготу — чоловіків і жінок, для тих, які часто згадують Аллаха — чоловіків і жінок, — усім Аллах приготував прощення та велику винагороду!»**. (33:35).

Жінка і чоловік однакові за своєю людською природою. Жінка не є породженням зла або джерелом гріховності. Вона не була причиною повалення Адама з Раю, як вчать деякі релігійні доктрини світу. Аллах Всевишній сказав: **«О люди! Бійтесь Господа вашого, Який створив вас із однієї душі та створив із неї другу до пари; а з них створив ще й інших чоловіків та жінок; і розселив їх по усьому світу...»** (4:1).

Аллах також говорить в Благородному Корані:

«Невже людина думає, що вона залишена без нагляду? Невже вона не була краплею сім'я, що ллється? А потім — кров'яним згустком; Ми створили її та розмірили, зробивши

з неї пару: чоловіка та жінку. То невже Він не спроможний оживити померлих?» (75:36-40).

Таким чином, іслам відкинув пануючі до нього несправедливі порядки щодо жінки, особливо коли її вважали істотою нижчого порядку, ніж чоловік і, отже, позбавляли багатьох фундаментальних прав.

Жінка, так само як і чоловік, зобов'язана слідувати певним моральним засадам і, так само як і чоловік, має право на повагу і на захист своєї честі і гідності. Наприклад, тих, хто брехливо звинуватили безневинну жінку в перелюбі, публічно карають. Аллах Всевишній сказав:

«Тих, які звинувачують добродішних жінок, але не можуть привести чотирьох свідків, бийте вісімдесят разів і ніколи не приймайте від них свідчення, адже вони — нечестивці» (24:4).

Жінка, як і чоловік, має право на спадщину. Аллах Всевишній сказав:

«Чоловіку належить частка від того, що залишили батьки та найближчі родичі; і жінці належить частка від того, що залишили батьки та найближчі родичі — як від малого, так і від великого. Такою є встановлена частка» (4:7).

Іслам дав жінці право на спадок, тоді як в доісламський період жінка була позбавлена такого права, більше за це, вона сама була об'єктом успадкування. Аллах Всевишній сказав:

« О ви, які увірували! Вам не дозволено бути спадкоємцями дружин проти їхньої волі. Не забороняйте їм забрати частину того, що ви їм дали, хіба як вони вчинять явний перелюб. Поводьтеся з дружинами гідно. І навіть якщо вони неприємні вам, то, можливо, неприємне для вас те, куди Аллах вклав багато добра!» (4:19).

Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллах) сказав: «Клянуся Аллахом! До приходу ісламу ми і не припускали, що жінки чимось володіють, доки Аллах не зіслав про них те, що він зіслав, і не обдарував їх тим, чим обдарував...»²⁶.

Жінка, як і чоловік, має право володіти майном і вільно розпоряджатися ним: набувати власність, продавати або купувати без участі опікуна, якщо це не суперечить нормам шаріату. Аллах Всевишній сказав:

«О ви, які увірували! Жертвуйте ті блага, які отримали ви...» (2:267).

«Воістину, для відданих [Аллаху] — чоловіків і жінок, для віруючих — чоловіків і жінок, для смиренних — чоловіків і жінок, для правдивих — чоловіків і жінок, для терплячих — чоловіків і жінок, для покірних — чоловіків і жінок, для тих, які тримають піст — чоловіків і жінок, для тих, які закривають свою наготу — чоловіків і жінок, для тих, які часто згадують Аллаха — чоловіків і жінок, — усім Аллах приготував прощення та велику винагороду!» (33:35).

Іслам вважає повагу до жінки ознакою гідності і розсудливості. Пророк сказав: «Найбільш досконалою вірою володіє той з віруючих, хто відрізняється найкращою вдачею, і кращими з вас є ті, хто краще за всіх ставиться до своїх жінок»²⁷.

Жінка, як і чоловік, має здобувати знання. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Пошук знань — обов'язок кожного мусульманина»²⁸.

Фахівці з ісламського права сходяться на тому, що під словом «мусульманин» мається на увазі і чоловік і жінка.

²⁶ Муслім, № 1479.

²⁷ Ібн Хіббан, № 4176.

²⁸ Ібн Маджаг, № 224.

Жінка та чоловік мають однакове право на гідне виховання. Іслам вважає виховання дівчаток і їх забезпечення доброю справою, нагорода за яку винагородою будуть райські сади. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Хто виростив трьох дівчаток, дав їм добре виховання, видав заміж і добре ставився до них, той увійде до раю»²⁹.

Пророк Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) також сказав: «Той, хто має трьох дочок або трьох сестер, і забезпечує їх гідною опікою, боячись Аллаха, буде зі мною в раю як ці два пальці» . І він (мир йому і благословення Аллаха) показав вказівний і середній пальці, притиснуті один до одного³⁰.

Жінка, як і чоловік, несе відповідальність за виправлення суспільства, спонукаючи людей до добра і утримуючи від вчинення зла. Аллах Всевишній сказав:

«Віруючі чоловіки та жінки — приятелі одні одним; вони закликають до заохочуваного та забороняють відразу, звершують молитву, дають закят, коряться Аллаху та Його Посланцю. Аллах змилюється над ними. Воістину, Аллах — Всемогутній, Мудрий!» (9:71).

Жінка, подібно чоловіку, має право самостійно надавати притулок тому, хто потребує захисту, якщо при цьому не порушуються права чоловіка, батька чи інших людей. Аллах Всевишній сказав:

«Але якщо хтось із багатобожників проситиме в тебе захисту, то захисти його, щоб він міг чути слово Аллаха. Потім відведи його в безпечне місце, адже вони – люди, які ще не знають!» (9:6).

Право надавати притулок нужденному мають як чоловіки, так і жінки. Це яскраво впливає із хадиса, переданого Умм Гані бинт

²⁹ Абу Дауд, № 5147.

³⁰ Ахмад та інші.

Абу Таліб (хай буде вдоволений нею Аллах). Вона сказала: «У тому році, коли була звільнена Мекка, я прийшла до Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) і сказала йому: «Син моєї матері вирішив вбити чоловіка, якому я надала притулок» Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «О, Умм Гані, ми гарантуємо безпеку тому, кому надала притулок ти»³¹.

Ми коротко вказали на деякі права жінки в ісламі, які надані їй незалежно від її місця у суспільстві. Далі ми хочемо висвітлити питання специфічних прав жінки, яких вона здобуває залежно від свого соціального стану, тобто залежно від тієї вікової групи, до якої вона належить, сімейного стану, наявності дітей тощо.

Специфічні права жінки в ісламі

Погляд ісламу на жінку, на її місце в суспільстві всебічний і є еталоном справедливості. Він закликає піклуватися про неї на всіх етапах її життя: з першого дня появи на світ і до самої смерті.

У цьому розділі ми коротко, в загальних рисах, розповімо вам про деякі права, які іслам гарантує жінці як дочці, дружині, матері тощо. Тим, хто хоче більш детально вивчити це питання, ми рекомендуємо звернутися до відповідної літератури з ісламської юриспруденції.

Жінка – дочка

Аллах Всевишній наказав батькам піклуватися про своїх дітей, якої б статі вони не були, і захищати їх. Вбивство дітей вважається великим злочином. Аллах Всевишній сказав:

«Не вбивайте дітей своїх, боячись бідності, адже Ми наділяємо й вас, і їх» (6:151).

³¹ Аль-Бухарі, № 350.

Аллах Всевишній зобов'язав батька витратити на дітей і зробив це їх гарантованим правом, навіть коли вони знаходяться в утробі матерів. Всевишній сказав:

«Якщо ж вагітні вони, то утримуйте їх до того часу, поки не народять вони» (65:6).

Право дочки на материнське молоко

Дочки, як і сини, мають право на годування грудьми, добре ставлення, турботу і забезпечення гідного життя. В ісламі це вважається обов'язком батька.

Аллах Всевишній сказав:

«Матері можуть годувати дітей своїм молоком два повних роки, якщо вони бажають довести до кінця це годування» (2:233).

Право дочки на повноцінну турботу і гідне виховання

Іслам зобов'язав батьків піклуватися про своїх дочок, створюючи їм необхідні умови для повноцінного фізичного, розумового і духовного розвитку відповідно до норм ісламського закону. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Досить для людини гріха, якщо вона погубить того, хто знаходиться під її опікунством»³².

А також: «Кожен з вас – це пастир, і кожен з вас відповідальний за тих, хто під його опікою. Правитель – це пастир, і відповідальний за громадян. Чоловік – це пастир, і відповідальний за свою сім'ю. Жінка – це пастир у будинку свого чоловіка, і відповідає за все, що під її наглядом. Раб – пастир майна свого пана, і відповідальний за все, що під його наглядом.

³² Ібн Хіббан, № 4240.

Кожен з вас – це пастир, і кожен з вас відповідальний за тих, хто під його опікою»³³.

Батькам слід обирати добрі імена для своїх дітей.

Якщо між подружжям виникають непереборні розбіжності і вони розлучаються, то мати має більше прав на виховання дітей, крім виняткових випадків, коли вона не в змозі дати своїм дітям правильне ісламське виховання. На це вказує наступний хадис, переданий Амром ібн Шуайбом (хай буде вдоволений ним Аллах): «Одна жінка сказала: «О, Посланець Аллаха! Цього сина я носила в утробі моїй, годувала його грудьми своїми, садила його на коліна свої. Тепер же батько його розлучився зі мною і хоче його забрати від мене». Посланець Аллаха сказав: «Ти маєш більше прав на сина, поки не вийдеш заміж»³⁴.

Як ми вже говорили, Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) закликав піклуватися про дівчаток і вважав гарне ставлення до них і задоволення їхніх потреб обов'язковим. Він (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Той, у кого три дочки або три сестри, дві дочки чи дві сестри, і він добре ставиться до них і боїться Аллаха, здійснюючи над ними опіку, той увійде до раю»³⁵.

Іслам вважає прояв повноцінної турботи про дочок і гарне до них ставлення одним із способів досягнення раю. Аїша (хай буде вдоволений нею Аллах) – матір віруючих – сказала: «[Одного разу] до мене прийшла нужденна жінка, яка несла на руках двох дочок. Я пригостила її трьома [сушеними] фініками, [адже не знайшла в будинку іншої їжі крім цієї]. Жінка дала кожній дівчинці по одному фініку, а третій піднесла до рота, збираючись з'їсти його. [Проте] дівчатка зажадали і цей фінік. Тоді вона поділила між двома дочками цей останній фінік, яким хотіла

³³ Аль-Бухарі, № 853.

³⁴ Абу Дауд, № 2276.

³⁵ Ібн Хіббан, № 446.

втамувати свій голод. Мене вразив її вчинок, і я розповіла про це Посланцю Аллаха. Він же сказав: «Через цей фінік Аллах зобов'язав рай стати її оселею» або «[Через цей фінік Аллах] позбавив її пекельного вогню»³⁶.

Право дочки на ніжність, співчуття і милосердя

Діти – хлопчики і дівчатка – потребують ніжності і милосердя так само, як вони мають потребу в їжі і воді. Адже ніжність і милосердя мають сильний вплив на психіку дітей і їх поведінку. Іслам – релігія милосердя. Абу Хурайра (хай буде вдоволений ним Аллах) сказав: «Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) поцілував аль-Хасана ібн Алі, а в нього тоді сидів аль-Акра ібн Хабіс ат-Тамімі. Побачивши це, аль-Акра сказав: «У мене десять дітей і я ніколи не цілував жодного з них». Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) подивився на нього і сказав: «Того, хто не виявляє милосердя до інших, не буде помилувано»³⁷.

Право дочки на отримання знань

Іслам високо оцінює знання і надає їм великого значення. Аллах Всевишній сказав: **«Аллах дарує перевагу тим серед вас, які увірували і тих, яким дано знання» (58:11).**

Іслам зобов'язав кожного мусульманина здобувати знання, і найкраще знання – це знання релігії Аллаха. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Прагнення до знань – обов'язок кожного мусульманина»³⁸.

Навчання дівчаток-рабинь заслуговує на особливу нагороду. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Якщо чоловік, що має дівчинку-рабіню, допомагав їй здобувати знання і досяг успіху в цьому, виховував її якнайкраще і досяг успіху в

³⁶ Муслім, № 2630.

³⁷ Аль- Бухарі, № 5997.

³⁸ Ібн Маджаг, № 224.

цьому, а потім звільнив її і одружився з нею, то за це він отримає подвійну нагороду»³⁹.

Необхідність запитувати згоди дівчини перед тим, як видати її заміж

Іслам поважає думку жінки щодо вибору чоловіка. Якщо хтось хоче одружитися з нею, вона має право сама вирішити – погодитися їй чи відмовитися. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Не слід видавати заміж [вдову або розлучену] жінку, не порадившись із нею, а незайману – без її згоди». Його запитали: «О, Посланець Аллаха! А як же ми дізнаємося про її згоду?» Пророк (мир йому і благословення Аллаха) відповів: «Її мовчання – це її згода»⁴⁰.

Ані батько, ані опікун не мають права примусити дівчину вийти заміж проти її волі. В жінки, яку одружили без її згоди, є право розірвати шлюб. Доказом цього є хадіс Ханси бінт Джізам аль-Ансарії (хай буде вдоволений нею Аллах). Вона вже була одружена раніше і батько видав її заміж проти її волі. Тоді вона звернулася до Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) і він розірвав шлюб⁴¹.

Необхідність забезпечення рівноправного ставлення до усіх дітей, незалежно від статі

Іслам наказує батькам бути справедливими до дітей обох статей, турбуючись про них, як духовно, так і матеріально. Обдаровуючи своїх дітей, мусульманин не має віддавати перевагу ані хлопчикам, ані дівчаткам, адже всі діти однакові.

Ан-Нуман ібн Башир (хай буде вдоволений ним Аллах) розповідав: «[Якось] батько дав мені грошей, [проте] моя мати

³⁹ Аль-Бухарі, № 4795.

⁴⁰ Аль-Бухарі, № 4843.

⁴¹ Аль-Бухарі, № 6546.

Амра бинт Раваха заперечила: «Я не можу схвалити це, поки Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) не засвідчить твій вчинок». Батько подався до Пророка (мир йому і благословення Аллаха), щоб просити його схвалення щодо тих грошей, які він мені дав. Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) запитав його: «Чи ти так вчинив із усіма своїми дітьми?» Батько сказав: «Ні». Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Бійтеся Аллаха і будьте справедливими щодо всіх своїх дітей». Тоді батько повернувся і взяв назад те, що мені подарував»⁴².

Іслам і діти-сироти

Тепер нам хотілося б коротко зупинитися на такому важливому аспекті ісламської культури, як прояв турботи про дітей-сиріт. Зазвичай, сирітство негативно впливає на становлення особистостей і психіку таких дітей, порушує сприятливий перебіг процесу «входження у суспільство», якщо це суспільство не захищає їхніх прав, не виконує своїх обов'язків щодо них, не проявляє щодо них належного співчуття і милосердя.

Іслам приділяє величезну увагу турботі про дітей-сиріт незалежно від їхньої статі. Більше того, ця релігія поклала обов'язок опіки над сиротами на їхніх найближчих родичів, а якщо у них немає родичів, то ісламська держава сама бере на себе обов'язок їхнього виховання і матеріального забезпечення.

Аллах Всевишній приготував суворе покарання тому, хто несправедливо присвоїв собі майно сироти та утискав її законні права:

«Воістину, ті, які несправедливо пожирають майно сиріт, лише пожирають своїми черевами вогонь. Вкинуть їх у полум'я!» (4:10).

⁴² Аль-Бухарі; Муслім.

Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) говорив: «Я забороняю вам утискати права [двох категорій] слабких: сиріт і жінок»⁴³. Це означає, що несправедливість до сиріт і жінок, утиск і обмеження їхніх прав – великий гріх.

Аллах Всевишній забороняє погане ставлення до сиріт та їх утиск:

«Тож не утискай сироту...» (93:9).

Багато хадісів Пророка (мир йому і благословення Аллаха) закликають до того, щоб опікуватись сиротами і добре ставитися до них. Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав:

«Хто візьме сироту під опікунство, той буде [близький] до мене в раю, як це» – , і він показав вказівний палець і середній, [маючи на увазі їх близькість]»⁴⁴.

Хадіси також спонукають до виявлення співчуття і милосердя до сиріт. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Чи хочеш ти, щоб твоє серце пом'якшилось і зрозуміло твою потребу? Милуй сироту, гладь її по голові, корми тією ж їжею, що й їси сам, і твоє серце пом'якшиться і зрозуміє твою потребу»⁴⁵.

Іслам приділяє велику увагу проблемі дітей, чиї батьки, з якихось причин, не відомі, і, зокрема, дітей-знайд. Такі діти, незалежно від їхньої статі, мають право на те, щоб мусульмани і мусульманська держава піклувалися про них так само, як опікуються сиротами.

⁴³ Аль-Мустадрак, № 211; аль-Албані: добрий хадіс, “ас-Сахіх”, № 1015.

⁴⁴ Аль-Бухарі, № 4998.

⁴⁵ Ат-Табарані: достовірний хадіс, №80.

Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Прояв доброти до будь-якої живої істоти заслуговує на нагороду»⁴⁶.

Виявляючи належну турботу про сиріт і дітей, чиї батьки невідомі, ми готуємо для суспільства праведних громадян, які зможуть виконувати свій обов'язок і жити повноцінним життям, як і інші люди.

Жінка – дружина

Аллах Всевишній сказав:

«Серед Його знамень — те, що Він створив для вас дружин із вас самих, щоб ви знаходили в них спокій, і встановив між вами любов і милосердя. Воістину, в цьому знамення для людей, які думають!» (30:21).

Зі знамень Аллаха, що доводять Його Велич, Милосердя і Могутність – те, що Він створив для людини пару, і їх спільне життя приносить їм обом заспокоєння: як тілесне, так і душевне. В ісламі дружина є одним із стовпів, на яке опирається склепіння мусульманської обителі, і, отже, на неї покладаються певні обов'язки і їй гарантуються певні права.

Право на шлюбний подарунок

Магр – шлюбний подарунок, невід'ємне право дружини. Шаріат зобов'язав чоловіка піднести дружині магр, вважаючи його неодмінною умовою укладення шлюбу.

Ніхто з близьких родичів дружини не має право брати щось із магру без її згоди.

Магр свідчить про право жінки на власність. Чоловік не може не виплатити магр, навіть якщо жінка згодна на це. Після

⁴⁶ Аль-Бухарі, № 2334.

одруження дружина має повне право розпоряджатися магром як побажає.

Аллах Всевишній сказав:

«І щиро віддавайте дружинам викуп як дарунок для них. Але якщо вони за своєю волею щось повернуть вам звідти, то вживайте це для здоров'я та користі.» (4:4).

У випадку, якщо чоловік вирішив розійтися із дружиною, то після розлучення йому не можна забирати у неї магр або ж його частину, оскільки це є гріхом, крім виняткових випадків, визначених ісламським правом. Вказуючи на заборону такого діяння, Аллах Всевишній сказав:

«І якщо ви бажаєте замінити одну з дружин іншою, тоді як перед цим ви дали одній із них навіть цілий кинтар⁴⁷, то не забирайте нічого із цього. Невже ви заберете щось несправедливо та скоїте явний гріх? Як же ви заберете це, якщо раніше між вами були близькі стосунки і вони взяли з вас суворий завіт?» (4:20 – 21).

Також Всевишній сказав:

«О ви, які увірували! Вам не дозволено бути спадкоємцями дружин проти їхньої волі. Не забороняйте їм забрати частину того, що ви їм дали, хіба як вони вчинять явний перелюб. Поводьтеся з дружинами гідно. І навіть якщо вони неприємні вам, то, можливо, неприємне для вас те, куди Аллах вклав багато добра!» (4:19).

Цей аят зачіпає деякі важливі питання, що стосуються прав жінки:

⁴⁷ Кинтар – міра ваги або обсягу, або ж певна, як правило, велика, сума в грошовому еквіваленті.

- Забороняється успадковувати жінку за примусом. До ісламу, як ми вже писали, у арабів існувала традиція: жінка після смерті чоловіка переходила до його родичів. Якщо хтось з них бажав, то одружувався з нею. Або ж її видавали заміж за того, кого хотіли. Вони навіть могли заборонити їй виходити заміж і залишити в межах оселі. Вважалося, що родичі померлого чоловіка мають на неї більше прав, аніж її рідні, таким чином, вдова уподібнювалася майну, що переходить з рук у руки у спадок.

- В цьому аяті Всевишній вказав на те, що чоловікові заборонено утискати свою дружину, грубити їй, бити її, брати її майно без права, необґрунтовано позбавляти її спілкування та вчиняти інші протиправні дії задля того, щоб змусити її відкупитися грошима за свою свободу. Ісламські закони дозволяють чоловікові накладати певні обмеження на свободу дружини, яка веде себе аморально і ганебно, виявляє неповагу до чоловіка і до його батьків, що завдає шкоди суспільству і громадському порядку. Мета цих обмежень полягає в тому, щоб повернути її до благопристойності.

- У випадку, якщо дружина вчинила перелюб, ісламський закон дозволяє чоловікові, перед тим як розлучитися з нею, отримати назад той маґр, який він підніс їй.

- Всевишній наказав чоловікові ставитись до дружини добре і благопристойно. Чоловікові слід виявляти терпимість до дружини, бути м'яким. Він має прагнути, щоб життя його дружини було осяяне світлом щастя; йому слід частіше вимовляти слова, які подобаються їй і робити те, що приносить їй радість.

- Якщо чоловіку не подобається якась із якостей його дружини, він має пам'ятати, що, можливо, Аллах Всевишній заховав у дружині велике благо для нього. Він повинен пам'ятати слова Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха), які передав його сподвижник Абу Хурайра (хай буде

вдоволений ним Аллах): «Не личить віруючому чоловікові виявляти неприязнь до віруючої жінки: якщо йому не подобається щось із її характеру, то його [неодмінно] задовільнить якась її інша риса»⁴⁸.

Право на справедливе ставлення

Якщо чоловік має кілька дружин, він зобов'язаний будувати свої відносини з ними на основі справедливості, остерігаючись того, щоб якась із них не відчула себе обділеною. Ця справедливість повинна виявлятися в усьому: і в тому, що він забезпечує їх продуктами харчування, одягом, житлом, предметами побуту, і в тому, як він розподіляє час, необхідний для задоволення їхніх статевих потреб.

Аллах говорить:

«... одружуйтесь із тими жінками, які вам до вподоби: з двома, з трьома, з чотирма. Та якщо ви боїтесь, що не будете справедливі із ними, то нехай це буде лише одна дружина, або ж невілля, захоплена вами...» (4:3).

Пророк говорив:

«Хто мав двох дружин і віддавав перевагу одній з них, обділяючи іншу, постане в Судний День з опалим боком»⁴⁹.

Право на утримання

Чоловік зобов'язаний гідно утримувати свою дружину відповідно до свого матеріального становища. Він має надати їй житло, забезпечити продуктами харчування та одягом.

Аллах Всевишній говорить:

⁴⁸ Муслім, № 1469.

⁴⁹ Абу Дауд, ат-Тірмізі, аль-Албані: достовірний хадіс, “ас-Сахіх”, № 2077.

«Нехай власник достатку витрачає відповідно до достатку свого; а кому важко це, то нехай витрачає із даного йому Аллахом. Аллах не вимагає з людини більше від того, що Він дав їй. І Аллах дарує полегшення після труднощів!» (65:7).

Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав:

«Бійтеся Аллаха в своїх стосунках із дружинами... Ви маєте владу над ними: вони не мають дозволяти перебувати у вашому домі тому, до кого ви відчуваєте відразу. Якщо вони допустять це, то вдаряйте їх м'яко. На вас же лежить обов'язок забезпечити їх їжею і одягом»⁵⁰.

Чоловік повинен забезпечувати дружину грошима по мірі необхідності та відповідно до свого матеріального становища.

Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав своєму сподвижнику Саду ібн Абу Ваккасу (мир йому і благословення Аллаха): «Яке б майно ви не витратили на свою сім'ю, бажаючи при цьому нагороди Аллаха, Він [неодмінно] винагородить вас; навіть за [той] шматочок їжі, який ви покладете в рот своєї дружини»⁵¹.

Якщо заможний чоловік відмовляється витратити гроші на свою дружину і у неї є можливість взяти щось із його майна без його відома, то їй дозволяється взяти стільки, скільки їй потрібно для задоволення її необхідних потреб і решти членів сім'ї, при цьому вона має уникати надмірності та марнотратства.

Одного разу Гінд бінт Утба (хай буде вдоволений нею Аллах) прийшла до Пророка (мир йому і благословення Аллаха) і сказала: «О, Посланець Аллаха, воістину, Абу Суф'ян – скупий. Він не забезпечує мене і мою дитину [навіть] найнеобхіднішим, і я беру [з його грошей] без його відома». І він (мир йому і благословення Аллаха) відповів їй: «Бери стільки, скільки

⁵⁰ Муслім, № 1218.

⁵¹ Аль-Бухарі, № 2592; Муслім, № 1628.

потрібно для задоволення насущних потреб твоїх і твоєї дитини»⁵².

Якщо фінансове становище чоловіка погіршилось настільки, що він виявився неспроможним задовольнити основні матеріальні потреби дружини, або якщо чоловік покинув дружину на довгий час, втягнувши її, тим самим, в стан крайньої потреби, і при цьому відмовляється повернутися, то вона має право отримати розлучення, звернувшись до компетентних шаріатських органів.

Абу аз-Зінад розповідав: «Я запитав Саїда ібн аль-Мусайїба про чоловіка, який не в змозі витратити на свою дружину». Він відповів: «Їхній шлюб розривається». Коли Абу аз-Зінад запитав: «Чи є це сунною?», то Саїд відповів: «Так»⁵³.

Право на захист і безпеку

Чоловік повинен докласти всіх зусиль, щоб захистити свою дружину і дітей від ситуацій, коли може постраждати їх безпека: не тільки фізична, але і моральна.

Аллах Всевишній говорить:

«О ви, які увірували! Бережіть себе і сім'ї свої від пекла, паливом якого є люди і камені, над якими ангели — суворі та сильні, які не ухиляються від того, що Аллах наказав їм» (66:6).

Чоловік зобов'язаний захистити себе і своїх домочадців від всього, що підриває моральні підвалини мусульманської родини, уникаючи при цьому крайнощів.

⁵² Аль-Бухарі, № 5049.

⁵³ Аль-Байгакі, “ас-Сунан аль-Кубра”, № 15485.

Право на гідне ставлення

Чоловік має добре ставитися до дружини, ставитися до неї якнайкраще, навіть якщо йому не подобається щось в її характері чи зовнішності, оскільки Аллах Всевишній сказав:

«І навіть якщо вони неприємні вам, то, можливо, неприємне для вас те, куди Аллах вклав багато добра!» (4:19).

Якщо чоловік відчуває неприязнь до дружини, він не має права ображати або принижувати її, навпаки, він має виявляти до неї милосердя, співчуття і жаль, або ж йому слід відмовитися від спільного життя із нею гідним чином, надавши їй розлучення.

Аллах Всевишній сказав:

«Розлучення можливе два рази. Після цього потрібно або утримати дружину за звичаєм, або відпустити її з миром» (2:229).

Оскільки жінки, так само як і чоловіки, не можуть бути досконалими у всьому, Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) закликав своїх послідовників:

«Ставтесь до жінок гідно, адже жінка була створена з кривого ребра, а найбільшою кривизною відрізняється його верхня частина. Якщо ти спробуєш випрямити його, то зламаєш, а якщо залишиш, то воно залишиться кривим, тому ставтесь до жінок гідно»⁵⁴.

Звичайно, подружнє життя не завжди протікає безхмарно, тому Всевишній приписав чоловікові бути терплячим і ставитися поблажливо до недоліків дружини заради збереження сімейного вогнища, і, помічаючи її негативні якості, він має вміти бачити і її гідні якості. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав:

⁵⁴ Аль-Бухарі, № 3153.

«Віруючий чоловік не повинен ненавидіти віруючу жінку, адже якщо йому не сподобається якась з рис її характеру, то він залишиться задоволений іншою»⁵⁵.

Чоловік має ставитися до дружини дружелюбно, м'яко, бути з нею ласкавим. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав:

«Найбільш досконалою вірою володіє той з віруючих, хто відрізняється найкращою вдачею, а кращими з вас є ті, хто краще за всіх ставляться до своїх дружин»⁵⁶.

Чоловік повинен намагатися зробити так, щоб у сімейному житті знайшлося місце дозволеним жартам, розвагам, змаганням, спільним забавам і любовним іграм.

Аїша (хай буде вдоволений нею Аллах) розповідала:

«[Одного разу] Пророк змагався зі мною в бігу і я обігнала його. [Минув деякий час], я додала в вазі, і ми знову змагалися, але [тепер] він обігнав мене і сказав: «Ця [перемога] – [реванш] за той [програш]»⁵⁷.

Пророк (мир йому і благословення Аллаха) також говорив:

«[Для чоловіка] все, що позбавлене слів згадування Аллаха, є марною забавою і марним проведенням часу, крім чотирьох діянь: [це коли він] бавиться з дружиною, об'їждає коня, тренується у стрільбі з лука і вчиться плавати»⁵⁸.

⁵⁵ Муслім, № 1469.

⁵⁶ Ібн Хіббан, № 4176; аль-Албані: добрий достовірний хадіс.

⁵⁷ Ібн Хіббан, № 4691; аль-Албані: достовірний хадіс; “Сахіх аль-Ірва” та “ас-Сахіх”.

⁵⁸ Ан-Насаї, № 8939. Аль-Албані: достовірний хадіс у ан-Насаї та ат-Табарані.

Чоловік повинен берегти майно дружини, він не має права розпоряджатися ним без її дозволу, брати щось без її відома і згоди. Аллах Всевишній сказав:

«Не пожирайте незаконно майна одне одного» (2:188).

Чоловікові слід радитися зі своєю дружиною щодо домашніх і сімейних справ. Він не повинен бути впертим або деспотичним, нехтувати думкою дружини, особливо якщо вона дає розумні поради. Процес спільного прийняття рішень об'єднує подружжя і зміцнює любов між ними. Аллах Всевишній сказав:

«І радяться між собою у справах» (42:38).

Існують практичні приклади з життя Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха), коли він діяв, керуючись порадою дружини. Наприклад, у «День Перемир'я» з племенем Курейш Пророк (мир йому і благословення Аллаха) наказав своїм сподвижникам поголити голови і вийти зі стану іхраму⁵⁹, але вони вагались. Умм Саяма (мир йому і благословення Аллаха), дружина Пророка (мир йому і благословення Аллаха), порадила йому зробити це самому і потім показатися сподвижникам. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) вислухав її пораду, виконавши те, що вона запропонувала, і коли сподвижники побачили, що він вийшов із стану іхраму з поголеною головою, вони зробили так само.

Чоловік має допомагати дружині в домашніх справах, не вважаючи це нижчим своєї гідності. Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) іноді сам зашивав свій одяг, лагодив взуття і допомагав своїм дружинам у домашніх справах. Аїшу (хай буде вдоволений нею Аллах) запитали: «Що робив Пророк (мир йому і благословення Аллаха), коли перебував вдома?» Вона відповіла: «Він допомагав своїм дружинам (або

⁵⁹ Іхрам – особливий ритуальний стан паломника, коли йому забороняється вчинення певних справ.

домочадцям), а коли наставав час молитви, він вирушав у мечеть»⁶⁰.

Чоловік не повинен чіплятися до дружини з будь-якої нагоди, шукати її недоліки і помилки. Більше за це, чоловікові самому слід захищати дружину від здійснення того, що може не сподобатися йому. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) говорив:

«Якщо чоловік довгий час був відсутній вдома, [то, вирішивши повернутися,] він має старатися, щоб його приїзд не припав на нічний час»⁶¹.

Він не повинен приїжджати додому вночі, раптово, не повідомивши заздалегідь свою сім'ю, інакше він ризикує побачити дружину в такому вигляді, який може викликати у нього неприємні почуття.

Чоловік не повинен непокоїти дружину навіть словом, яке може поранити її почуття або засмутити. Коли Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) запитали: «О, Посланець Аллаха! Які права мають наші дружини?» Він відповів: «[Вони мають право] бути нагодованими, коли у вас є можливість придбати їжу; бути одягненими, коли у вас є можливість придбати одяг; не бийте їх по обличчю, не кажіть їм грубих слів, не карайте їх [відмовою від спілкування з ними або відлученням від свого ліжка], інакше як в стінах будиноків ваших»⁶².

Дружина, яка має сильну неприязнь до чоловіка і переймається, що ця неприязнь може штовхнути її до здійснення гріховного вчинку, має право просити розлучення, при цьому вона зобов'язана повернути йому магр – шлюбний подарунок, але якщо чоловік згоден поступитися їй магром, вона має право залишити його собі.

⁶⁰ Аль-Бухарі, № 642.

⁶¹ Аль-Бухарі, № 4946.

⁶² Абу Дауд, № 2142.

Одного разу дружина Сабіта ібн Кайса ібн Шаммаса, який володів відразливою зовнішністю, зізналася Посланцю Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) в тому, що їй вкрай неприємний вигляд чоловіка, і вона боїться зробити щось, що порушить його права. Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) запитав її: «Чи згодна ти повернути йому сад, [який він підніс тобі як магр]?», вона відповіла: «Так». І жінка повернула чоловікові сад, після чого Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) розлучив їх⁶³.

Чоловік має охороняти честь дружини, захищати її гідність, піклуватися про її моральну чистоту. Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Три людини не увійдуть до раю: непокірний син, який не слухався своїх батьків, дуєс⁶⁴ і жінка, яка уподібнюється чоловікові»⁶⁵.

Чоловікові повинно бути притамане почуття благочестивих ревнощів щодо дружини: він має забороняти їй відвідування порочних місць, де вчиняються непристойні вчинки і панує розпуста.

Пророк Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав:

«Воістину, Аллах – ревнивий, і віруючий – ревнивий. Ревнощі Аллаха [проявляються], коли віруючий здійснює те, що Аллах йому заборонив»⁶⁶.

Що стосується ревнощів, властивих людині, то вони мають бути обґрунтованими з точки зору ісламу і справедливими.

⁶³ Аль-Бухарі, № 4867.

⁶⁴ Дуєс – людина, яка не піклується про моральну чистоту жінок, які знаходяться під його опікою. Він не прагне відгородити їх від поглядів сторонніх чоловіків, дозволяє перебувати в присутності чужих чоловіків у неналежних шатах, вчиняти інші ганебні вчинки, що суперечать нормам ісламської моралі.

⁶⁵ Аль-Бухарі, № 4867.

⁶⁶ Муслім, № 2761.

Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Є ревності, які Аллах любить, а є ревності, які ненависні Йому. Аллах любить, щоб мусульманин ревнував, коли є підстава для ревностей, і ненавидить, коли він ревнує необґрунтовано»⁶⁷.

Праведному чоловікові слід у всьому слідувати прикладу Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха), який був найпрекраснішим прикладом для наслідування. Аллах Всевишній говорить: **«Посланець Аллаха — прекрасний приклад для вас, для тих, хто сподівається на Аллаха, Останній День і часто згадує Аллаха!»** (33:21).

Право на подружнє життя

Право на задоволення статевих потреб – важливе право, яким володіє заміжня жінка. Ісламські закони зобов'язують чоловіка строго виконувати це право, щоб захистити його дружину від здійснення вчинків, які не відповідають моральності благочестивої мусульманки. Без сумнівів, кожна жінка потребує чоловіка з люблячим і ніжним серцем, який би піклувався про неї і був здатний належним чином задовольнити її духовні та фізичні потреби.

Іслам засуджує чоловіків, які впадають у крайнощі, цілком віддаючись справам, пов'язаним із поклонінням, таким, наприклад, як додаткові молитви і пости, позбавляючи при цьому своїх дружин їх основних прав на задоволення моральних, соціальних і тілесних потреб. Про це виразно оповідає історія, яка сталася за часів Пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллаха) з одним із його сподвижників. Салманом аль-Фарісі (хай буде вдоволений ним Аллах) розповів: «[Одного разу] я прийшов відвідати Абу ад-Дарда, і біля входу в будинок мене привітала його дружина Умм ад-Дарда, яка постала переді мною в неохайному вигляді. Помітивши це, я вигукнув: «Що

⁶⁷ Ахмад, № 445, Абу Дауд, № 2659, Ан-Насаі, № 356, аль-Албані: добрий хадіс, “Ірва аль-Галіль”, № 1999.

сталося з тобою?!» Вона відповіла: «Твій брат [по вірі] Абу ад-Дарда втратив усякий інтерес до тлінного світу. Він проводить ночі в молитвах, а дні – в постах!» Трохи пізніше підійшов Абу ад-Дарда, привітав Салмана, який увійшов і пригостив його їжею. Салман сказав: «Приєднуйся», на що Абу ад-Дарда відповів: «Я постую». Салман сказав: «Клянуся Аллахом, ти припиниш свій піст і будеш їсти разом зі мною», і Абу ад-Дарда припинив свій піст і поїв разом із Салманом. У той день Салман заночував у домі Абу ад-Дарди, і, коли той прокинувся вночі, щоб здійснити додаткову молитву, Салман зупинив його, сказавши: «Твоє тіло має певні права на тебе; твій Господь має певні права на тебе, і твоя сім'я має певні права на тебе. Постися, але іноді відмовляйся від посту; вистоюй ніч у молитвах, але іноді і залишай їх заради дружини. Віддавай належне кожному». Тільки незадовго до світанку Салман дозволив Абу ад-Дарді встати, сказавши: «Вставай зараз, якщо побажаєш». Вони обидва виконали омовіння, здійснили додаткову молитву і потім відправилися у мечеть для здійснення ранкової обов'язкової молитви. Після закінчення молитви з Пророком (спс) Абу ад-Дарда повідомив йому про те, що трапилося. На що Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Салман мав рацію»⁶⁸.

Також чоловікові не слід залишати дружину на довгий час саму, тривалість якого може варіюватися залежно від здатності дружини обходитися без чоловіка і деяких інших чинників. Відомо, наприклад, що Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллах), запитавши поради у своєї дочки Хафси, встановив цей термін рівним шести місяцям. Про це оповідає наступна історія, яку передали імам Абд ар-Раззак та інші богослови.

Одного разу, коли правитель мусульман Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллах) за своїм звичаєм здійснював нічний обхід міста, щоб на власні очі бачити потреби своїх підданих, він почув, як одна жінка гірко наспівувала:

⁶⁸ Аль-Бухарі, № 1867.

*Настала нова ніч, якій не видно кінця,
І з нею супутниця її, – непроглядна темрява.
Знову не стулити мені очей, адже він далеко від мене,
Солод моїх очей! Його ласки я пам'ятаю завжди.
І якщо б не воля Того, під Чиїм троном небеса,
Здригнулося б ложе моє від туги, що огорнула мене.*

Коли вранці Умар (хай буде вдоволений ним Аллах) покликав її і запитав про причину цих слів, вона відповіла, що її дуже обтяжує відсутність чоловіка, який тривалий час проводить у військових походах. І тоді правитель мусульман запитав свою дочку Хафсу: «Скільки часу жінка може витримати розлуку із чоловіком?» Після деяких коливань, під час яких Умар (хай буде вдоволений ним Аллах) намагався переконати свою дочку, що її відповідь послужить загальному благу всіх мусульман, Хафса, нарешті, сказала: «Шість місяців». Почувши це, Умар (хай буде вдоволений ним Аллах) став обмежувати тривалість військових походів шістьма місяцями⁶⁹.

Чоловік зобов'язаний зберігати таємниці дружини, він не повинен привселюдно обговорювати її недоліки і провини, і йому суворо забороняється розголошувати подробиці їх інтимного життя.

Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Одним з найненависніших Аллаху людей в Судний День будуть чоловік і дружина, які розголошують секрети одне одного після інтимної близькості»⁷⁰.

Жінка – матір

Аллах Всевишній неодноразово згадував у Своїй Книзі про права батьків і, зокрема, про права матерів.

Аллах Всевишній сказав:

⁶⁹ Абд ар-Раззак, (7/152), № 12594.

⁷⁰ Муслім, № 1437.

«Наказав вам Господь ваш не поклонятися нікому, крім Нього, а також ставитися якнайкраще до батьків. І коли хтось із них — чи вони обоє — досягне старості, то не говори їм: «Фе!», не гримай на них і говори їм тільки гідні слова. Схили перед ними крило смирення з милосердя свого й говори: «Господи мій! Змилуйся над ними, адже вони ростили мене, малого».» (17:23, 24).

У цьому аяті права батьків згадуються відразу ж після утвердження права Аллаха на те, щоб Його раби не поклонялися нікому, крім Нього, Великого. В ісламі права батьків стоять вище прав інших людей, за винятком прав чоловіків на їх дружин. Більше того, щоб показати, наскільки значимі права батьків, Аллах зробив вдоволення батьків сином або дочкою показником того, що Аллах вдоволений їхніми сином або дочкою; і зробив невдоволення батьків дітьми показником того, що Аллах ними не вдоволений. Цим Всевишній спонукає мусульманина докласти всіх зусиль, щоб забезпечити своїм батькам гідне життям і оточити їх турботою.

Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Вдоволення Аллаха – у вдоволенні батьків, гнів Аллаха – у гніві батьків»⁷¹.

Анас (хай буде вдоволений ним Аллах) сказав: “Пророка (мир йому і благословення Аллаха) спитали про тяжкі гріхи й він відповів: “Поклонятися комусь разром із Аллахом, непослух батькам, вбивство невинної людини й лжесвідectво”⁷².

Абу ад-Дарда (хай буде вдоволений ним Аллах) сказав: “Я чув, як Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав:

⁷¹ Ібн Хіббан, № 429 та ат-Табарані; аль-Албані у “Сунан ат-Тірмізі”: достовірний хадіс; аль-Бухарі в “Аль-Адаб аль-Муфрад”; аль-Албані: добрий хадіс.

⁷² Муслім.

“Батьки – найкраща з дверей Раю, отож доглядай за своїми батьками або залиш”⁷³.

Покірність батькам в тому, що не суперечить нормам ісламу, і служіння їм є обов’язком кожного мусульманина. Вона вважається кращім, ніж виконання додаткових видів поклоніння, включаючи і необов’язкову категорію джихаду – священну війну.

Одного разу чоловік звернувся до Пророка (мир йому і благословення Аллаха), просячи у нього дозволу взяти участь у джихаді. Пророк (мир йому і благословення Аллаха), дізнавшись, що батьки цієї людини живі, наказав йому повернутися до них, сказавши: «Здійснюй джихад [будучи] з ними, [адже твій джихад – служіння їм і турбота про них]»⁷⁴.

Це ж підтверджується наступним висловом Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха), про який розповів його сподвижник Ібн Масуд (хай буде вдоволений ним Аллах): «Я запитав Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха): «О, Посланець Аллаха! Яке з діянь найбільше любить Аллах?» Він відповів: «Вчинення обов’язкової молитви в належний час». Я запитав: «А [яке з діянь найбільше любить Аллах] після цього?» Він відповів: «Благочестя до батьків [і служіння їм]». Я запитав: «А [яке з діянь найбільше любить Аллах] після цього?» Він відповів: «Джихад на шляху Аллаха»⁷⁵.

Інший сподвижник Пророка (мир йому і благословення Аллаха) Абдуллах ібн Амр ібн аль-Ас (хай буде вдоволений ним Аллах) розповідав: «Один чоловік прийшов до Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) і сказав: «О, Посланець Аллаха! Присягаю тобі [на вірність] у здійсненні гіджри⁷⁶ і участі

⁷³ Ат-Тірмізі, Ібн Маджаг, аль-Албані: достовірний хадіс.

⁷⁴ Аль-Бухарі, № 2842.

⁷⁵ Аль-Бухарі, № 5625; Муслім, № 139.

⁷⁶ Гіджра – переселення з однієї місцевості в іншу з релігійних мотивів.

в джихаді заради вдоволення Аллаха». Пророк (мир йому і благословення Аллаха) запитав його: «Чи живий хтось із твоїх батьків?» Він відповів: «Так, обидва живі». Пророк (мир йому і благословення Аллаха) запитав: «Чи ти дійсно прагнеш винагороди Аллаха?» Чоловік відповів: «Так!» І тоді Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав йому: «Повертайся до батьків і стань для них найкращим супутником!»⁷⁷.

Розповідають також, що одного разу до Пророка (мир йому і благословення Аллаха) прийшов Муавія ас-Сулямі (хай буде вдоволений ним Аллах) і повідомив, що хоче взяти участь у священній війні заради Аллаха. Посланець же (мир йому і благословення Аллаха), дізнавшись, що у того жива мати, повернув його до неї, сказавши: «Будь поряд з нею, адже рай – біля її ніг»⁷⁸.

Незважаючи на те, що кожен з батьків в ісламі займає високе положення і має величезні права на своїх дітей, мати має особливий статус, що перевершує статус батька в сфері, яка не зачіпає майнових та інших матеріальних відносин. На думку богословів, це свідчить про ту виняткову роль, яку вона відіграє в житті дитини.

Це підтверджується наступним переказом, який розповів сподвижник Пророка (мир йому і благословення Аллаха) Абу Хурайра (хай буде вдоволений ним Аллах): «Одного разу чоловік прийшов до Пророка (мир йому і благословення Аллаха) і запитав його: «О, Посланець Аллаха! Хто більше за всіх заслуговує і вартий мого доброго ставлення?» Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) відповів: «Твоя мати». Той запитав: «А хто після неї?» Він (мир йому і благословення Аллаха) відповів: «Твоя мати». Той запитав знову: «А хто після

⁷⁷ Муслім, № 2549.

⁷⁸ Ахмад, № 1557; ан-Насаі, № 3104; аз-Загабі сказав у “Ат-Талхис”: достовірний хадіс; аль-Албані: добрий, достовірний хадіс.

неї?» Він (мир йому і благословення Аллаха) знову сказав: «Твоя мати». Той запитав знову: «А хто після неї?» Він (мир йому і благословення Аллаха) відповів: «Твій батько»⁷⁹.

Цей вислів Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) яскраво свідчить про безумовне право обох батьків на добре ставлення до них з боку їхніх дітей та підтверджує триразову перевагу відповідного права матері над правом батька. І це не дивно, адже саме мати довгі місяці носить дитя під своїм серцем, змагаючи від важкості тягаря, потім в муках дітонародження випускає дитину у світ зі своєї утроби, а потім годує її своїм молоком, віддаючи їй усе найкраще, що є в її організмі.

Аллах говорить в Корані:

«Ми заповідали людині ставитися якнайкраще до своїх батьків. Матері дуже важко носити дитину, але вона віднімає її лише в два роки. Дякуй Мені та своїм батькам, адже до Мене повернення!» (31:14).

Мусульманин зобов'язаний слухатися своїх батьків і підкорятися їм у всьому, що не порушує прав Аллаха і Його Посланця (мир йому і благословення Аллаха). Якщо батьки спонукають мусульманина до скоєння богопротивного діяння, він повинен відмовити їм гідним чином, не переступаючи меж дозволеного, залишаючись, при цьому, для них добрим супутником і помічником.

Аллах говорить в Корані:

«А якщо батьки силуватимуть тебе до поклоніння іншим богам, про яких тобі нічого не відомо, не корися їм, але будь із ними в цьому світі добрим і йди шляхом тих, хто звертається до Мене! Потім ви повернетесь до Мене, і Я сповіщу вам про те, що ви чинили!» (31:15).

⁷⁹ Аль-Бухарі, № 5625; Муслім, № 2548.

Якщо батьки мусульманина сповідують іншу релігію, не іслам, він все одно повинен підкорятися і допомагати їм, але тільки в тому, що не суперечить законам Аллаха Всевишнього. Астма (хай буде вдоволений нею Аллах) розповіла наступну історію: «Моя мати, а вона [в той час] була язичницею, прийшла провідати мене. Я запитала Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха): «Моя мати прийшла до мене з певною потребою, чи можна мені допомогти їй (або чи можна мені підтримувати з нею родинний зв'язок)?» Він (мир йому і благословення Аллаха) відповів: «Так, допомагай своїй матері!» (Або: «Так, підтримуй з матір'ю родинний зв'язок!»)⁸⁰.

Таким чином, послух батькам в тому, що не суперечить нормам ісламу, і благочестя до них є обов'язком кожного мусульманина і мусульманки, а необґрунтована відмова від виконання цього обов'язку або недбальство щодо його виконання може викликати гнів Аллаха.

Пророк (мир йому і благословення Аллаха) розповів наступну повчальну історію, яку передав Абу Хурайра (хай буде вдоволений ним Аллах):

«Ніхто не розмовляв в колиці (будучи немовлям), за винятком трьох, (одним з яких був) Іса ібн Марйам (Ісус син Марії). (Що стосується другого, то ним було немовля, з яким говорив Джурайдж). Джурайдж належав до племені Ізраїлевого і був людиною, яка присвятила себе поклонінню Аллаху. Він (побудував собі) келію і (постійно) знаходився в ній. (Одного разу,) коли він здійснював молитву, до нього прийшла його мати і сказала: «О, Джурайдж!» Він сказав: «О, Господь мій, моя мати і молитва моя! (Тобто чому мені слід віддати перевагу?)», – після чого продовжив молитися, а вона пішла. На наступний день вона (знову) прийшла до нього, коли він молився, і сказала: «О, Джурайдж!», – і він (знову) сказав: «О, Господь мій, моя мати і молитва моя!», – після чого продовжив молитися. На третій день

⁸⁰ Аль-Бухарі, № 2477.

вона (знову) прийшла до нього, коли він молився, і сказала: «О, Джурайдж!», – і він (знову) сказав: «О, Господь мій, моя мати і молитва моя!» , – після чого продовжив молитися. Тоді вона почала благати розсердившись: «О, Аллах, не дай йому померти, поки він не побачить обличчя розпусних жінок!» [Незабаром] після цього сини Ізраїля стали говорити про Джурайджа і його поклоніння, а (серед них) була одна блудниця, красою якої захоплювалися люди. Вона сказала: «Якщо хочете, я обов'язково зваблю його!» І вона прийшла до нього, але він (навіть) не повернувся до неї. Тоді вона прийшла до пастуха, який переховувався в його келії, дозволила йому оволодіти собою і завагітніла, а коли народила, то сказала: «Він – від Джурайджа». І тоді люди прийшли до нього, змусили його спуститися донизу, зруйнували його келію і почали бити його. Він запитав: «Що з вами?» Вони сказали: «Ти вчинив перелюб з цією блудницею і вона народила від тебе!» Він запитав: «Де ця дитина?», – А коли вони принесли її до нього, (Джурайдж) попросив: «Дайте мені помолитися». І він здійснив молитву, закінчивши (молитися), підійшов до дитини, і стукнувши злегка по його животу, сказав: «О, хлопчик, хто твій батько?» (Немовля) відповіло: «Такий-то пастух». (Почувши це, люди) стали підходити до Джурайджа, цілувати його і торкатися до нього, а (потім) сказали: «Ми збудуємо тобі келію із золота!» , – але він сказав: «Ні, будуйте її із глини, якою вона і була!», – і вони зробили це».

(Що ж стосується третього немовляти, то) якось раз, коли він смоктав груди матері, повз (них) на чудовому коні проїхав вершник прекрасного виду, і мати (дитини) сказала: «О, Аллах, зроби мого сина таким самим, як цей (вершник)!» Тоді дитина залишила груди, повернулась до (цього вершника), подивилась на нього і сказала: «О, Аллах, не роби мене подібним йому!», – після чого знову почав смоктати груди.

Абу Хурайра (хай буде вдоволений ним Аллах), оповідач цього переказу, сказав:

– І в мене досі стоїть перед очима Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха), який розповідав про те, як (це немовля) смоктало груди, і поклато у рот свій вказівний палець, який стало смоктати. А потім (Посланець Аллаха) сказав:

– А (через деякий час люди) провели повз (них) якусь рабіню, яку вони били, і кричали: «Ти вчинила перелюб! Ти скоїла крадіжку!», – Вона ж казала: «Досить мені Аллаха, прекрасний Він Заступник!» (Побачивши це,) його матір казала: «О, Аллах, не роби мого сина таким, як ця (рабіня)!» Тоді (дитина знову) залишила груди, подивилась на рабіню і казала: «О, Аллах, зроби мене подібним до неї!» І тоді вони стали розмовляти один з одним і (жінка) казала: «(Чому), коли повз нас проїхала людина прекрасного виду і я казала: «О, Аллах, зроби мого сина таким самим, як він!», – Ти сказав: «О, Аллах, не роби мене подібним до нього!», – а коли провели цю невільницю, яку (люди) били, і кричали: «Ти вчинила перелюб! Ти скоїла крадіжку!», – і я казала: «О, Аллах, не роби мого сина таким, як вона!», – ти сказав: «О, Аллах, зроби мене подібним до неї!»? (На це дитина) відповіла: «Воістину, ця людина є деспотом, і тому я сказав: «О, Аллах, не роби мене подібним до нього!», – (Що ж стосується) цієї (рабіні,) то про неї говорять: «Ти вчинила перелюб!», – а вона (цього не робила, і про неї говорять): «Ти скоїла крадіжку!», – а вона (нічого) не вкрала, і (тому) я сказав: «О, Аллах, зроби мене подібним до неї!»⁸¹.

Непослух батькам, прояв неповаги до них, відмова від виконання своїх обов'язків перед ними є великими гріхами, за які на людину чекає покарання як у цьому, так і у наступному житті. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Немає таких гріхів, за вчинення яких Аллах карав би як в цьому світі, так і в наступному, крім [цих двох:] несправедливості та відмови від підтримки родинних зв'язків»⁸².

⁸¹ Аль-Бухарі, № 3253.

⁸² Ат-Тірмізі, № 2511, Ібн Маджаг, № 4211.

Пророк (мир йому і благословення Аллаха) також сказав: «Воістину, Аллах Всевишній забороняє вам не слухатися матерів, не віддавати людям того, що вони заслужили по праву, вимагати те, на що ви не маєте права, закопувати новонароджених дівчаток живцем, і засуджує марнослів'я, зайві питання і марнотратство»⁸³.

Також, Всевишній Аллах відповідає на благання тих своїх рабів, які благочестиво ставляться до своїх батьків та піклуються про них. Ібн Умар (хай буде вдоволений ним Аллах) розповів наступну історію, яка була розказана Пророком (мир йому і благословення Аллаха):

«(Колись) троє людей із числа тих, що жили до вас, відправилися в дорогу (і йшли) доти, доки не зупинилися на ніч у якійсь печері, але коли вони увійшли туди, з гори зірвалася величезна каменюка і наглухо закрила для них (вихід із) неї. Тоді вони сказали: «Воістину, від цієї каменюки нас може врятувати тільки звернення до Аллаха Всевишнього з благанням (про те, щоб Він визволив нас від неї) за наші добрі справи!» (Після цього) один з них сказав: «О, Аллах, у мене були старі батьки, і вечорами я ніколи не поїв (молоком) ані дружину, ані дітей доти (, доки не приносив молока) моїм старим. Одного разу пошуки корму для мого стада повели мене далеко (від будинку), а коли я повернувся, вони вже спали. Я надовів для них молока, але не побажав ані будити їх, ані поїти молоком дружину і дітей раніше за них, а до самого світанку чекав з чашею в руці їх пробудження, і весь цей час діти плакали від голоду біля моїх ніг. А потім (мої батьки) прокинулися і випили своє вечірнє пиття. О, Аллах, якщо я зробив це, прагнучи до Лику Твого, то врятуй нас від того становища, в якому ми опинилися через цю каменюку!» І після цього (каменюка зрушила з місця, відкривши) прохід, але не настільки, щоб вони могли вибратися звідти.

⁸³ Аль- Бухарі, № 5630.

Інший сказав: «О, Аллах, воістину, була в мене двоюрідна сестра, і я любив її так сильно, як тільки можуть чоловіки любити жінок, і бажав її, але вона противилася мені. (Так продовжувалося доти), доки не стався (посушливий) рік. І тоді вона прийшла до мене, а я дав їй сто двадцять динарів, щоб вона дозволила мені розпоряджатися собою. І вона пішла на це, коли ж я отримав можливість (оволодіти) нею, вона сказала: «Бійся Аллаха і не ламай цю печатку інакше, як по праву!» І тоді я залишив її, (незважаючи на те, що) любив її більше за всіх, залишивши те золото, яке я їй дав. О, Аллах, якщо я зробив це, прагнучи до Лику Твого, то врятуй нас від того становища, в якому ми опинилися!» І після цього каменюка (знову зрушила з місця, але прохід був все ще недостатньо широкий, щоб) вони могли вибратися звідти.

Третій сказав: «О, Аллах, воістину, одного разу я найняв працівників і заплатив (всім) їм, крім одного, який залишив те, що йому належало, і пішов, я ж використав його гроші і примножив їх. А через деякий час він прийшов до мене і сказав: «О, раб Аллаха, віддай мені мою платню». Тоді я сказав йому: «Платнею твоєю є всі ці верблюди, корови, вівці і раби, яких ти бачиш». Він сказав: «О, раб Аллаха, не насміхайся з мене!» Я сказав: «Я не насміхаюсь з тебе», – і він забрав все це, нічого не залишивши. О, Аллах, якщо я зробив це, прагнучи до Лику Твого, то врятуй нас від того становища, в якому ми опинилися!», – і після цього каменюка (зрушила настільки, що вони змогли) вибратися назовні і піти»⁸⁴.

Аллах зробив благочестя до батьків та турботу про них причиною прощення гріхів. Абдуллах ібн Умар (хай буде вдоволений ним Аллах) розповідав:

«Один чоловік прийшов до Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) і сказав: «О, Посланець Аллаха, я вчинив великий гріх. Чи є для мене спокута (або каяття)?» Посланець

⁸⁴ Аль-Бухарі, № 2152.

Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) запитав: «Чи живі твої батьки?» Чоловік відповів: «Ні». Тоді Пророк (мир йому і благословення Аллаха) запитав: «А чи є у тебе тітка з боку матері?» Чоловік відповів: «Так». Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Тоді будь благочестивим до неї»⁸⁵.

В ісламі тітка з боку матері у певних ситуаціях має такий самий статус, як і мати. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Тітка з боку матері має той самий статус, що й матір»⁸⁶.

Іслам спонукає мусульманина до виконання його обов'язків перед батьками і після їх смерті. Передається від Абу Хурайри (хай буде вдоволений ним Аллах), що Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Коли людина помирає, то перериваються всі її справи, окрім трьох: безперервної милостині, корисного знання та благочестивої дитини, [яка звертається до Аллаха за своїх батьків]»⁸⁷.

Жінка – родичка, сусідка, вдова

Ісламські закони наділяють жінку такими самим фундаментальними правами, як і чоловіків. У цьому виявляється характерна риса ісламу – турбота про суспільний добробут і взаємна підтримка членів всієї мусульманської спільноти.

Пророк (мир йому і благословення Аллаха) говорив: «Віруючі в свій взаємній турботі, любові і доброті один до одного подібні людському тілу: якщо один орган занедужає, усе тіло відгукується лихоманкою і безсонням»⁸⁸.

⁸⁵ Ібн Хіббан, № 435; Шуайб аль-Арнаут: існад хадісу достовірний, на умовах аль-Бухарі й Мусліма.

⁸⁶ Аль-Бухарі, № 2552.

⁸⁷ Муслім.

⁸⁸ Муслім, № 2586.

Він же (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Віруючі по відношенню одне до одного схожі на будівлю, окремі частини якої зміцнюють одна одну», і [вимовивши це,] Пророк (мир йому і благословення Аллаха) переплів свої пальці»⁸⁹.

Аллах Всевишній наказав мусульманам належним чином підтримувати родинні зв'язки з родичами обох статей, незалежно від ступеня їхньої спорідненості і застеріг від розриву родинних зв'язків:

«Можливо, якщо ви відвернетесь, то поширите нечестя на землі та розірвете родинні зв'язки» (47:22).

Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Хто розриває родинний зв'язок, той не увійде до раю»⁹⁰.

Іслам приділяє особливу увагу матеріальній підтримці нужденних родичів незалежно від їх статі. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Той, хто подасть милостиню бідному, отримає нагороду, а той, хто подасть милостиню бідному родичу, отримає подвійну нагороду: за милостиню і за підтримання родинного зв'язку»⁹¹.

Іслам наділяє особливим становищем сусідів, не розділяючи чоловіків і жінок. Аллах Всевишній говорить:

«Поклоняйтесь Аллаху та не додавайте Йому нікого як рівного. Якнайкраще ставтеся до батьків, родичів, сиріт і бідних; а також до сусідів, які є вашими родичами, і до тих, які не є вашими родичами; до побратима, до подорожнього, а також до рабів ваших. Воістину, Аллах не любить зухвалих і гордих, які самі є скнарами та закликають людей до жадібності, приховують те, що Аллах дарував їм зі Своєї

⁸⁹ Аль-Бухарі, № 467; Муслім, № 2585.

⁹⁰ Муслім, № 2556.

⁹¹ Сахіх ібн Хузайма, № 2067; аль-Албані: достовірний хадіс.

ласки. І Ми приготували для невіруючих принизливу кару!» (4:36-37).

Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) говорив: «Джибріль (архангел Гавриїл) так наполегливо закликав мене піклуватися про сусідів, що я подумав, що сусіду судилося стати законним спадкоємцем свого сусіда»⁹².

Одного разу він (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Клянуся Аллахом, не вірує, клянуся Аллахом, не вірує, клянуся Аллахом, не вірує!» Його запитали: «Хто [не вірує], о, Посланець Аллаха?» Він (мир йому і благословення Аллаха) відповів: «Той, від шкоди якого не почуває себе в безпеці його сусід»⁹³.

Сподвижники Пророка (мир йому і благословення Аллаха) уважно стежили за станом справ своїх сусідів, і особливо жінок, задля того, щоб першими прийти їм на допомогу в разі потреби. У книзі «Хіл'я аль-Авлія» вчений аль-Асфahanі наводить наступну історію, розказану Тальхою (хай буде вдоволений ним Allah): «Одного разу вночі Умар ібн аль-Хаттаб, правитель мусульман, вийшов зі свого будинку. Я вирішив прослідувати за ним, щоб подивитися, що він робить уночі. Я побачив, як він входив до одного будинку і опісля, через певний час, виходив, потім заходив до іншого будинку. Вранці я попрямував до першого будинку і зайшов туди, щоб дізнатися, хто там живе. На мій подив, там я побачив стару, сліпу й розбиту паралічем жінку. Я запитав її: «Чого ж хотіла від тебе та людина, яка приходила до тебе вчора вночі?» Вона відповіла: «Цей чоловік протягом такого-часу піклується про мене; він доглядає за мною, прибирається у будинку і охороняє мій спокій». І тоді Тальха сказав про себе: «Хіба можна знайти ваду в цій людині?!»

Особливу увагу іслам приділяє турботі про вдів. Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Людина, яка

⁹² Аль-Бухарі, № 5668.

⁹³ Аль-Бухарі, № 5670.

підкується про вдів і бідняків, подібна війну, який бере участь у священній війні», або ж він сказав: «Подібна до того, хто вистоє молитву без перерви, або того, хто постить безперервно»⁹⁴.

Таким чином, узагальнюючи те, що ми розповіли в попередніх розділах про права жінки в ісламі і обов'язки чоловіка щодо неї, можна сміливо стверджувати, що навряд чи колись людство було свідком такого справедливого ставлення до жінки, яке гарантоване їй законами ісламу.

Деякі помилкові погляди на становище жінки в ісламі

Продовжуючи тему про становище жінки в ісламі і її права, хотілося б зупинитися на ряді помилкових поглядів, поширених сьогодні деякими засобами масової інформації та окремими недобросовісними дослідниками і політиками, метою яких, як нам здається, є навмисне паплюження образу мусульманської жінки і дискредитація ісламу в очах непідготовленої аудиторії. Про причини такого негативного ставлення до ісламу та його послідовників можна говорити багато і довго; ми ж, у рамках цієї скромної праці, хочемо обмежитися словами професора Генрі Макоу, який вважає нападки, що їм піддається мусульманська жінка, моральною агресією проти ісламу. Він пише: «Роль, яка відведена жінці – до якої б культури вона не належала – величезна. Війна, нав'язана на наших очах арабомусульманському світу на Близькому Сході, переслідує не тільки загарбницьку мету – бажання володіти арабською нафтою, але й спрямована проти їхньої релігії і культури. Вона зосереджена на

⁹⁴ Аль- Бухарі, № 5038; Муслім, № 2982.

тому, щоб позбавити мусульманську жінку її шат і замінити їх на бікіні»⁹⁵

Ми бачимо, наскільки точно професор помітив зв'язок між прагненням Заходу послабити позиції ісламу і спробами спокусити мусульманську жінку, вселяючи їй помилкові ідеали горезвісної свободи і закликаючи до відмови від носіння хіджабу – традиційного одягу благочестивої мусульманки. Далі Макоу продовжує:

«Основні турботи мусульманки зосереджені на її будинку, дещо подібного до затишного «гніздечка» місця, де народилися і виховуються її діти. Вона – берегиня сімейного вогнища, вона – коренева система древа під назвою сім'я, яка підживлює її духовно, виховує дітей, піклується про те, щоб вони були ситі, вона – опора для чоловіка і його притулок.

На відміну від неї, турботи американської королеви краси зосереджені на тому, щоб продефілювати практично голою, в одному лише бікіні, перед мільйонами глядачів, які спостерігають за нею по телевізору. Вона – переконана феміністка, належить тільки сама собі. Однак на практиці, як це не парадоксально звучить, вона – надбання кожного, хто її забажає. Вона одночасно належить всім і нікому. Її основна мета – продати своє тіло за якомога більшу суму... В Америці національним мірилом жіночої затребуваності стає сексуальна зовнішність... І, в результаті, середня американка до початку свого офіційного сімейного життя має досвід спілкування з десятками статевих партнерів. Поняття невинності, яке є невід'ємною частиною жіночої краси, стає чужим для неї. Її серце кам'яніє, а мозок перетворюється у рахункову машину. Нездатна любити, хіба гідна вона того, щоб живіт її став вмістилищем для насіння чоловіка?!»

⁹⁵ Bikini vs. Burka: The Debauchery of Women. September, 2009 / / www.HenryMakow.com

Багатоженство

Багатоженство, як форма шлюбу, при якій чоловік укладає шлюбний союз із декількома жінками одночасно, є дозволеним у ісламі і має глибоке історичне коріння в багатьох інших релігіях і культурах. Приміром, юдео-християнські традиції підтверджують наявність декількох дружин у багатьох пророків, які проповідували в доісламський період. Так, згідно Старому Заповіту, пророк Авраам мав трьох дружин⁹⁶, Яків – чотирьох⁹⁷, Давид мав безліч дружин, не рахуючи наложниць⁹⁸, а в Соломона було 700 дружин і 300 наложниць⁹⁹. Є свідчення, які підтверджують, що юдеї досить широко практикували багатоженство в дохристиянський період¹⁰⁰, і коли «з'явилося християнство, ця практика все ще була поширена серед них»¹⁰¹ аж до другого століття нашої ери. Один з ранніх отців Церкви Джастін Мартир (110-165 рр.) повідомляв, що в його часи юдеєві дозволялося мати чотири або п'ять дружин¹⁰². На сьогоднішній день, погляд різних течій юдаїзму на багатоженство неоднозначний, проте деякі дослідження дозволяють говорити про те, що така практика зустрічається рідко. Виняток становить юдейська діаспора в Ємені та деяких інших арабських країнах, де багатоженство не заборонене законом. В Ізраїлі багатоженство офіційно заборонено¹⁰³, однак деякі рабини підтримують багатоженство, а Овадья Йосеф – колишній головний сефардський

⁹⁶ Буття, 16:3, 21:1-1, 25:1.

⁹⁷ Буття, 29:28, 30:4, 30:9.

⁹⁸ 2 Самуїла, 5:13.

⁹⁹ 1 Царств, 11:3.

¹⁰⁰ *Coogan, Michael*. God and Sex. What the Bible Really Says (1st ed.). New York, Boston: Twelve, Hachette Book Group. С. 78.

¹⁰¹ *Joyce, George*. Christian Marriage: An Historical and Doctrinal Study. Sheed and Ward. С. 560.

¹⁰² *Justin Martyr*. Dialogue with Trypho the Jew. § 134.

¹⁰³ Eglash, Ruth. Israel 2008: State of Polygamy / / www.Fr.jpost.com; Aburabia, Sarab. Victims of polygamy / / www.Haaretz.com

рабин Ізраїлю в свій час звертався до уряду Ізраїлю з проханням дозволити багатоженство і вимагав легалізувати практику утримання наложниць¹⁰⁴.

Старий Заповіт не тільки дозволяє людині мати кілька законних дружин, але і встановлює наступні умови, які необхідно виконати тому, хто одружується з кількома жінками: «...Якщо ж іншу візьме за нього, то вона не повинна залишатись без їжі, одягу і подружнього співжиття»¹⁰⁵ і зобов'язує чоловіка, у якого помер брат, залишивши після себе дружину, одружитися з нею: «Якщо брати живуть разом і один із них помре, не маючи сина, то дружина померлого не повинна виходити на сторону за людину чужу, але дівер її прийде та й візьме її собі за дружину, і житиме з нею...»¹⁰⁶. По суті, в Старому Заповіті немає жодного вірша, з якого б випливало, що практика багатоженства є забороненою.

У Новому Заповіті Ісусу дається наказ дотримуватися і продовжувати закон Мойсея (мир йому) і в ньому немає жодної цитати, яка б переконливо забороняла багатоженство. Всі вірші, які противники багатоженства наводять як доказ правильності своїх поглядів, мають неоднозначне трактування у різних християнських богословів. Заборона на багатоженство в християнстві з'явилася лише як результат законодавства, сформульованого певними фракціями християнської церкви, а не першоджерелами самого християнства, і історія християнського світу є наочним тому свідченням. Так, за словами Дена Бредлі, професора генетики з Трініті-коледжу в Дубліні, багатоженство було широко поширене в пост-християнській Ірландії¹⁰⁷. В середині VI століття Верховний Король Ірландії Діармайд мав двох дружин і двох наложниць, багатоженство широко

¹⁰⁴ Polygamy's Practice Stirs Debate in Israel // www.WWRN.org

¹⁰⁵ Вихід, 21:10.

¹⁰⁶ Второзаконня, 25:5.

¹⁰⁷ *James Owen*. Millions of Men May Be Descended From Irish King. January 20, 2006. National Geographic News.

практикувалося і королями династії Меровінгів, по дві дружини було у Філіпа I Великодушного, ландграфа Гессенського і Фрідріха Вільгельма II, короля Пруссії¹⁰⁸.

Мартін Лютер, відомий християнський богослов, ініціатор Реформації, писав: «Я визнаю, що не зможу заборонити людині одружуватися на декількох жінках, адже це не суперечить Святому Письму...»¹⁰⁹.

Як ми вже згадували, араби за часів доісламського невігластва, також практикували багатоженство, не обтяжуючи себе якимись етичними нормами або правилами.

Таким чином, іслам не є зачинателем цієї традиції, він лише дозволив практику, яка існувала раніше, зробивши, при цьому, шлюбні зв'язки більш організованими і встановивши для них суворі рамки, такі, наприклад, як:

- **Обмеження кількості дружин.** Мусульманин не може мати більше чотирьох дружин одночасно, про що свідчать першоджерела мусульманського права. Аллах говорить: **«Одружуйтесь із тими жінками, які вам до вподоби: з двома, з трьома, з чотирма»** (4:3). Також розповідають, що, коли Гайлян ібн Саляма ас-Сакафій (хай буде вдоволений ним Аллах) прийняв іслам, у нього було десять дружин, і Пророк (мир йому і благословення Аллаха) наказав йому залишити чотирьох з них, а з рештою розлучитись¹¹⁰.

- **Обов'язковість справедливого, рівноправного ставлення до всіх дружин.** Аллах говорить: **«Та якщо ви боїтесь, що не будете справедливі із ними, то нехай це буде лише одна**

¹⁰⁸ Вестермарк (Westermarck), Едвард (1862-1939). Історія людського шлюбу.

¹⁰⁹ Luter, Martin. De Wette II, 459. С. 329-330.

¹¹⁰ Сахіх ібн Хіббан. Ч. 9. С. 463. № 2759; аль-Албані в “Сунан Абу Дауд”: достовірний хадіс.

дружина, або ж невіільниця, захоплена вами. Це ближче [до справедливості], якщо не прагнете відхилитися ви» (4:3). Пророк (мир йому і благословення Аллаха) говорив: «Хто мав двох дружин і віддавав перевагу одній із них, обділяючи іншу, постане в Судний День з опалим боком»¹¹¹ Ця умова, яка регулює шлюб з кількома жінками одночасно, належить до області матеріальних відносин – утримання дружин, забезпечення їх житлом, обдаровування подарунками тощо – і не зачіпає сфери почуттів, які, як відомо, важко піддаються контролю. Чоловік може відчувати більшу симпатію до однієї з дружин, і, як наслідок, бажати інтимного контакту з нею більше ніж з іншими дружинами, але при цьому він не повинен обмежувати права інших. Аллах говорить: **«Ви ніколи не зможете однаково ставитися до всіх дружин зі справедливістю, навіть якщо ви прагнете до цього. Не схиляйтесь до однієї, залишаючи іншу в невизначеності. І якщо ви будете праведними та богобоязливими, то, воістину, Аллах — Прощаючий, Милосердний!»** (4:129). Аїша (хай буде вдоволений нею Аллах), дружина Пророка (мир йому і благословення Аллаха), розповідала: «Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) ділив між нами все по справедливості, кажучи: «Господи! Я ділю між ними по справедливості те, що підвладне мені. Не засуджуй мене за те, що підвладне Тобі, а мені – ні»¹¹².

• ***Можливість утримувати другу дружину і здатність до шлюбних стосунків.*** Чоловік, який страждає еректильною дисфункцією, що перешкоджає нормальній статевій активності, не повинен прагнути одружитися на другій дружині, адже при цьому буде порушено її право на задоволення статевих потреб. Також той, хто не може матеріально забезпечити другу сім'ю, не повинен одружуватися, що є винятком із загального правила, про яке Аллах сказав: **«Нехай зберігають цноту ті, хто не може**

¹¹¹ Абу Дауд; ат-Тірмізі; аль-Албані: достовірний хадіс.

¹¹² Там само. С. 204. № 2761. Щодо цього вислову існують певні розбіжності серед богословів.

одружитися, доки Аллах із ласки Своєї не збагатить їх» (24:33).

Тепер нам хотілося б зупинитися на деяких проблемних ситуаціях у сфері подружніх відносин, поширених в сучасному суспільстві, які безпосередньо зачіпають обговорювану нами тему багатоженства.

1. У сім'ї немає дитини, адже дружина безплідна, а чоловік хоче мати власних дітей, прагнучи забезпечити збереження свого роду. Що краще – щоб він розлучився з дружиною, залишивши її одну з її проблемами, і одружився на іншій, або ж, щоб він одружився на другій, зберігши шлюбні стосунки із першою, продовжуючи, при цьому, піклуватися про неї, співпереживати їй і задовольняти її потреби?

2. Дружина страждає від важкої фізичної хвороби, яка перешкоджає належному виконанню нею подружніх обов'язків, що викликає у її чоловіка природний сильний фізичний і психологічний дискомфорт. Він може розлучитися з нею, і, в такому випадку, вона навряд чи колись вийде заміж, враховуючи її захворювання. Він може регулярно звертатися до послуг жінок легкої поведінки, наражаючи на небезпеку своє здоров'я і здоров'я домочадців. І навіть якщо він заведе собі постійну коханку, це не принесе морального заспокоєння ані йому, ані його дружині, оскільки подібна практика все ще вважається осуджуваною у нашому суспільстві, не зважаючи на той рівень духовної деградації, якої воно досягло. І він, нарешті, може взяти собі другу дружину, забезпечуючи обох належною турботою і увагою. То який із сценаріїв, на ваш погляд, більш людяний і справедливий?

3. Деякі чоловіки через природні особливості свого організму мають надсильну статеву конституцію, і, внаслідок цього, мають більш високі потреби для її реалізації. Не кожна жінка може і здатна задовольнити потреби такого чоловіка, і це стає причиною постійної фізичної і психологічної

незадоволеності чоловіка, що неминуче веде до сімейних негараздів і до пошуку додаткових способів вирішення цієї проблеми. І як ви думаєте, чи буде краще, якщо він займеться пошуком способів реалізації своєї сексуальної енергії на стороні, у блудниць, зі всіма витікаючими звідси наслідками, або ж якщо він одружиться ще на одній жінці, не переступаючи меж цнотливості, отримуючи при цьому повне фізичне та моральне задоволення від спілкування з обома дружинами?

4. Чоловіки більш схильні до насильницької смертності внаслідок воєн, збройних конфліктів тощо, і в певні періоди історії у деяких регіонах кількість жінок може суттєво перевищувати кількість чоловіків. Яскравим прикладом цього є Перша і Друга світові війни, які забрали життя великої частини чоловічого населення СРСР, Німеччини і деяких інших країн Європи, які опинилися в епіцентрі воєн. Та й у наші дні наявність «гарячих точок» і конфліктних зон несприятливо впливає на співвідношення числа чоловіків і жінок. Якби кожен чоловік обмежився однією дружиною, то яка б була доля решти жінок? І що краще для такої жінки: залишатися незаміжною, випробовуючи всі тягари самотності, або стати другою дружиною чесного, дбайливого, благопристойного і цнотливого чоловіка і народити законних дітей, у яких буде повноцінна сім'я?

5. У будь-якому суспільстві існує певна категорія жінок, що складається з вдів, розлучених, а також вже не молодих жінок, які через ті чи інші причини ніколи не були заміжні. Як правило, такі жінки соціально не захищені, піддаються постійному стресу, потребують фізичної та психологічної підтримки. Що краще для жінки в подібній ситуації: залишитися незаміжною або вийти заміж за вже одруженого чоловіка, зберігаючи при цьому свою гідність, чистоту і отримуючи законну можливість пізнати радості подружнього життя і материнства?

У сучасному суспільстві практично всюди поширене таке явище, коли чоловік підтримує відносини з декількома жінками

одночасно. Якщо в ісламському суспільстві ця практика представлена шлюбним союзом чоловіка з кількома жінками, в якому він несе відповідальність за кожну дружину і її дітей, то в неісламських суспільствах це явище приймає, найчастіше, відверто потворні форми, коли чоловік вступає в інтимний зв'язок зі сторонньою жінкою тільки для того, щоб догодити своїй пристрасті, не несучи при цьому жодної відповідальності за наслідки свого діяння. Спроби якось легалізувати подібні зв'язки або ставитися до них поблажливо призводять до дуже сумних соціальних наслідків, таких, наприклад, як стрімке поширення проституції, небезпечних хвороб, дитячої порнографії, випадків згвалтування, величезної кількості абортів, безлічі байстрюків тощо

На одній науково-практичній конференції з проблем молоді в Росії були наведені наступні дані, які жахають своєю нещадністю: «У США більше чверті дорослого населення заражене хворобами, що передаються статевим шляхом¹¹³. Америку називають країною, що переможена СНІДом. За кількістю цих захворювань і злочинів на сексуальному ґрунті США випереджають Росію у декілька разів. У США величезна кількість підліткових вагітностей і абортів. У Швеції, де «статеве виховання» проводиться ще більш інтенсивно, найбільш високий рівень самогубств. У США після введення «статевого виховання» число підліткових вагітностей зросло в два рази, в тій же мірі збільшилася і кількість абортів. У США від СНІДу кожні 15 хвилин помирає одна людина. Число ВІЛ-інфікованих підлітків подвоюється кожні 14 місяців. Кожні 13 секунд один підліток заражається якоюсь венеричною хворобою. У дитячий порнобізнес в США щорічно залучається 600 000 дітей віком від 3 до 18 років. Один із сенаторів назвав кампанію по «сексуальній освіті» «Найдорожчою катастрофою Америки у XX столітті». У 1996 році Конгрес США прийняв «Соціальну реформу», в якій проголошується: «Шлюб – основа процвітаючого суспільства.

¹¹³ Всі дані в цій доповіді наведено станом на 2004 р.

Підтримка батьківства та материнства – основа успішного виховання та розвитку дітей». Бюджетне фінансування «сексуальної просвіти» було припинено і з 1997 року в цій країні стала впроваджуватися програма «Цнотливість у дошлюбних відносинах», на реалізацію якої виділяється щорічно 50 млн. доларів. Штати з найменшою кількістю абортів та позашлюбних пологів отримують значні премії від держави»¹¹⁴.

А ось що говорить про ситуацію, яка склалась, відома американська кіноактриса, фотомодель і секс-символ Америки 70-х років Рейчел Уелч (Raquel Welch): «У наші дні, як мені здається, мало хто здатний стримувати свою хіть і брати на себе відповідальність за свої вчинки... Мені соромно говорити про це, але я сама була одружена чотири рази, але, незважаючи на це, я переконана, що саме законний шлюб є основою нашого суспільства, захищає наших дітей і вберігає нас від соціального безладу... Недолік моральних обмежень у відносинах між чоловіком і жінкою, або, як говорять деякі, «сексуальна революція» – ось чим керується сьогодні людина, що підбирає собі статевого партнера, тоді як раніше вибір статевого партнера розглядався як вибір супутника життя. Відсутність взаємних зобов'язань виключає можливість довірливого ставлення та лояльності між партнерами дітородного віку, що неодмінно веде до подружніх зрад» І в завершення своєї бесіди Уелч каже: «Повірте мені, друзі, якщо така навчена життєвим досвідом секс-зірка, як я, починає розмахувати червоним прапором і попереджати, що рівень моральної деградації суспільства опустився дуже низько, значить, далі буде набагато гірше... Якщо чесно, саме мій імідж секс-символу змушує мене встати і голосно

¹¹⁴ Збірник доповідей науково-практичної конференції «Медико-соціальні проблеми молоді Свердловської області», Уральський НДІ дерматовенерології і іммунопатології МОЗ РФ, 28 Квітень 2004

сказати: «Дівчата, зупиніться! Хіба не прийшла пора хоч якось вдосконалити себе? Ми здатні на краще!»¹¹⁵

Відповідно до ісламських законів, кожна з дружин чоловіка користується однаковими правами і привілеями. Чоловік зобов'язаний виконувати пов'язані із шлюбом фінансові та моральні зобов'язання перед своїми дружинами та дітьми. Всі діти – законнонародженні та мають виховуватися і забезпечуватися всім необхідним під наглядом обох батьків. Перелюб, розпуста і позашлюбні зв'язки в ісламі суворо заборонені. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) зробив усе для того, щоб захистити своїх послідовників від цих соціальних пороків, які завдають шкоди не тільки індивіду, але і всьому суспільству в цілому, і руйнують інститут сім'ї. Наступна оповідь є свідченням мудрості Пророка (мир йому і благословення Аллаха) і його надзвичайної терплячості у вирішенні подібних проблем: «Один юнак прийшов до Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) і запитав: «О, Посланець Аллаха, дозволь мені здійснити перелюб». Люди почали жорстоко дорікати йому [за його зухвалість], але Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сів ближче до нього і запитав: «Чи хотів би ти цього для своєї матері?» Той відповів: «Ні, клянуся Аллахом, хай зробить Аллах мене викупом за тебе!» Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Отже, і люди не хочуть цього для своїх матерів», – він (мир йому і благословення Аллаха) продовжив: «Чи хотів би ти цього для своєї дочки?» Той відповів негативно. Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Отже, і люди не хочуть цього для своїх дочок», – він (мир йому і благословення Аллаха) продовжив: «Чи хотів би ти цього для своєї тітки по батьківській лінії?» Той відповів негативно. Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Отже, і люди не

¹¹⁵ *Kathleen Gilbert. Aging Sex Icon Raquel Welch: Contraceptives Shattered Marriage, the 'Cornerstone of Civilization'. May 12, 2010 / LifeSiteNews.com*

хочуть цього для своїх тіток по батьківській лінії», – він (мир йому і благословення Аллаха) запитав: «Чи хотів би ти цього для своєї тітки по материнській лінії?», – «Ні», – відповів той. Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Отже, і люди не хочуть цього для своїх тіток по материнській лінії». Потім Пророк (мир йому і благословення Аллаха) поклав свою руку на його груди і сказав: «О, Аллах, прости його гріх, очисти його серце і зроби його цнотливим (зміцни його в утриманні від гріха)»¹¹⁶.

Можна сказати, що цей переказ є практичним втіленням золотого правила етики, згаданої Посланцем Аллаха (мир йому і благословення Аллаха): «Ніхто з вас [у повній мірі] не увірує, поки не захоче для свого брата того ж, чого він хоче для себе»¹¹⁷.

Можливо, хтось із читачів запитав: якщо іслам дозволяє багатоженство, то чому б не дозволити і зворотну практику, поліандрії, коли жінка має кількох чоловіків? Ми думаємо, існує ряд природних причин, які роблять цей варіант шлюбних відносин нежиттєздатним. Приміром, релігійні та культурні традиції більшості народів наділяють чоловіка чільним становищем у сім'ї, завдяки анатомо-фізіологічним, емоційним і психологічним особливостям його організму. Якщо жінка буде заміжня за кількома чоловіками, гостро постане питання лідерства і підпорядкованості, що, природно, створить нездорову, якщо не сказати ворожу, ситуацію в сім'ї. Також, якщо жінка в такій родині завагітніє і народить, то як буде встановлюватися факт батьківства? Що б сталося з генофондом нації, яка б лише на кілька поколінь узаконила для себе таку практику? Не забувайте також, що жінка може завагітніти і народити дитину не більше одного разу на рік, в той час як чоловік, за такий самий період, може стати батьком кількох дітей. І чи може чоловік при такій формі шлюбу, як поліандрія, зберегти цнотливість у рамках подружньої обітниці перед дружиною, у якої є інші чоловіки крім

¹¹⁶ Ахмад, № 22265; аль-Албані: достовірний хадіс в “ас-Сахіх”.

¹¹⁷ Аль-Бухарі, № 15 і Муслім, № 44.

нього? Нам здається, що відповіді на всі ці запитання очевидні, і навряд чи розумно зводити на один рівень подружніх відносин багатоженство і поліандрію.

Далі ми хочемо навести висловлювання деяких західних мислителів, які виступали на підтримку багатоженства і вважали його гідним рішенням тих проблем, від яких страждає їхнє суспільство.

Гюстав Лебон у своїй книзі «Арабська цивілізація» говорить: «Полігамія дозволяє суспільству послабити соціальну кризу, вирішити проблему проституції та позбавити суспільство від такого явища, як байстрюки»¹¹⁸

Анні Безант у своїй книзі «Релігії і вірування Індії» пише: «Якщо бути чесним і справедливим, ми маємо визнати, що багатоженство в ісламі забезпечує жінку захистом, підтримкою і повагою. Багатоженство краще, ніж західна проституція, яка дозволяє чоловікові мати коханку або подружку для задоволення своєї похоті, не піклуючись про її почуття, емоції, потреби і репутацію»¹¹⁹.

Мобінар, колишній член французького парламенту, якимось зауважив: «У Франції два з половиною мільйони дівчат не зможуть вийти заміж, якщо кожен юнак-француз обмежиться однією дружиною. Я переконаний, що жінці не судилося пізнати радощів повноцінного життя, поки вона не стане матір'ю, і будь-який закон, який прирікає величезну кількість громадян на життя, що йде врозріз з канонами людської природи, є жорстоким і диким, що суперечить елементарним нормам справедливості»¹²⁰.

У 1959 році ООН опублікувала спеціальну доповідь, в якій, серед іншого, говорилося: «Ця публікація, заснована на цифрах і

¹¹⁸ Журнал «Al-Azhar University». Т. 8. С. 291.

¹¹⁹ Там само.

¹²⁰ *Ahmad Abdul Aziz Al-Hussein. Woman and her Position in Islam.*

статистичних даних, підтверджує, що весь сучасний світ стоїть перед зростаючою проблемою збільшення числа незаконно народжених дітей... Кількість таких дітей у відсотковому співвідношенні доходить в деяких країнах до 60%. Наприклад, у Панамі 75% від загального числа новонароджених складають байстрюки. Іншими словами, три дитини з чотирьох там з'явилися на світ в результаті позашлюбних зв'язків. Найбільше число незаконнонароджених дітей припадає на Латинську Америку». ¹²¹ У цій самій доповіді говориться про те, що число незаконно народжених дітей в ісламському світі практично дорівнює нулю. Укладачі доповіді вважають, що ісламське суспільство захищене від таких соціальних проблем за допомогою існування в ісламі практики багатоженства.

Заміжжя тільки за згодою опікуна

Багато хто вважає, що умова необхідності згоди опікуна на заміжжя жінки є порушенням її права самостійно визначати свою долю і ставить її у нерівне положення з чоловіком, який, як відомо, сам приймає рішення щодо свого одруження. У цій главі ми спробуємо коротко роз'яснити суть причини, через яку іслам заборонив жінці виходити заміж без згоди її опікуна.

Не секрет, що вибір пари, яка підходить для спільного життя, є нелегким завданням, як для чоловіка, так і для жінки, однак для жінки вибір чоловіка – завдання незрівнянно важче і відповідальніше. Дійсно, якщо чоловік помилився, то він може розлучитися з дружиною і без особливих проблем одружитися з іншою жінкою, якщо ж помилилася жінка, наслідки її помилки будуть більш плачевними, включаючи обмежену можливість

¹²¹ *Waheed-ud-Deen Khan. Islam Challenges, Dar-Ut-Tazkeer. С. 168.*

створити сім'ю, фінансові проблеми¹²², труднощі виховання дітей¹²³ тощо.

У традиціях більшості культур жінка вважається представником слабкої половини людства. Іслам не тільки визнає цей факт, який є наслідком психофізіологічних особливостей жіночого організму, але і гарантує жінці право на особливу турботу і захист її інтересів за допомогою певних правових механізмів, одним з яких є необхідність згоди опікуна на її заміжжя при укладенні шлюбу. Жінка за своєю природою більш емоційна, ніж чоловік, легше підпадає під вплив зовнішнього середовища, манери спілкування і поведінки того, хто сватається до неї, і деколи не здатна розпізнати його внутрішню сутність. Чоловік же, опікун, має більше шансів правильно оцінити якості того, хто претендує на його підопічну, і вирішити, чи підходить він їй чи ні, при цьому йому слід спитати поради у родичів, друзів і інших осіб, зацікавлених у долі його підопічної. Роль опікуна в цьому випадку полягає в тому, щоб упевнитися, що наречений підходить жінці за своїми фізичним і моральним якостям і здатний забезпечити їй гідне життя, як в матеріальному, так і в духовному плані. Багато висловів Послання Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) підтверджують важливість інституту опікунства для жінки в справі влаштування її сімейного життя. Згадаємо лише деякі з них:

Однією з умов правильності укладання шлюбного договору є згода та присутність опікуна¹²⁴ або ж того, хто його представляє. Пророк сказав: “Немає шлюбу, окрім як із опікуном та двома справедливими свідками. Кожен шлюб, який було укладено не за цими умовами, є недійсним. Якщо ж виникнуть якісь

¹²² *Theresa Braine*. U.N. Tackles Universal Problem for Women: Divorce. 6 вересня 2009 р. // WeNews

¹²³ *Kathleen O'Connell Corcoran*. Psychological and Emotional Aspects of Divorce. 1997 р. // Mediate.Com

¹²⁴ Опікун (ар. “валій”) – той, хто несе відповідальність піклування про неї.

непорозуміння, то правитель є опікуном того, у кого немає опікуна»¹²⁵.

Таким чином, інститут опікунства в цих питаннях покликаний захистити інтереси жінки. Тому ж, хто стверджує, що це обмежує права жінки, ми хочемо нагадати, що іслам надав дієздатній, зрілій жінці право відмовитися від шлюбу з чоловіком, якого пропонує їй її опікун, при цьому опікуну забороняється чинити на неї будь-який моральний або фізичний тиск. Це впливає з наступного вислову Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха): «Не слід видавати заміж [вдову або розлучену] жінку, не порадившись із нею, а незайману – без її згоди». Його запитали: «О, Посланець Аллаха! А як же ми дізнаємося про її згоду?» Пророк (мир йому і благословення Аллаха) відповів: «Її мовчання – це її згода»¹²⁶.

Ані батько, ані опікун не мають права примусити дівчину вийти заміж проти її волі. В жінки, яку одружили без її згоди, є право розірвати шлюб. Доказом цього є хадіс Ханси бінт Джізам аль-Ансарії (хай буде вдоволений нею Аллах). Вона вже була одружена раніше і батько видав її заміж проти її волі. Тоді вона звернулася до Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) і він розірвав шлюб¹²⁷.

Якщо опікун без вагомої причини відмовляє всім гідним нареченим, то його опікунство може бути оскаржено в суді. Опікунство дається лише найближчому родичеві жінки, або, у випадку, коли у неї немає родичів, опікунство бере на себе мусульманський суддя. Що стосується критеріїв вибору чоловіка для підопічної, то наступний вислів Пророка (мир йому і благословення Аллаха) є ясным керівництвом для опікунів: «Якщо до вас прийшов свататися той, чиєю вдачею і

¹²⁵ Ібн Хіббан № 4075; аль-Албані та аль-Арнаут дитвердили достовірність хадіса.

¹²⁶ Аль-Бухарі, № 4843.

¹²⁷ Аль-Бухарі, № 6546.

прихильністю до релігії ви задоволені, то видайте [свою підопічну] за нього, інакше на землі пошириться смута і велике нечестя»¹²⁸.

Якщо чоловік у сімейному житті керується вченнями ісламу, володіє високою моральністю, то він буде поважати свою дружину, ставитися до неї з повагою і поводитися з нею справедливо і благопристойно, що б між ними не сталося.

Чоловік – голова сім'ї

Чільне становище чоловіка в сім'ї передбачає його матеріальну і моральну відповідальність за сім'ю, послідовне відстоювання прав усіх домочадців, захист їхніх інтересів і невинну турботу про них.

Аллах Всевишній сказав:

«Чоловіки піклуються про жінок, адже Аллах віддав перевагу одним перед іншими, а також через те, що чоловіки витрачають своє майно. Праведні жінки покірні, вони бережуть у час відсутності чоловіків те, що Аллах наказав берегти» (4:34).

Тягар матеріальної відповідальності за сім'ю в ісламі покладено на чоловіка, оскільки його фізичні та розумові якості, як вроджені, так і набуті, сприяють виконанню цієї місії.

Що стосується жінки, то вона, як правило, фізично слабша за чоловіка, і, більше того, існують певні моменти в її житті¹²⁹, коли вона не здатна приймати зважених рішень або брати на себе велику відповідальність. Все це перешкоджає можливості жінки бути головою сім'ї.

¹²⁸ Ат-Тірмізі, № 1085; аль-Албані: добрий хадіс, в “Сунан Ібн Маджаг”.

¹²⁹ Тут автор має на увазі період менструацій, вагітності, пологів, годування грудьми і догляду за маленькими дітьми.

Професор Аббас Махмуд Аль-Аккад пише: «У жінки вельми своєрідний склад характеру, вона більш чутлива і емоційна, адже постійна турбота про дитину передбачає наявність у неї добре розвинуеного вміння розуміти, відчувати почуття і настрої. Це – суть жінки. Вона за своєю природою схильна слідувати своїм почуттям та емоціям»¹³⁰.

Нагадаємо вам також слова д-ра Алексіса Каррела: «Чоловік відрізняється від жінки не тільки статевими ознаками – наявність у жінки матки, її здатність до дітонародження тощо – і не тільки здібностями до засвоєння знань. Ця відмінність має більш фундаментальну природу, зачіпає весь людський організм. Відмова від врахування цієї фундаментальної істини привела adeptів фемінізму до пропаганди помилкових ідей, заснованих на вірі в те, що жінки повинні мати ті самі права й обов'язки, що і чоловіки. У реальності, жінка абсолютно відрізняється від представників протилежної статі. Кожна клітинка її організму несе в собі печатку статевої приналежності. Це відноситься не тільки до її фізіологічної будови, але і до нервової системи. Закони, за якими живе людський організм, не можуть бути підпорядковані чиймось примхам. І ми маємо приймати це як належне... Жінці слід розвивати свої завдатки з урахуванням її психофізіологічних особливостей, при цьому необхідно відмовитися від бездумного прагнення уподібнитися чоловікові»¹³¹.

Свідчення жінки

Аллах Всевишній сказав:

«Покличте двох свідків із ваших чоловіків. А якщо не буде двох чоловіків, то нехай буде один чоловік і дві жінки, яких ви згодні взяти за свідків. Якщо перша помилиться, то друга нагадає їй.» (2:282).

¹³⁰ А.М. Аль-Аккад. Жінка в священному Корані.

¹³¹ Dr. Alexis Carrel. Man and the Unknown. 1949:91.

У цьому священному аяті Всевишній вказав на те, що якщо при здійсненні цивільно-правових угод необхідна присутність свідків, то обирають двох чоловіків або чоловіка і двох жінок. Деякі опоненти ісламу кажуть, що наведене правило принижує гідність жінки, оскільки факт того, що свідчення одного чоловіка прирівнюється до свідчень двох жінок, наче б то, вказує на якусь неповноцінність слабкої половини людства. Однак це далеко не так. Ми вже не раз відзначали, що Аллах, по своїй мудрості, наділив жінку певними рисами характеру і особливим складом розуму, що сприяє найкращому виконанню нею жіночих обов'язків, таких, як виношування плоду, пологи, лактація, догляд за немовлятами тощо. Щоб гідно здійснити покладену на неї місію, жінка повинна мати чуйне серце, бути здатною до найвищого прояву людських почуттів і володіти позитивною емоційністю. Ці риси жіночого характеру, в сукупності з деякими біологічними змінами, що відбуваються в її організмі під час менструацій, пологів, післяпологового періоду тощо, можуть негативно позначитися на якості її показань, як свідка. Тому, на думку богословів, і були зазначені такі застережні заходи, покликані підвищити ступінь достовірності свідчень жінки. Більше того, ряд сучасних психологів стверджують про наявність у жінок схильності до ненавмисної неправди, перебільшень, пасивного обману¹³² тощо, і навіть прирівнює їх свідчення до показань дітей¹³³.

Крім можливості бути свідками у вищевказаних ситуаціях, іслам надав жінкам, разом із чоловіками, повну свободу у прийнятті фінансових рішень. Однак природа жінки та її висока соціальна місія вимагають, щоб вона в першу чергу піклувалася про свій будинок, була берегинею домашнього вогнища та сумлінно виконувала свій обов'язок перед чоловіком і дітьми.

¹³² *Фрай О.* Детекція брехні та обману. СПб.: Прайм-Еврознак, 2005.

¹³³ *Ramses Behnam.* La Tutela Penale dei diritti privati di Obbligazione. 1950.

При цьому, безсумнівно, обсяг її знань і досвіду в громадській та професійній областях набагато нижчий, ніж у чоловіка.

Таким чином, те, що свідчення двох жінок прирівнюється до свідчень одного чоловіка, є не ознакою неповноцінності її розуму або моральної неповноцінності, а наслідком психофізіологічних особливостей її організму. Більше того, Всевишній пояснив, чому потрібне свідчення двох жінок: **«Якщо одна з них помилиться (в свідченнях), то друга нагадає їй».**

Якби справа полягала в неповноцінності розуму жінки або її моральній неповноцінності, то тоді ісламський закон не затвердив би свідчення однієї жінки достатніми в певних питаннях, які, як правило, знаходяться в компетенції тільки жінок¹³⁴. Враховуючи те, що свідчення одного чоловіка недостатньо в фінансових питаннях, а свідчення однієї жінки достатньо в питаннях більш важливих, ніж фінансові, можна констатувати безпідставність заяв, згаданих на початку глави. І до того ж, ніхто ж не заявляє про неповноцінність чоловіків тільки через те, що в справах певного роду потрібне свідчення двох чоловіків, а не одного. Зауважте, що бути свідком у ісламському праві – це не привілей, а нелегкий тягар, якого багато людей хотіли б уникнути, адже не просто так Всевишній Аллах сказав в Корані: **«Нехай свідки не відмовляються, коли їх запрошують».**

Додамо до цього, що свідчення чоловіка і свідчення жінки, згідно з ісламським правом, рівноцінні в тому випадку, якщо чоловік звинувачує дружину в перелюбі, не маючи на це достатніх доказів. Аллах Всевишній сказав: **«А кожен із тих, які звинувачують своїх дружин, але не мають свідків, окрім**

¹³⁴ Тут автор має на увазі свідчення жінки про незайманість іншої жінки, про факт існування молочної спорідненості між людьми, свідоцтво, що підтверджує факт дітонародження, і деякі інші ситуації, які є предметом вивчення такої науки, як ісламське право.

самих себе, повинен поклястися чотири рази Аллахом про те, що він правдивий, а п'ятий раз — що прокляття Аллаха впаде на нього, якщо він бреше. Жінка не зазнає покарання, якщо поклянеться чотири рази Аллахом про те, що чоловік бреше, а п'ятий раз — що гнів Аллаха впаде на неї, якщо чоловік правдивий» (24:6-9).

Жінка і спадок

З появою ісламу жінка отримала гарантоване право на спадщину, якого була позбавлена раніше, адже спадок в доісламський період був прерогативою чоловіків, на чийх плечах лежав тягар захисту племені від зазіхань ззовні. Більше того, жінка сама була об'єктом успадкування, про що повідомляє нам наступний аят: **«О ви, які увірували! Вам не дозволено бути спадкоємцями дружин проти їхньої волі. Не забороняйте їм забрати частину того, що ви їм дали»** (4:19). В одній з книг тлумачень Корану, відомої як «Коментарі Корану Ібн Аббаса», говориться: «У часи доісламського невігластва чоловік успадковував вдову свого померлого батька разом із іншим його майном. Зазвичай, жінка переходила у власність старшого сина померлого. Якщо вдова була багатою і красивою, то старший син її померлого чоловіка одружувався з нею, і при цьому не давав їй жодного приданого. Якщо ж вона була бідна, немолода або негарна, він відмовлявся одружуватися з нею і залишав її у себе вдома доти, доки вона не виплачувала йому певну суму за свою свободу»¹³⁵. Іслам заборонив подібну практику і наказав ставитися до дружин гідно: **«Поводьтеся з дружинами гідно. І навіть якщо вони неприємні вам, то, можливо, неприємне для вас те, куди Аллах вклав багато добра!»** (4:19). Більше того, він гарантував жінці певну частку спадщини: **«Чоловіку належить частка від того, що залишили батьки та найближчі родичі; і жінці належить частка від того, що залишили батьки та найближчі родичі — як від малого, так і від великого. Такою є встановлена частка»** (4:7).

¹³⁵ Tanwir al-Miqbas min Tafsir Ibn 'Abbas.

Щодо поділу спадщини між дітьми обох статей Аллах Всевишній сказав: **«Аллах заповідає вам відносно дітей ваших — сину належить частка двох доньок»** (4:11). Крім цього, ісламське право визначає три інших сценарії поділу спадкового майна між спадкоємцями чоловічої і жіночої статі, де вибір того чи іншого сценарію залежить від певних обставин і чинників, визначених ісламським правом:

- жінка отримує частку спадку, рівну частці чоловіка;
- жінка отримує частку спадщини, що перевищує частку чоловіка;
- жінка отримує частку спадщини, а чоловік – ні.

А тепер ми спробуємо показати вам порядок поділу спадкового майна в ісламі на прикладі людини, яка померла, залишивши після себе сина і дочку. Припустимо, що вартість спадщини визначена в три тисячі доларів. Тоді, відповідно до ісламського закону, син отримує дві тисячі доларів, а дочка – одну. З плином часу частка чоловіка, безумовно, зменшиться, оскільки він зобов'язаний матеріально забезпечувати свою сестру; можливо, він захоче одружитися і повинен буде виплатити магр дружині, а потім забезпечити її всім необхідним, включаючи житло тощо. При цьому частка жінки не зміниться. За законами ісламу, вона не зобов'язана нести якісь матеріальні витрати на своє існування: ані в рідній домівці, коли вона отримує все необхідне від батька, братів чи інших родичів чоловічої статі залежно від обставин, ані в шлюбі, коли відповідальність за її матеріальне утримання лягає на її чоловіка. Об'єктивно мислячий читач, ми сподіваємося, погодиться, що частка спадщини, виділена жінці в ісламі, щедра і справедлива, оскільки вона кращим чином відповідає принципу пропорційності прав та обов'язків. Незважаючи на це, знаходиться чимало опонентів ісламу, які заявляють, що ця релігія дискримінує жінку, виділяючи чоловікові частку спадщини, яка перевищує частку жінки. Однак чи насправді тут

присутня дискримінація? Відповідно до міжнародно-правових стандартів, невід’ємними елементами дискримінації є: «Утиск прав; неприпустимі ознаки, за якими здійснюється дискримінація; відсутність розумних і об’єктивних підстав для такого ставлення»¹³⁶. Виходячи з вищесказаного, хіба можна стверджувати, що встановлений ісламом розмір частки жінки в спадщині не має під собою «розумних і об’єктивних підстав»?! Більше того, ми переконані, що абсолютне і безумовне зрівняння частки чоловіка і жінки у справі успадкування буде дискримінацією чоловіка, оскільки «бувають обставини, коли рівне поводження або нездатність взяти до уваги істотні в даній ситуації відмінності можуть фактично привести до нерівності та дискримінації»¹³⁷.

Також слід пам’ятати, що в ісламі ніхто не може позбавити мусульманина і мусульманку права спадкування, крім виняткових випадків, обумовлених ісламським правом, і заповідач не повинен відписувати більше однієї третини свого майна особам, які не є його прямими спадкоємцями. Амар ібн Сад ібн Абу Ваккас передав наступні слова свого батька (хай буде вдоволений ним Аллах): «Коли Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) навідав мене під час моєї хвороби в рік прощального паломництва, я сказав йому: «[Зараз] я серйозно хворий, і [до цього часу] я зумів накопичити величезне багатство, а крім дочки у мене немає інших спадкоємців. Чи можу я пожертвувати на благодійництво дві третини мого майна?» Посланець (мир йому і благословення Аллаха) відповів: «Ні». Я запитав: «А половину?» Він (мир йому і благословення Аллаха) відповів: «Ні». Потім він (мир йому і благословення Аллаха) додав: «[Пожертвуй] третину [майна], але навіть і цього забагато. Краще залишити своїх спадкоємців багатими, ніж бідними,

¹³⁶ Долаючи відмінності: концепція боротьби з дискримінацією в Європі // Міжнародна амністія, Amnesty International Publications, 2009. С. 14.

¹³⁷ Там само. С. 16.

просячи милостиню. За все, що ти жертвуєш заради Аллаха, ти отримаєш винагороду, навіть якщо це буде шматочок їжі, який ти покладеш в рот своїй дружині»¹³⁸.

Гюстав Лебон сказав у своїй книзі «Арабська цивілізація»:

«Принципи спадкування, визначені в Корані, є втіленням справедливості. Людина, яка читає текст Корану, зрозуміє це, якщо усвідомить сенс аятів про правила спадкування, які я процитував раніше. Слід також відзначити найвищу ефективність правових положень, що в них закладені. Порівнюючи британські, французькі й ісламські закони про розподіл спадщини, я дійшов висновку, що іслам надає жінкам такі права спадкування, яких немає у наших законах. Незважаючи на все це, західна людина продовжує щиро вірити в те, що мусульмани погано поведуться зі своїми жінками».

Компенсація за ненавмисне вбивство

В ісламі за навмисне вбивство передбачено однакове покарання і жінкам, і чоловікам, незалежно від статевої приналежності вбитого. Що стосується ненавмисного вбивства, то компенсація за вбивство жінки дорівнює половині компенсації за вбивство чоловіка. На думку богословів, дане правило пов'язане з природою шкоди, нанесеній родині вбитого. Сім'я, що втратила батька, позбулася свого піклувальника, який утримував і забезпечував її всім необхідним, таким чином, такий родині завдано як моральної, так і майнової шкоди. А збиток, нанесений родині, де вбита мати, є більшою мірою моральним, ніж матеріальним, адже члени сім'ї позбавляються материнського тепла, співчуття, ласки і турботи, що не може бути компенсоване якимись матеріальними цінностями. Компенсація за ненавмисне вбивство не є реальним відображенням вартості шкоди, завданої родичам вбитого, адже життя віруючого безцінне, і моральний збиток, завданий його сім'ї, не виправний. Вона лише покликана

¹³⁸ Аль-Бухарі, № 1233.

полегшити тягар майнових втрат, які виникли у близьких вбитого, яких він повністю або частково утримував під час життя.

Жінка і робота

Аллах Всевишній, по Своїй мудрості, створив чоловіка і жінку. Він скріпив їх серця узами любові і милосердя, наділив їх здатністю до спільного існування і обдарував їх такими фізичними та духовними рисами, які дозволяють кожному з них найефективніше виконувати свою місію у цьому житті. Чоловік, наприклад, володіє силою і витривалістю, і його основне завдання – бути годувальником сім'ї. Психофізіологічні особливості жінки якнайкраще сприяють виконанню її основного завдання – створення сімейного вогнища, народження і виховання дитини, турботі про чоловіка.

Іслам не забороняє жінці працювати, він лише встановлює певні критерії роботи, покликані забезпечити її безпеку, збереження її честі та гідності. Деякі західні історики підтверджують активну участь жінок у економічній діяльності за часів існування єдиної мусульманської держави¹³⁹. Жінка може вільно розпоряджатися своїм особистим майном без згоди чоловіка або опікуна, при цьому цілі, на які вона витрачає свої кошти, повинні бути дозволеними з точки зору ісламу.

Нижче ми наведемо основні норми і критерії, яких має дотримуватися жінка у своїй роботі:

1. Робота не повинна перешкоджати належному виконанню жінкою її обов'язків перед чоловіком і дітьми, а також негативно впливати на якість виконання нею основних обов'язків по дому.

2. Жінка має працювати в жіночому колективі, де виключається можливість її усамітнення із стороннім чоловіком. Якщо робота в жіночому колективі не виключає контакту з

¹³⁹ *Shatzmiller, Maya. Labour in the Medieval Islamic World, Brill Publishers.*

чоловіками, вона зобов'язана носити традиційне мусульманське жіноче вбрання – хіджаб. Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Якщо один з вас залишився зі сторонньою жінкою наодинці, то шайтан неодмінно буде третім»¹⁴⁰.

Відома англійська поетеса і прозаїк дев'ятнадцятого сторіччя, Еліза Кук, видатний діяч руху за надання жінкам сексуальної свободи і політичних прав, писала: «Чоловіки люблять і воліють перебувати в жіночому товаристві. Це є великою спокусою для жінки, адже [змішання з чоловіками] суперечить самій природі її характеру... Чим ширше буде поширюватися практика змішаного навчання, тим більше буде випадків появи на світ незаконно народжених дітей. [Врешті решт], це приведе до сумних наслідків»¹⁴¹. Ці слова були сказані за сотню років до початку сексуальної революції, і наскільки точним виявився несприятливий прогноз, висловлений в них! Патрік Дж. Б'юкенен¹⁴² у своїй книзі «Смерть Заходу» говорить: «Сексуальна революція пожирає наших дітей. Статистика абортів, розлучень, падіння народжуваності, неповних сімей, самогубств серед підлітків, криміналізація шкіл, наркоманія, педофілія, побиття в шлюбі, тяжкі злочини, захворюваність на рак, позашлюбне співжиття і падіння освіченості показують, наскільки глибокою є криза в суспільстві, ураженому культурною революцією. Порожні дитячі кімнати в наших будинках і переповнені прийомні психоаналітиків свідчать про те, що у нас

¹⁴⁰ Ібн Хіббан, № 7254; «Сахіх Сунан Ібн Маджаг», 2363.

¹⁴¹ Cook, Eliza. Збірник статей «New Echoes». 1864

¹⁴² Патрік Дж. Б'юкенен – відомий американський політик і публіцист, помічник і референт президента Р. Ніксона, радник президента Дж. Форда, голова відділу зі зв'язків із громадськістю в адміністрації президента Р. Рейгана, кандидат у президенти США на виборах 1992, 1996, 2000 рр..

не все гаразд. І, поширюючись, ця зараза тягне в могилу всю нашу цивілізацію»¹⁴³.

3. Робота жінки має бути дозволеною з точки зору ісламу і відповідати її природі. Їй не можна виконувати роботу, яка за своєю суттю є винятковою прерогативою чоловіків, оскільки в ісламі існує певний поділ професій на «жіночі» та «чоловічі».

Горшунова О.В., професор Російської академії природознавства, відомий дослідник проблем генезису й еволюції давніх форм релігії, пише: «У більшості країн мусульманського світу має місце так звана статева сегрегація у суспільно-виробничій сфері, яка виявляється у поділі професій на «чоловічі» та «жіночі», у більш низькому рівні зайнятості та освіти жінок у порівнянні з чоловіками. Причина цього явища посередньо обумовлена поведінковими моделями, продиктованими деякими приписами ісламської релігії. Наприклад, характерна для мусульманських сімей багатодітність, яка має безпосереднє відношення до заборони переривання вагітності, є об'єктивною перешкодою для просування жінок кар'єрними сходами. Багатодітна сім'я, яка виступає в ісламській традиції, як певний еталон, слугує для більшості мусульманських жінок орієнтиром, у відповідності з яким вони планують і будують своє життя, і обирають професії з урахуванням того, що основні сили будуть віддані родині, а не роботі і кар'єрі»¹⁴⁴.

Західний же світ, який пішов «іншим шляхом», запропонувавши жінці абсолютну свободу і рівноправність з чоловіком, починає пожинати плоди своєї «Культурної політики». Більше ста років тому Самуїл Смайльс, відомий шотландський публіцист і реформатор, один з вождів англійського ренесансу, писав: «Система, яка змусила жінку працювати на фабриках і інших промислових об'єктах... згубила

¹⁴³ Б'юкенен П.Дж. Смерть Заходу. М.: Аст, 2003.

¹⁴⁴ Горшунова О.В. Робота і дозвілля в житті сучасної узбецької жінки // Раси і народи. Москва: Наука, 2001. С. 209-223.

інститут сім'ї. Вона фактично зазіхнула на основу храму під назвою "сім'я" і зруйнувала його склепіння. Вона також привела до розриву всіх соціальних зв'язків. Відлучивши дружину від чоловіка, позбавивши дітей материнської любові і турботи, ця система приречла жінку на духовну деградацію. Основна робота і покликання жінки – це виховання морально і фізично здорового потомства. Її головне завдання полягає у належному виконанні домашніх обов'язків, дбайливому розподілі сімейного бюджету та виконанні іншої роботи, пов'язаної з домом. Однак, робота на фабриках, як я вже говорив, віддалила жінку від виконання її основних обов'язків, що змінило внутрішню складову сімейного життя. Діти, як правило, полишені самі на себе, не отримували належного виховання. Почуття, які існували між подружжям, поступово згасали. Опинившись на одній фабриці з чоловіком, виконуючи ту ж роботу, що і він, жінка втрачала той вигляд, який колись захоплював її чоловіка. Жінка піддалася такому сильному деструктивному впливу, що змінилися її менталітет, спосіб мислення і ті засади, на яких тримались її колишні моральні цінності»¹⁴⁵.

Ні кроку без чоловіка?

Жінка в ісламі – це дорогоцінна перлина, захована від сторонніх очей зведенням строгих соціальних норм. Ця, на перший погляд, невинуватна суворість до слабкої статі, насправді є втіленням у життя відомого правила: профілактика хвороби – найкраще лікування. До цієї ж області належить і вимога ісламського закону, що забороняє жінці подорожувати без супроводу махраму – чоловіка, батька, брата, повнолітнього сина чи іншого родича, за якого вона, відповідно до ісламського закону, ніколи і ні за яких умов не зможе вийти заміж. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) якось сказав: «Жінці не дозволяється виїжджати без махраму і зустрічатися за його відсутності зі стороннім чоловіком». Тоді один чоловік запитав його: «О, Посланець Аллаха! Я хочу взяти участь у військовому

¹⁴⁵ Мустафа аль-Гайяні. Книга про хіджаб. С. 94-95

поході, а моя дружина хоче [в цей час] здійснити хадж. [Що ж мені робити?]]» Пророк (мир йому і благословення Аллаха) сказав: «Супроводжуй її»¹⁴⁶.

Можливо, комусь це здається обмеженням свободи жінки і нехтуванням її прав, однак чи так це насправді? Подорож, зазвичай, завдає чимало труднощів і клопотів навіть чоловікові, а жінці й тим паче, оскільки вона за своєю природою слабша від чоловіка і схильна до певних біологічних змін, що мають регулярний характер, які виснажують її фізично і психологічно – менструації, вагітність, годування грудьми тощо. Вона також схильна керуватися емоціями, легко піддається впливу навколишнього середовища, що, хоч і не є пороком, але все ж робить подорож вкрай обтяжливою і небезпечною. Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха) називав жінок «кришталевими посудинами», маючи на увазі їхню ніжну і тонку натуру, і наказував ставитися до них дуже дбайливо під час поїздок. Одного разу він їхав з караваном верблюдів, і на деяких з них сиділи жінки. Погоничем тварин був молодий юнак, який іноді нетерпляче підганяв їх. Пророк (мир йому і благословення Аллаха) попередив його: «Не квапся, о, Анджаша, адже ти везеш кришталеві посудини»¹⁴⁷.

Вимога присутності супроводу чоловіка поруч із жінкою під час подорожі знайома і іншим культурам, крім ісламу. Однак тільки іслам накладає на супроводжуючого жорсткі умови, що зводить до мінімуму можливість того, що сам супроводжуючий стане джерелом загрози для жінки. Іслам зобов'язав махрама виконувати все необхідне, що потребує жінка під час подорожі. Так що ж тут є приниженням для жінки?!

¹⁴⁶ Аль-Бухарі, № 1763.

¹⁴⁷ Аль-Бухарі, № 5857.

Розлучення – прерогатива чоловіка

У часи доісламського невігластва розлучення було зброєю чоловіка в його стосунках із дружиною. Якщо він гнівався на неї, то розлучався, а потім, при бажанні, повертав назад. Не існувало жодних законів або правил, які б регулювали порядок розлучення і захищали честь і гідність жінки від посягань деспотичного чоловіка. З приходом ісламу такому порядку прийшов кінець.

Аллах сказав:

«Розлучення можливе два рази. Після цього потрібно або утримати дружину за звичаєм, або відпустити її з миром» (2:229).

Незважаючи на дозволеність, розлучення в ісламі не підтримується і є крайнім заходом вирішення непереборних розбіжностей між подружжям, які вичерпали всі можливості зберегти шлюб. Усвідомлюючи всю важливість збереження сім'ї, як осередку суспільства, іслам передбачає певні правові механізми, покликані згладити виниклу між подружжям напруженість, яка може призвести до остаточного розриву відносин. Так, приміром, шлюботорозлучний процес передбачає обов'язковість певного розвідного періоду і передбачає можливість триетапного розлучення, у якому тільки третій етап є остаточним. Слід зазначити, що в ісламі бувають випадки, коли розлучення стає обов'язковим, або ж, навпаки, стає забороненим. Все це докладно розглянуто в книгах з ісламського права.

Аллах Всевишній говорить: **«Якщо жінка боїться неприязни чи її уникає чоловік, то не буде їм обом гріха, якщо вони полагождать між собою миром, адже злагода — краща!» (4:128).**

Також Аллах говорить: **«Якщо ви боїтесь розлучення між подружжям, то призначте суддю з його боку та суддю з її боку. Якщо ті бажатимуть миру, то Аллах примирить подружжя. Воістину, Аллах — Всезнаючий, Всевідаючий!» (4:35).**

Один з найбільш природних і логічних шляхів збереження шлюбу – це передача права ініціювати розлучення у руки чоловіка, адже на ньому лежить обов'язок матеріально забезпечувати дружину і дітей. Чоловік, як правило, більш розсудливий і менш емоційний, ніж жінка, і тому, перш ніж оголосити про розлучення, він ґрунтовно зважить всі позитивні і негативні сторони такого кроку і прорахує його наслідки, при цьому він має добре розуміти, що наслідками розлучення будуть не тільки матеріальні збитки, але й психологічні.

Враховуючи всю складність людських взаємин, іслам передбачає можливість ініціювати розлучення і з боку жінки у випадку, коли це прямо передбачено шлюбним договором. Крім того, жінка може домогтися розірвання шлюбу в мусульманському суді, якщо її чоловік переступає межі дозволеного, завдаючи їй сильні фізичні і моральні пошкодження. Згадаємо також деякі інші ситуації, коли суд може винести рішення на користь припинення шлюбу за заявою жінки:

1. Чоловік страждає стійкою еректильною дисфункцією, яка перешкоджає нормальним шлюбним стосункам.
2. Чоловік безпідставно відмовляється від шлюбних стосунків і не виконує своїх основних обов'язків щодо дружини.
3. Чоловік хворіє на тяжку форму захворювань, які передаються статевим шляхом, або деякими іншими захворюваннями, які можуть завдати шкоди здоров'ю жінки.

Форма розірвання шлюбу, у якій ініціатором виступає жінка, передбачає виплату чоловіку компенсації за маґр і деякі інші витрати, які він поніс у процесі укладення шлюбу.

Одіяння розбрату, або моє тіло – моя справа!

Проблема хіджабу, жіночих мусульманських шат, дійсно, стала актуальною в останні роки, коли на території країн СНД

почастішали напади на жінок, що вирішили дотримуватися канонів поведінки благочестивої мусульманки. Причини такого негативного ставлення до традиційного одягу мусульманської жінки можуть бути різними, тому і підходи до вирішення відповідної проблеми в кожному окремому випадку можуть відрізнятися. Мета і формат цієї книги не дозволяють детально розглянути це питання, однак той факт, що хіджаб є невід'ємною частиною мусульманської культури, в чому немає розбіжності серед богословів, вимагає того, щоб ми коротко висвітлили це питання.

Аллах Всевишній сказав:

«О Пророку! Скажи своїм дружинам, донькам і віруючим жінкам, щоб вони одягалися у свої покривала. Так їх легше впізнаватимуть і не образять. А Аллах — Прощаючий, Милостивий!» (33:59).

Аллах Всевишній також сказав:

«Скажи віруючим жінкам, щоб вони відводили свої погляди й закривали свою наготу. Нехай вони не показують своїх прикрас, окрім того, що назовні, й нехай закривають своїми покривалами груди. Нехай не показують своїх прикрас нікому, крім своїх чоловіків, батьків, батьків своїх чоловіків, своїх синів, синів своїх чоловіків, своїх братів, синів братів, синів своїх сестер, інших жінок чи тих, ким оволоділи їхні правиці, слугам, якими не володіє пристрасть, або дітям, які не знають жіночої наготи; нехай вони не ступають так, щоб було відомо, які прикраси вони приховують. Кайтеся перед Аллахом усі разом, о віруючі! Можливо, ви матимете успіх!» (24:31).

Аль-Джассас і аль-Алюсі, два видатних богослова правової школи імама Абу Ханіфи, стверджували щодо смислу цього аята, що Аллах наказав жінці накидати на голову хустку і при цьому заборонив залишати відкритими розріз грудей і шию, як це робили жінки часів доісламського невігластва, які прикривали

хусткою волосся, але залишали відкритими шию і розріз грудей, а також виставляли напоказ прикраси, що були на цих та інших частинах тіла. Ці богослови вважали, що жінці дозволяється залишати відкритими овал обличчя і кисті рук, при цьому частина вчених цієї ж правової школи дозволяла залишати відкритими і стопи, проте всі богослови зійшлися на тому, що якщо якась із частин тіла, яку дозволяється залишати відкритою, стає джерелом спокуси, то вона має бути прикрита оджею¹⁴⁸.

Таким чином, хіджаб – це вільний, зшитий із непрозорого матеріалу одяг, що не виділяє деталей жіночої фігури, непомітного фасону і кольору, покриває все тіло, крім овалу обличчя, кистей рук, і, на думку деяких богословів, стоп ніг. Жінка повинна прикрити одягом обличчя, кисті рук, стопи ніг, якщо існує реальна загроза тому, що ці частини тіла стануть джерелом спокуси, або ж якщо на цих частинах тіла присутні прикраси або фарба. Одяг мусульманки не повинен містити в собі елементів, властивих одягу чоловіків або невіруючих жінок¹⁴⁹.

Мусульманкам країн колишнього СРСР необхідно з терпимістю і співчуттям ставитися до своїх сестер-мусульманок,

¹⁴⁸ Аль-Джассас «Ахкам аль-Куран». Т. V. С.172-174; аль-Алюси «Рух аль-Маані». Т. XVIII. С. 3140-3142.

¹⁴⁹ Збірники праць імамів ханафітської правової школи: “Табйін аль-Хакаїк”. Т. I. С. 96; “Фатх аль-Кадір”. Т. VIII. С. 97; “Бадаї ас-Санаї”. Т. VI. С. 2956; Коментарі Ібн Абідін. Т. I. С. 405, 406; “Ібн Кудама, «Аль-Мугній». Т. I. С. 349. Т. VII. С. 78; Роз’яснення книги «Аль-Мінгадж». Коментарі. Т. II. С. 78; аш-Шірбіні. «Мугнії аль-Мухтадж». Т. I. С. 2185. Автор висловлює подяку Хасану Абу Гудді, доктору ісламського права, спеціалісту з питань фікха ханафітського толку, професору кафедри ісламської культури університету Короля Сауда (Саудівська Аравія), за допомогу у висвітленні питання про становище хіджабу в ісламі з точки зору правової школи імама Абу Ханіфи.

які ще не практикують канони мусульманського одягу. Потрібно з терпінням і доброзичливістю роз'яснювати їм достоїнства хіджабу і правила поведінки благочестивої мусульманки, слідуючи велінню Всевишнього Аллаха:

«Клич на шлях Господа свого з мудрістю й добрим повчанням і сперечайся з ними тільки тим, що найкраще. Воістину, твій Господь ліпше знає, хто збився зі шляху Його, і Він ліпше знає, хто йде прямим шляхом!» (16:125).

Тепер мені хотілося б познайомити читача із листом сімнадцятирічної канадської школярки Султани Юсуфалі, який було опубліковано на найбільшому новинному порталі Канади «Торонто Стар» кілька років тому. Своє послання ця молода мусульманка назвала дуже просто: «Чому я ношу хіджаб?» Сподіваюся, що витяги з цього листа допоможуть вам зрозуміти причину, через яку мільйони мусульманок по всьому світу вважають хіджаб кращим, аніж сучасний модний одяг:

«... Зовсім недавно дві дівчини в одній зі шкіл Монреаля були відраховані тільки через те, що вони одягалися так само, як і я. Дивно, шматок тканини, який відрізняє наш мусульманський жіночий одяг від одягу оточуючих, стає каменем спотикання у наших відносинах. А, може, вони бояться, що під нашим одягом ми ховаємо автомати? Хоча, звичайно, коріння цієї проблеми лежать далеко за межами простого клаптика тканини. Я, подібно до мільйонів жінок, які сповідують іслам по всьому світу, ношу хіджаб – мусульманський жіночий одяг. Концепція хіджабу, всупереч поширеній думці, є, по своїй суті, одним із фундаментальних аспектів, що гарантують жінкам розширення їхніх можливостей¹⁵⁰. Коли я надягаю одяг, що закриває усе моє

¹⁵⁰ Під «розширенням можливостей жінок» сьогодні мається на увазі концепція посилення впливу жінок, зокрема на характер влади. Однак з контексту даної статті зрозуміло, що автор має на увазі щось інше, а саме те, що хіджаб може бути тим аспектом,

тіло, я автоматично позбавляю оточуючих можливості судити про мене за моєю зовнішністю... Звичайно, у мене є тіло, мій фізичний вигляд. Але це лише оболонка, всередині якої ховається вільний розум і тверда воля. Моє тіло занадто дороге мені, щоб використовувати його для реклами всіляких товарів: починаючи від пляшки дешевого пива і закінчуючи дорогими автомобілями.

Цінності сучасного світу настільки незначні, що зовнішність людини і її тілесні форми стають головним визначальним чинником, тоді як духовне обличчя відходить на другий план або ж ігнорується зовсім. Не вірте тому, хто стверджує, що жінки в світському суспільстві отримали повну свободу. Про яку свободу може йти мова, коли сучасна дівчина, виходячи з дому, знає, що всі частини її «вільного» тіла будуть ретельно вивчені кожним, у кого є очі?

У хіджабі я відчуваю себе в безпеці від усього цього. Я впевнена, що ніхто не подивиться на мене оцінюючим, хтивим поглядом, намагаючись визначити мій характер судячи із довжини моєї спідниці. Хіджаб – це бар'єр між мною і хижакими, що мене оточують. Я – людина, і моя статевая приналежність не повинна бути причиною моїх принижень...

Можете вірити цьому чи ні, але жінка 90-х років стала рабинею нескінченних шаблонів. Її змушують торгувати собою і сліпо йти за сумнівними ідеалами. Ми всі звикли до цього, і тому спокійно спостерігаємо за тринадцятирічними школярками, які, не вагаючись, викликають блювоту, дізнавшись, що вони вжили в їжу на кілька грамів більше їжі, ніж належить для підтримки ідеальної ваги. І нас вже не жахають часті випадки самогубств серед молодих дівчат, які зневірилися схуднути на кілька кілограм, що відокремлюють їх від «еталону».

який дозволить жінці зайняти гідне, шановане місце в суспільстві.

Коли мене запитують, чи відчуваю я себе обмеженою в правах, я відверто кажу, що ні. Це – мій вибір! Мені подобається усвідомлювати, що я сама керую тим, як мене сприймають інші. Я пишаюся, що не дозволяю іншим використовувати моє тіло. Я звільнилася від рабства моди і всього, що експлуатує жінку.

Моє тіло – моя справа! Я не дозволю комусь визначати для мене помилкові ідеали або оцінювати мою красу. Я відповідаю «ні» тим, хто говорить, що іслам порушує мої сексуальні права. Навпаки, моя релігія гарантує їх мені. Я вдячна Творцеві за те, що Він визволив мене від долі тих, чий сенс життя – це гонитва за «еталонною» вагою або пошуком губної помади, що ідеально відповідає відтінку їх шкіри. Іслам визначив для мене інші пріоритети... І якщо ви зустрінете мене чи моїх подруг на вулиці – не дивіться на нас із співчуттям. Ми не ув'язнені хіджабом і не рабині. Ми – вільні люди!»¹⁵¹

Я хотів би закінчити цю главу словами Всевишнього Аллаха:

«Перебуваючи у своїх домівках, не вбирайтеся так, як вбиралися в часи першого невігластва. Звершуйте молитву, давайте *закят* та коріться Аллаху та Його Посланцю. О люди дому, воістину, Аллах бажає забрати від вас нечистоту й очистити вас! Згадуйте те, що читають у ваших будинках зі знамень Аллаха та мудрості. Воістину, Аллах — Проникливий, Всевідаючий! Воістину, для відданих [Аллаху] — чоловіків і жінок, для віруючих — чоловіків і жінок, для смиренних — чоловіків і жінок, для правдивих — чоловіків і жінок, для терплячих — чоловіків і жінок, для покірних — чоловіків і жінок, для тих, які тримають піст — чоловіків і жінок, для тих, які закривають свою наготу — чоловіків і жінок, для тих, які часто згадують Аллаха — чоловіків і жінок, — усім Аллах приготував прощення та велику винагороду! Віруючий та віруюча не повинні

¹⁵¹ *Sultana Yusuf Ali. Why do I wear hijab? Canada, Toronto Star Young People's Press, 2007.*

приймати рішення в якійсь справі, коли Аллах та Його Посланець уже вирішили це. А хто чинить непослух Аллаху та Його Посланцю, той перебуває в явній омані!». (33:33-36).

Іслам забороняє бити жінок

*** АХМЕД АЛЬ АМІР & ЦЕКОРА ВІВ'ЕН**

Вступ

Вся хвала Аллаху, Господу світів, який послав Мухаммада як Посланника благої вісті, щоб повернути весь світ до Шляху Аллаха, як яскраве світло. Благословення і мир Аллаха йому і всім його сподвижникам.

І далі: Ця книга була написана як відповідь на заяви багатьох людей, яких було обмануто і введено в оману сатаною. Побиття жінок в ісламі обговорювалося на багатьох зборах і є багато сайтів, які говорять про це, без розуміння або без конкретних знань про це, і деякі з ворогів ісламу несправедливо поширюють брехню з цього приводу. Вони вибирають слова і вирази, які не мають ні причин, ні основ, тобто повністю необґрунтовані. Тому я хотів би показати читачеві ставлення ісламу до побиття жінок, а також згадати позиції інших релігій, тому що іслам є єдиною релігією, яка відкрито заявляє про заборону побиття жінок, як молодих, так і старших. Тому, я подаю вам деталі, а потім, після того як ви отримаєте знання і розуміння з цього питання, ви зможете судити.

Класифікація дій, заснованих на ісламському праві (шаріаті)

Всі людські дії діляться відповідно до ісламського закону на наступні категорії, щоб уточнити, чи вважається дія допустимою або забороненою:

1. **Зобов'язання (Фард):** Це те, до чого ісламський закон зобов'язує людину. Це зобов'язання молитви, посту, заката (щорічної обов'язкової благодійності, котру багаті пропонують бідним). Ці дії є обов'язковими, і той, хто робить їх буде винагороджений, в той час як той, хто нехтує ними – буде покараний.

2. **Переважаючі (Мустахаб):** Це дії, які ісламський закон заохочує, але не робить обов'язковими. Той, хто робить їх буде винагороджений, а хто нехтує ними – не грішить і не карається. Прикладом таких дій може бути чистка зубів з ас – сивак (невеликий шматок дерева, типу зубочистки) перед молитвою.

3. **Допустимі (Мубах):** Це акти, що не винагороджуються, і не караються. Наприклад: ходьба, водіння машини, використання літака і будь – що інше з щоденних дій.

4. **Противні (Макрух):** Це акти утримання від яких заохочується законом ісламу, але заборони на них немає. Так хто утримується від них винагороджується, але той, хто робить їх не вважається грішником і не карається. Найкраще утримуватися від цих діянь, і від усього, що може призвести до них, але той, хто робить їх – не згрішить. Але повторення таких дій і звикання до них призводить до порушення меж, які були встановлені Аллахом і до вчинення діянь, заборонених Аллахом. Причиною того, що такі дії не вважаються гріхами, навіть якщо вони огидні, є те, що іноді вони можуть учинятися з крайньої необхідності. Наприклад, Аллах, Всемогутній, ненавидить розлучення, але не забороняє його, і це – Його милість для рабів. Він звільняє їх, якщо життєві обставини вимагають цього.

5. **Заборонені (Харам):** Це дії, які закон Ісламу забороняє. Той, хто здійснює їх вважається грішником і карається, тоді як той, хто утримується від них – винагороджується. Це заборона на алкоголь і перелюб.

Різниця між допустимим і забороненим

Знання допустимого і відділення його від забороненого є основою ісламу і доказом віри, і це пов'язано з діями серця, як це пов'язано з діями тіла. Основне правило полягає в тому, що кожен акт дозволяється, і немає неприпустимих діянь, за винятком тих, які окремо згадані в Корані і Сунні Пророка Мухаммада як заборонені. Допустимі акти – чисті, гарні, в той час як заборонені – злі і непристойні. І це – право Аллаха, оскільки Він є Творцем Добра – Творець і Охоронець справ Його рабів, Він дозволяє все, що Він хоче для Своїх рабів і забороняє все, що хоче. Але Аллах, як милість від Нього до Своїх рабів, дав дозволи і заборони на дії для блага людей. Таким чином, Аллах не дозволяє нічого, крім хорошого, і не забороняє нічого, окрім зла.

Переміщення діянь із однієї категорії до іншої

1. Перехід від допустимого до забороненого і навпаки:

Дозволена справа може перейти в категорію забороненого, якщо є причина, яка робить цей вчинок не приємним і не хорошим для душі, а поганим і мерзенним діянням, яке шкодить душі. Наприклад, прогулянка вулицями є допустимим актом, який може бути забороненим, якщо президент країни встановив комендантську годину на деякий час для безпеки громадян.

Заборонений вчинок може, також, перейти в категорію допустимого, якщо є причина, яка робить це діяння необхідним для забезпечення життя людини. Наприклад, вживання алкоголю є забороненою дією, але це може бути допустимим, якщо людина загубившись в пустелі може померти від спраги, не маючи ніякого іншого пиття, крім алкоголю. У цьому випадку можна пити стільки, скільки необхідно для того, щоб забезпечити своє виживання, при цьому, однак, порушуючи цю межу.

2. Перехід від обов'язкового до забороненого і навпаки:

Обов'язкова справа може бути переміщена до категорії забороненого і заборонена справа може бути переміщена в категорію обов'язкового. Наприклад, молитва є обов'язковою справою, але це може стати заборонено, якщо людина молиться у своєму будинку під час землетрусу, і впевнена, що помре, якщо негайно не покине будинок. Ще, напасти і відрізати комусь ногу – заборонено, але якщо лікар повинен відрізати ногу пацієнта, щоб врятувати його життя, то це дія стає обов'язковою, і якщо він цього не зробить, вважається, що він вчинив гріх і злочин, за який повинен бути покараний.

3. Перехід від мерзенного до категорії переважаючого, і перехід від переважаючого до категорії забороненого:

Противне діяння може перейти в категорію переважаючого і навіть до обов'язкового. Наприклад, розлучення, по суті, противне діяння, яке Аллах ненавидить, але в деяких випадках, відмова дружині в розлученні може привести до заборонених діянь, яким чоловік не зможе перешкодити, якщо не дасть розлучення. Наприклад, коли дружина аморальна і чоловік не може повернути її на прямий шлях. У цьому випадку краще дати розлучення цій жінці. Отже, противне дія стає кращим.

Переважаючу справу також може бути переміщено в категорію забороненого. Наприклад, очищення зубів з Ас-сивак є хорошим діянням. Але воно може стати неприємним, або навіть забороненим, коли, наприклад, зуби ось-ось випадуть і людина знає, що це відбудеться, якщо очистити їх за допомогою Ас-сивак. У цьому випадку, очищення зубів з Ас-сивак виступає проти ісламського закону «не нашкодити і не заподіяти ніякої шкоди нікому, навіть собі».

Висновки:

На підставі того, що ми вже пояснили вище, ми приходимо до висновку, що іслам не сліпа релігія, яка не бачить і не оцінює обставин повсякденних людських справ, але сліпота є в серцях

ворогів ісламу, які брешуть про іслам, але Аллах не дасть їхнім устам згасити світло Аллаха, і воістину, Аллах заповнить Своїм світлом, навіть якщо невіруючим це не подобається. Може так бути, шановний читачу, що ти зрозумів, що іслам не є релігією несправедливості, а релігією справедливості, і так як одним з імен Аллаха є «Аль-Адл – Справедливий», так і оцінка дій як заборонених або допустимих в ісламі – заснована на справедливості, а не на сліпому суді, а будь-яка форма несправедливості заборонена в Ісламі.

Ставлення до дружин у світлі Священного Корану і Сунни

У світлі віршів Корану, ми бачимо, що Аллах, Всевишній наказав відмінне ставлення до дружини, щедрість по відношенню до неї, і краще співжиття з нею, навіть якщо немає любові в серці. Аллах, Мудрий сказав:

Поводьтеся з дружинами гідно. І навіть якщо вони неприємні вам, то, можливо, неприємне для вас те, куди Аллах вклав багато добра! (4:19)

Пророк сказав:

«Віруюча людина не повинна ненавидіти (дружину), віруючу жінку; Якщо він не любить одну з її характеристик, то буде задоволений іншою». (Муслім)

Крім того, Аллах роз'яснює, що жінка має права над чоловіком, як і в чоловіка є права над нею. Аллах, Всевишній, каже:

Відповідно до звичаю, жінки мають такі права, які рівні правам на них самих, хоча чоловіки у дечому й вищі від них. (2:228)

І остання воля Пророка перед смертю в тому, що чоловіки повинні піклуватися про своїх дружин і шанувати їх, і ніколи не ставитися до них несправедливо або зменшувати їхні права. Пророк сказав:

«Ставтеся до жінок якнайкраще».

І Пророк наказав нам добре поводитись із нашими дружинами, і бути щедрими з ними, і він також уточнив, що кращий із людей той, хто ставиться до своєї дружини найкращим чином. Пророк сказав:

«Найкращий віруючий є кращим за своїм характером. І найкращий із них той, хто найкраще ставиться до своєї дружини». (Ат-Тірмізі)

Пророк також сказав:

«Кращий з вас той, хто кращий до своєї дружини, і я кращий з вас до моїх дружин». (Ат-Тірмізі)

Крім того, Пророк наказав своїм сподвижникам терпіти помилки своїх дружин, пояснюючи природу жінки, якою її створив Аллах. Пророк сказав:

«Ставтеся до жінок якнайкраще. Воістину, жінка була створена з ребра і найбільш кривою частиною ребра є його верхня частина, якщо ви спробуєте випрямити його, воно зламається, і якщо ви залишите його, воно залишиться кривим, тому ставтеся до жінок найкращим чином». (Аль-Бухарі)

Посланник Аллаха також сказав:

«Воістину, жінка була створена з ребра. Вона ніяк не повинна бути випрямлена для вас (тобто вона не повинна вести себе саме так, як ви хочете, щоб вона себе вела). Таким

чином, якщо вона Вам подобається, ви будете насолоджуватися її вигинами. І якщо ви спробуєте виправити її, ви зламаєте її. І зламати її означає розлучення». (Мустафа Абі'Авана)

Вірші з Священного Корану і хадисів, які показують, що людина повинна ставитися до дружини найкращим чином незліченні, і той, хто хоче звернутися до них, може це зробити.

Хіба Посланник Аллаха бив своїх дружин?

Пророк є хорошим прикладом, якому повинні слідувати всі мусульмани, як Аллах Всевишній наказав нам. Всевишній Аллах каже:

Посланець Аллаха — прекрасний приклад для вас, для тих, хто сподівається на Аллаха, Останній День і часто згадує Аллаха! (33:21)

Аллах, Всевишній, також описав благородні звичаї Посланника, заявивши в Корані:

І, воістину, ти — доброго звичаю! (68:4)

Пророк застосував свої добрі звичаї на практиці, з якої люди навчилися відносин з іншими людьми. Пророк сказав:

«Воістину, я посланий тільки з прекрасним і щоб довершити кращі манери». (Малік в Аль-Муата)

Отже, чи можемо ми прочитати в біографії Пророка або в його словах (хадісах) хоч щось, що показує, що Пророк небудь бив хоч одну жінку чи дитину? Або ми можемо знайти це в словах його ворогів, які жили в той час і бачили його і чули його? Чи була хоч раз заява, яка звинувачувала б його в такій речі?

Давайте поглянемо на слова Аїші, дружини Пророка, які вона сказала про нього після його смерті, щоб показати, яким чоловіком він був:

«Його характером був Коран». (Ахмад)

«Пророк ніколи не бив своїми руками ні жінку, ні дитину».
(Муслім)

І давайте подивимося, на слова раба Пророка, Анаса бін Маліка:

«Я був на службі у Посланника Аллаха впродовж десяти років. Він ні разу не сказав мені: «Уф». Коли я зробив щось, він ніколи не питав, чому ти зробив так? Коли я не робив щось, він ніколи не питав, чому я не зробив цього. І Посланник Аллаха був кращий характером серед усіх людей (а також володів найпрекраснішими рисами), і ніколи ні шовкова тканина, ні чистий шовк, ні будь-яка інша річ не були м'якшими, ніж долоні (руки) Посланника Аллаха. Я також не відчував більш солодкого аромату, ніж піт Посланника Аллаха». (Ат-Тірмізі)

Теза ісламу про побиття жінок: Це дозволено чи заборонено в Ісламі?

Джерелом ісламських законів є Вірші Священного Корану і Сунни Пророка, і на основі цих двох ми укладемо на суд ісламу на побиття жінок, і в їхньому світлі ви, дорогий читачу, вирішите, в якій категорії діянь слід розмістити побиття жінок.

Тобто, у категорії обов'язкового, переважаючого, допустимого, мерзенного чи забороненого?

Ійяс бін Абд Аллах сказав, що Посланник Аллаха сказав: «Не бити жінок» (*пізніше, після того, як Пророк заборонив бити жінок*) Умар ібн аль – Хаттаб прийшов до Пророка, кажучи йому: «Жінки стали вище своїх чоловіків, не підкоряються їм і ставляться до них з погордою і в поганій манері». Тоді Пророк дав їм дозвіл бити їх (роблячи виняток для таких випадків). Після цього багато жінок прийшли до дружин Пророка скаржитися на своїх чоловіків. І тоді Пророк сказав: «Багато жінок прийшли до дружин Мухаммада, жалую на своїх чоловіків, ці чоловіки не є кращими серед вас». (Абу Дауд, Ібн Маджа, Ад-Дармі)

З аналізу цього хадиса можна зробити такий висновок:

Цей хадис (вислів Пророка) включає в себе три різних вислови Пророка, які він сказав в трьох різних випадках, і не один раз:

Перший випадок:

Пророк сказав: «Не бити жінок», і тут закінчується перший випадок, і тому, той, хто почув ці слова від Посланника Аллаха дізнався з упевненістю, що Ісламський погляд на побиття жінок полягає в тому, що це заборонено і що той, хто робить це – грішник, оскільки він порушив наказ Пророка.

Відповідно до цього, я звертаюся до Вас, дорогий читачу. Якщо ви були там в той час і чули, як посланник Аллаха сказав: «**Не бити жінок**», що б Ви сказали? Побиття жінок, відповідно до Закону ісламу, обов'язкове, переважаюче, допустиме, огидне чи заборонене? І як Ви вважаєте, той, хто зробив це, буде винагороджений чи вважатиметься грішником? Чи можете Ви сказати, що іслам пригноблює жінок і дозволяє бити їх?

Другий випадок:

Тепер, давайте перейдемо до другої частини хадиса, в якому ‘Умар ібн аль-Хаттаб прийшов до Пророка, це означає, що це

сталося з іншого приводу, ніж коли Пророк сказав: **«Не бити жінок»**. Умар прийшов скаржитися на жінок, кажучи: **«Жінки стали вище своїх чоловіків, не підкоряються їм і ставляться до них з погордою і в поганій манері»** тут і тільки тут, у вигляді виключення, Пророк, беручи до уваги реалістичні життєві обставини, дав дозвіл бити свою дружину, тільки в таких обставинах. Але яким має бути це побиття? Це буде пояснено пізніше.

Третій випадок:

Тепер, давайте перейдемо до третьої частини Хадісу. **Після цього багато жінок прийшли до дружин Пророка скаржитися на своїх чоловіків. І тоді Пророк сказав: «Багато жінок прийшли до дружин Мухаммада, жалую на своїх чоловіків, ці чоловіки не є кращими серед вас. У цьому і полягає остаточне рішення щодо побиття жінок в ісламі: це мерзенно та заборонено для чоловіка переступати межі, встановлені Аллахом, які будуть пояснені пізніше.**

Ви розумієте, з цього хадиса, як Посланник Аллаха оцінив тих, хто б'є свою дружину? Чи заохочує він тих, хто б'є свою дружину? Чи він змушує всякого бити свою дружину? Сподвижники Пророка кинулися отримувати благословення Посланника Аллаха. І вони знали, що той, хто б'є свою дружину не той, хто отримує благословення Посланника, а навпаки. Тобто, той, хто не бив дружину і прощав її помилки це той, хто отримує благословення від Посланника. І, без жодного сумніву, будь-який вчинок, який Пророк ненавидить – з категорії огидних діянь, або навіть із заборонених.

Чи може побиття жінки бути переміщено з категорії мерзенного до забороненого?

Як ми побачили, за основами ісламу побиття жінок є забороненим діянням. Потім ця дія переміщується в категорію допустимого діяння за деяких певних причин, і, нарешті, воно

переміщається в категорію протилежного. Але коли ж побиття жінки стає забороненим? Це заборонена дія, якщо це несправедливий злочин, без будь-якої причини, оскільки будь-яка форма несправедливого злочину заборонена в Ісламі. Аллах, Всевишній сказав у Своїй мудрій книзі, попереджаючи про будь-якій формі несправедливості:

Вони заперечили те, що ви говорите, тож ви не зможете ні відвернути [кару], ні допомогти собі. Тих із вас, які були несправедливі, Ми змусимо скуштувати великої кари! (25:19)

Аллах також сказав:

А у нечестивців не буде ні покровителя, ні помічника. (42:8)

Посланник Аллаха сказав:

«Бійтеся і тримайтеся подалі від несправедливості (і пригноблення). Воістину, несправедливість перетвориться на надмірну темряву в Судний День». (Муслім)

Посланник Аллаха також сказав:

«Бійся моління пригноблених, оскільки немає ніяких перешкод між ними і Аллахом». (Аль-Бухарі)

Пророк також сказав:

«Бійся моління пригноблених, навіть якщо вони невіруючі, оскільки немає ніякої перешкоди для них (між ними і Аллахом)». (Ахмад)

Крім того, Іслам не тільки забороняє пригнічувати свою жінку фізично, але забороняє навіть робити це в усній формі. Аллах, Всевишній, каже:

Воістину, ті, які дорікають невинним добродішним жінкам, будуть прокляті у світі земному й наступному! Чекає на них велика кара! (24:23)

Аллах, Всевишній, також каже:

А ті, які безпідставно ображають віруючих чоловіків і жінок, несуть на собі тягар наклепу й відвертого гріха! (33:58)

Пророк Аллаха також сказав:

«Мусульманин це той, від мови і рук которго люди в безпеці, і вірує той, від кого народні життя і багатство безпечні». (Ніайя)

І зауважте, що в попередньому хадісі Пророк сказав, що люди знаходяться в безпеці від руки і мови мусульманина, і він не сказав, що лиш мусульмани знаходяться в безпеці.

Таким чином, той, хто стверджує, що Іслам заохочує несправедливість чи побиття жінок – вигадує великий наклеп та брехню.

Рішення Ісламського суду щодо побиття жінок

Тепер найкраще перейти до практичного застосування предмета в повсякденному житті у світлі ісламського суду, а саме, побачити рішення ісламського суду з питання про побиття жінок, оскільки ісламський суд вирішує цю проблему з великою серйозністю, надаючи жінкам їх права і судячи проти чоловіка, який б'є свою дружину. Ось приклад.

Газета Ріяд опублікувала на своєму веб-сайті 12 грудня 2012 року, наступні новини:

Суд міста Аль-Катіф Саудівської Аравії засудив чоловіка, який побив свою дружину на 30 ударів батоном у всіх на виду, щоб він

був прикладом для всіх, хто може захотіти зробити те саме діяння у майбутньому. Суддя також змусив винну людину пройти десятиденний семінар в інституті, який спеціалізується на ставленні до жінок і на сімейних проблемах і, нарешті, скласти письмовий іспит, який буде прикріплений до матеріалів справи.

Крім того, всі суди у всіх ісламських країнах засуджують будь-кого, хто б'є свою дружину. Найсмішніше, що деякі жінки користуються цим і залякують або загрожують своїм чоловікам, і коли вони хочуть поквитатися за що-небудь, вони злегка ранять себе, а потім неправдиво доносять владі, що їхні чоловіки зробили це, хоча чоловіки невинні!

Заключним до вищеописаних прикладів є те, що жоден розумний мусульманин, який слідує вченню ісламу, не приймає несправедливості у ставленні до своєї дружини, і іслам, наша релігія, не вчить нас поводитись так. Навпаки, іслам забороняє всі форми несправедливості і наказує прощення, терпіння, терпимість і протистояння злу за допомогою добра. І ми повинні знати, що іслам не робить побиття жінок допустимою дією, але робить винятки для деяких окремих випадків, в яких немає іншого виходу. Але це має відбуватися за конкретних умов для того, щоб це відбувалося вкрай рідко і для досягнення певної мети, якою є захист будинку і моральності всього суспільства в цілому.

Ісламське рішення для задачі про аморальність дружини

Хтось може запитати:

Чи не краще для чоловіка переконувати свою дружину, замість того, щоб бити її?

Звичайно! І, воістину, це рішення від Аллаха, Премудрого, Який сказав у Своїй Книзі:

Чоловіки піклуються про жінок, адже Аллах віддав перевагу одним перед іншими, а також через те, що чоловіки витрачають своє майно. Праведні жінки покірні, вони бережуть у час відсутності чоловіків те, що Аллах наказав берегти. А тих жінок, непокори яких ви боїтесь, повчайте, уникайте на подружньому ложі та, врешті-решт, бийте. Якщо ж вони послухаються вас, то не шукайте шляху проти них. Воістину, Аллах — Всевишній, Великий! (4:34)

Посланник Аллаха також сказав у своєму прощальному паломництві:

«Ставтеся до своїх дружин найкращим чином, вони, як бранці у ваших руках, вони нічого не повинні вам, якщо вони не винні у відкритій непристойності, і якщо вони роблять це так, то відверніться спиною до них в ліжку, і ударяйте їх легко, непомітно, але якщо вони коряться вам, то не робіть так ні в якому разі. Воістину, у вас є права над вашими дружинами і у них є права над вами». (Ат-Тірмізі)

Так що, як ми бачили, Аллах, Мудрий, Всезнаючий в тому, що стосується питань Його рабів, Він зробив вирішення проблеми аморальності дружини триетапним. Це робиться таким чином:

Перший етап: переконання і наставництво:

Спершу чоловік повинен йти шляхом повчання і керівництва, щоб вирішити проблему з дружиною, якщо побачив ознаки аморальності в її поведінці, перш ніж він піде шляхом відвернення спиною до неї в ліжку. Ця послідовність є обов'язковою відповідно до слів більшості вчених. Таким чином, людина повинна спробувати доторкнутися до серця дружини хорошими словами, за допомогою яких можна буде пом'якшити

її серце, що змусить її почувати себе важливою в його серці. І відчути, що він умовляє її тому, що він хоче їй добра.

А саме, чоловік повинен зробити все, що може, щоб виправити її поведінку. І ми повинні враховувати, що застереження виходить не від холодного серця або жорстоким чином. Істинне наставляння означає доброту в розмові і в спробі зачепити серце людини, яку ви наставляєте і доброту в поведінці, як у чоловіка який подає подарунок своїй дружині, щоб вона могла прийняти слова свого чоловіка з відкритим серцем і сприйнятливістю. Також обов'язковим для хороших дружин, які, як правило, моральні, отримувати настанови зі слів свого чоловіка, зважаючи на майбутнє свого будинку і дітей. Якщо жінка все одно залишається аморальною і впертою, і ні вмовлення, ні керівництво не ефективні, то чоловік може вдатися до другого етапу, як Аллах наказав нам.

Другий етап: відвертання спиною в ліжку:

Як ми вже пояснювали, якщо застереження не має ніякого результату, і жінка не приймає настанови або керівництва, то чоловікові дозволено повернутися спиною до неї в ліжку, відмовляючись вступати в статевий зв'язок з нею протягом трьох днів максимум, тому що, якщо це триває більше трьох днів він мучить її, але не виправляє. Пророк сказав:

Мусульманину не дозволено мовчати (припинити розмовляти зі) своїм братом більше ніж на три ночі, не можна одному повертатися в одну сторону, а іншому в іншу, коли вони зустрічаються, а кращим з цих двох є той, хто першим вітає друга.

Мета відвернення спиною до дружини в тому, щоб вона відчула, що її чоловікові дійсно сумно через її поведінку. Це рішення також діє як другий шанс для дружини, щоб вона могла подумати в цей час про всі її неправильні дії.

Але якщо дружина подумала і вирішила відмовитися від аморальної поведінки і повернутися до хороших манер, то чоловік обов'язково має зупинити відвернення спиною до неї, простити її і ставитися до неї добре. Але якщо вона наполягає на своїй упертості і зарозумілості, не піклуючись про керівництво, і її чоловік не знайде іншого рішення, то він має право втілити третій, остаточний етап.

Третій етап: легке вдаряння Сиваком:

Якщо чоловік намагався і прагнув виправити аморальну поведінку своєї дружини через настанови, красиві слова та подарунки, але жоден з них не мав ніякого результату, а якщо потім він спробував повертатися спиною в ліжку, і знову не було ніякого результату, то він має право вдарити її легко за допомогою Сивака.

‘Атаа сказав: «Я запитав Ібн’Абасі, як легко ударяти. Він сказав: «Сиваком або чимось подібним». Крім того, Аль-Хасан аль-Басрі сказав: «Щоб це було непомітно».

Клянусь Аллахом, дорогий читачу який біль може викликати Сивак?! І чи можете ви назвати побиття своєї дружини з Ас-Сивак домашнім насильством?! Ось фотографія Сивака (його розмір дорівнює олівцю), щоб було зрозумілим слово «побиття» в ісламі.

Якщо, дорогий читачу, ви вважаєте побиття своєї дружини Сиваком насильством в сім'ї, подивіться, як зображають голлівудські фільми сварки між чоловіками, або між чоловіком і жінкою, або між роботодавцем та працівниками, і невже ті, що сперечаються лають опонента притискаючи йому вказівний палець до грудей, попереджаючи його, або може навіть вдаряють його по грудях пальцем або олівцем, який тримають в руці? У багатьох випадках чоловік сильно вдаряє іншого. Крім того, в багатьох фільмах дружина під час її розмови з чоловіком різко вдаряє його по обличчю, або розмова змушує чоловіка вдарити дружину по обличчю, а потім піти. І західники не вважають будь-який з цих випадків насильством в сім'ї. Вони вважають, що сильні емоції привели чоловіка до побиття дружини і навпаки. Вони також вважають, що чоловік і дружина цивілізовані люди. Тут ми повинні взяти до уваги, що навіть кричати на особу заборонено в Ісламі. Але вони нападають на іслам і помилково звинувачують його в тому, що він заохочує насильство.

Враховуючи, що етапи настанови, відвернення чоловіка від дружини, і, нарешті крику на неї не є рішенням для повсякденних проблем між подружжям, вони функціонують тільки як рішення проблеми аморальної і зарозумілої поведінки дружини.

Наприклад, якщо людина говорить своїй дружині приготувати для нього сьогодні рис і рибу, але вона забуває про це і готує рис і курку, то чи можемо ми сказати, що три етапи згадані вище, такі як зауваження, відвернення спиною і легке побиття повинні застосовуватися в такому випадку?!

Звичайно, ні! Оскільки це дрібниці, які повинні пройти мирно, навіть без умовляння, але якщо дружина є аморальною впертою жінкою і її чоловік починає помічати симптоми аморальності, неслухняності і зарозумілості у дуже серйозних речах, то ми бачимо жінку, яка потребує корекції поведінки, в керівництві і вирішенні цієї проблеми. Уявіть собі, дорогий читачу, ця жінка наполягає на її упертості, зарозумілості і аморальній поведінці, що врешті – решт, безумовно, призведе до руйнування її будинку,

і призведе до розлучення, а її чоловік робив усе, що міг протягом тривалого часу, пройшовши стадію повчання та керівництва, а також відвернення спиною, але вона не відповіла на жодне з них. Що краще в даному випадку, розлучення або легке побиття?!

Якщо удар є однооким, а розлучення сліпим, то одноокий краще, ніж сліпий! І, воістину, дружина за такої поведінки безумовно призведе до руйнування всієї сім'ї і, звичайно, як наслідок, до руйнування всього суспільства.

Значення слова «побиття» в ісламі

Ще перед організаціями, які захищають права людини в світі і засуджують насильство в сім'ї Іслам передував у засудженні насильства в сім'ї, обіцяючи тому, хто здійснює це – покарання у мирському і в майбутньому житті. Крім того, заборона на вчинення цього злочину не обмежується тільки фізичним насильством, але також включає в себе словесне насильство. Пророк сказав:

«Мусульманин той, від чиєї мови і руки люди у безпеці, і вірує той, від кого життя і багатство народні безпечні». (Ніайя)

Пророк також сказав:

«Істинно віруючий не підлабузник, не той, хто проклинає інших, що не є аморальним, не той, хто говорить сороміцькі слова». (Аль-Бухарі)

Хтось може запитати: «як же іслам засуджує насильство, коли він дозволяє чоловікові, навіть у якості останнього етапу, бити свою дружину, якщо він бачить, що вона аморальна?!

Для того щоб відповісти на це питання, ми повинні спочатку пояснити різницю між значенням слова «побиття» в нашому повсякденному житті і сенс слова «побиття» в ісламі. Наприклад, сьогодні, коли ми чуємо, що чоловік побив свою дружину, то нам ввижається моторошна картина про несправедливу людину, жорстоку, котра б'є свою дружину і поводить несправедливо. Також відразу на розум приходить друга картина: бідна жінка, чиє тіло повно ран, забитих місць і множинних переломів. Це значення слова «побиття» нині, яке ми здобули через наш щоденний досвід і багато прикладів варварських чоловіків, які б'ють своїх дружин. Але якби я сказав вам, що «я б'ю яйця» або «я б'ю в барабан», чи подумаєте ви, що я б'ю яйця руками і ногами? Чи можливо ви подумаєте, що я б'ю в барабан руками і ногами?! У результаті, значення слова «побиття» змінюється повністю в залежності від його слововживання і у відповідності з метою того, хто сказав, що має на увазі, включаючи його характер, його мораль. Все це малюється в нашій свідомості, коли вимовляється слово «бити». Ось чому значення слова «побиття» в ісламі повністю відрізняється від того, як ми його сприймаємо сьогодні, оскільки жорстокість заборонена в ісламі. Таким чином, немає абсолютно ніяких шансів, що ці два значення об'єднуються, так як кожен з них суперечить іншому, і якщо ми хочемо бути об'єктивними, ми повинні сказати, що побиття жінок в ісламі відсутнє, і іслам навіть не дозволяє нічого подібного. Навпаки, іслам заборонив це, як і заборонив чоловікові збезчещувати або ображати дружину, або навіть говорити їй сороміцькі слова. Воістину, значення слова «побиття» в ісламі означає щіпки, які спрямовані на привернення увагу жінки до чоловіка і змушуючи її зрозуміти, що вона помиляється, і що її чоловік має право виправити її поведінку. Іслам також встановлює певні етапи, які передують заключному етапу побиття. Так чоловік, щоб вирішити проблему зі своєю дружиною, якщо він бачить аморальну поведінку, ставить побиття на останній щабель. Іслам оточує людину багатьма обмеженнями, які, якщо порушити, роблять людину грішником.

Той, хто переступив межі, встановлені Аллахом, заслуговує покарання в мирському і майбутньому житті. І ці обмеження:

1. Намагання вирішити проблему поступово:

Людина повинна прагнути вирішити проблему на стадії настанови, і якщо це не дало результатів, то необхідно вдаватися до другої стадії – повернутися спиною, і якщо це зовсім не принесло результатів, то він може вдатися до останньої стадії – легкого побиття.

2. Побиття повинно бути з Сивак і бути легким:

Сивак – розміром з олівець, як ви могли бачити на картинці вище.

3. Він ніколи не повинен торкатися обличчя і чутливих частин тіла:

Якщо чоловік не знаходить іншого рішення, і вдається до побиття, то він повинен бути обережним, щоб не переступити межі Аллаха. Аллах заборонив бити обличчя. Крім того, забороняється бити чутливі частини тіла, і той, хто робить це є грішником. Чоловікові дозволено бити дружину з Ас-сивак, а це означає, що побиття не відбувається з метою заподіяння болю чи шкоди, та ще й з Сивак забороняється бити обличчя, а інші чутливі частини тіла.

4. Він не повинен ображати чи ганьбити дружину:

Пророк сказав:

«Істинно віруючий не підлабузник, не той, хто проклинає інших, він не є аморальним, він не той, хто говорить ганебні слова». (Аль-Бухарі)

І як ми вже говорили багато разів, мета з трьох етапів, які ми вже згадували раніше, в тому, щоб виправити поведінку дружини і не образити її. Образа ніколи не виправляла нічого, а, навпаки, збільшувала проблеми.

5. Це не повинно бути на очах дітей або інших людей:

Чоловікові не дозволяється бити свою дружину або ображати її перед будь-ким, особливо перед дітьми, такі проблеми стосуються тільки двох із подружжя і нікого більше. Якщо це відбувається перед дітьми, то це, по – перше, образить дружину і, по – друге завдасть шкоди дітям. Яку освіту може дати людина своїм дітям той час як він б'є їхню матір перед ними?

6. Не залишати слідів на її тілі:

Чоловік вважається грішником, якщо він порушує межі Аллаха і б'є свою дружину, залишаючи сліди на її тілі, або змушуючи її кровоточити, або ламаючи одну з її кісток. І той, хто робить те, що сказано вище є жорстокою людиною, який не хоче виправити проблему дружини, а тільки помститися, залишаючи сліди на її тілі. Така людина має бути засуджена і юридично покарана за свій злочин.

Побиття жінки в інших релігіях

Побиття жінок не обмежується певним часом або місцем. Саме тому воно не пов'язане з конкретною епохою або конкретним суспільством. Це існує в усіх суспільствах і епохах без винятку. І той, хто хоче дізнатися про місце жінок в стародавніх суспільствах, знайде багато книг, які відносяться до цієї теми і місця жінки в стародавніх римських, грецьких, китайських, індійських суспільствах і т.д.

Як іудаїзм і християнство розглядають явище побиття жінок, яке було широко поширене в стародавніх суспільствах, навіть у суспільстві Ісуса Христа? Хіба Ісус Христос ніколи не говорив про заборону бити жінок? Є тексти в Біблії, у Старому і Новому Завіті, які забороняють побиття жінок або навіть ставляться до них як до мерзенного діяння? Із спеціального дослідження, виявиться, що немає слів про це.

Чи грішить єврей чи християнин, якщо він б'є свою дружину, за його релігією? І яке його покарання згідно з віршами Біблії? Звичайно, він не грішить, бо немає вірша в Біблії, ні в Новому, ні в Старому Завіті, який передбачає щось на зразок цього.

Крім того, чоловік навіть не засуджується відповідно до закону держави, він не карається, за винятком випадків, коли є ознаки насильства на тілі його дружини, наприклад, переломи, удари або рани. Але в тому випадку, якщо немає ніяких явних знаків на її тілі, як вона зможе довести, що вона була об'єктом насильства? Іншими словами, непомітне побиття не засуджується ні релігійно, ні юридично, ні євреями, ні християнами.

Давайте також розглянемо це питання в буддизмі і в інших релігіях Далекого Сходу. Чи є слова в їхніх священних текстах, які засуджують побиття жінок?

Звичайно немає релігійного тексту в будь-якій релігії, який забороняє побиття жінок, за винятком ісламу! Навіть після перенесення побиття жінок з категорії забороненого до категорії противного, іслам як і раніше залишається єдиною релігією, яка ясно говорить, що побиття жінок є огидним актом! Але всі інші релігії не відносяться до цього питання як до забороненого або осудного.

Крім того, немає релігії, яка встановлює межі для людини, чи слід йому бити свою дружину, за винятком ісламу. Іншими словами, якщо єврей чи християнин чи буддист втрачає контроль над собою і б'є свою дружину, які межі він не повинен

порушувати? Чи Встановили іудаїзм, християнство чи буддизм межі для людини, яка втратила самовладання і була своєю дружиною, хоча б у тому, щоб не залишити слідів на її тілі, не вдарити її обличчя і т.д.? Звичайно, ні.

Той, хто бачить реальність нашого повсякденного життя побачить, що величезний відсоток євреїв, християн або буддистських чоловіків б'ють своїх дружин. Погляньте, дорогий читачу, на позови, які відбуваються в поліцейських ділянках і судах в Європі та Америці, і ви побачите астрономічне число чоловіків, які вчинили насильство в сім'ї щодо своїх дружин і дітей.

Навіть в арабському суспільстві до ісламу, чоловіки били своїх дружин так, ніби вони були рабами, в цьому була спільність, і не це не було забороненим або незаконним. Але коли Пророк Мухаммад прийшов, то він засудив це. Пророк Мухаммад сказав:

«Деякі з вас накидаються своїх дружин, як на рабів, і, можливо, бажають вступати в статевий зв'язок з ними в кінці дня».

У цьому хадісі Пророк засуджує і лає людину, яка б'є свою дружину вранці і хоче мати статеві стосунки з нею вночі! Іншими словами, як ви можете бути грубим і різким з нею вранці, а потім очікувати ніжності і компанії вночі?!

Цитати з Біблії про становище жінок

Деякі християни постійно стверджують, що Ісус Христос був першим захисником прав жінок, і що він дав їм права, що жодна інша релігія не дала такого, і що Біблія розглядає жінок неупереджено і піднімає їхній статус! Але чи відповідають ці слова дійсності?

Ми всі знаємо, що Біблія забороняє жінкам входити в Святилище церкви, в якому міститься Святий Вівтар, не важливо чи є жінка дитиною, підлітком чи літньою. Це не пов'язано з віком, а пов'язано зі статтю. І в Біблії, будь то Старий або Новий Завіт, немає ніяких натяків на те, що жінці дозволено увійти у Святий Вівтар. Жінкам також заборонено висвячуватись. Жінці також не дозволено говорити в церкві або вчити будь-кого всередині церкви. Вона не має права отримувати церковний сан, може отримати всього лише посаду диякона, який насправді є слугою, а не священиком! Біблія представляє нам всі види церковних санів, але ті дозволені тільки чоловікам, наприклад священство перших патріархів, якими були Ной, Іов, Авраам, Ісак та Яків, або священство Ааронового, або священство Мелхиседека, або священство апостолів і наступників єпископа. Всі вони дозволені чоловікам, і якщо жінка хоч колись претендувала отримати церковний сан, то цього змогла досягти тільки Діва Марія. Згідно з ученням християнства жінка позбавлена всього цього.

Наведемо деякі цитати з Біблії, щоб пізнати статус жінки:

1. Жінка покарана за гріх чоловіка:

А що стосується пророка, і священика, і людей, що скажуть: то Господнє, я покараю також мужа того й його дім (тобто дружину і дітей) (Єремія, 23:34).

2. Спалювання тієї, що здійснила перелюб:

І дочка священика, якщо вона зачне робити блуд, збезчестивши батька свого, повинна буде бути спаленою у вогні (Левит, 21:09).

3. Відрізання руки жінки з нерозумних причин:

Коли двоє чоловіків б'ють один одного, і дружина одного теж бореться з противником чоловіка свого, і в пориві торкнеться сокровених місць його, тоді чоловік може відрізати їй руку, без усякого жалю в очах. (Повторення Закону, 25:11 – 12).

4. Розлучена, вдова і та, що вчинила перелюб – рівні:

І той, хто первосвященик... повинен взяти дружину невинну.

А вдову, або розведену жінку, або осквернену, блудливу він не візьме, але він повинен брати дівицю із народу свого. Він не повинен паплюжити насіння свого в рідні своїй, бо Я, Господь, що освячує його (Левит, 21:10 – 13 – 14 – 15).

5. Загальне уявлення жінки про її чоловіка:

Дружини, коріться своїм чоловікам, як Господеві. Чоловік є главою для дружини, як і Христос главою Церкви, і Він же Спаситель тіла. Тому як Церква кориться Христові, так і дружинам слід підкорятися своїм чоловікам у всьому (Ефесян, 5:22).

6. Мовчання жінок в церкві:

Нехай ваші мовчать в церквах: бо не дозволено їм говорити, але вони мусять бути в послуху, як і закон говорить. І якщо вони хочуть навчитись чогось, нехай питають вдома у мужів своїх, бо це ганьба для жінки говорити в церкві (1 Коринтян, 14:34 – 35).

7. Жінка є причиною спокуси:

Нехай дружина навчається мовчки у всякій покірності. Але я не бажаю дати дружині вчити, ані панувати над чоловіком, але бути в безмовності. Бо Адам спочатку був

створений, а потім Єва. І Адам не був обдурений, але, зведена будши, жінка попала в гріх. Незважаючи на це, їй можна врятуватися у вагітності, якщо вона перебуватиме у вірі й любові, та в цнотливою святості (1 Тимофія, 2:11 – 15).

8. Чоловіки панують над жінками:

Так само і ви, дружини, коріться своїм чоловікам.

У жінки прикраси повинні бути не тільки вплетені у волосся, або висіти як золото, або бути красивим одягом, але вона повинна бути добросердною, адже це нетлінне, адже лагідний мовчазний дух в очах Бога має найвищу цінність. Такими були святі дружини в старі часи, які довірилися Богу, прикрашаючи себе покорою чоловіків своїх. Так Сара корилась Авраамові, і паном його називала.

Дружині він сказав: «Я всяко помножу твою печаль у вагітності твоєї; Ти в муках народжувати дітей, і потягом твоїм буде чоловік твій, і підкорятися будеш ти йому». (Книга Буття 3:16).

9. Смерть тим, що вчинили перелюб через каменування:

А хто візьме жінку, і ввійде до неї, і зненавидить її, і розведе наклеп проти неї, і поганим ім'ям назве її, і скаже, що цю взяв дружину, і коли я увійшов до неї, виявилось, що вона не незаймана. І нехай тоді батько дівиці, і матір її пронесуть невинну кров до воріт і старших міста. І батько молодій жінки скаже до старших: «Дочку мою я віддав тому чоловікові в дружини, і він зненавидів її. І ось він роздає наклеп проти неї, сказавши, що не цнотливою вона була, і все ж ось ознаки невинності моєї дочки». І пред'являть одержу перед старшими міста. І старші того міста візьмуть того чоловіка, та й покарають його, і штрафуватимуть його в сто шекелів срібла, і дадуть батькові молодій жінки, бо він очорнив ім'я діви Ізраїлю; і вона стане йому за жінку, він не

зможе відпустити її по волі своїй. Але якщо правдою було це слово, і дівця не невинна, тоді нехай приведуть дівця до дверей дому батька її, і жителі міста будуть бити її камінням до самої смерті (Второзаконня, 22:13 – 21).

Якщо знайдено того, хто лежить із заміжньою жінкою, то повинні обидва померти: і чоловік, що лежав із жінкою, і жінка, щоб винищити зло з Ізраїлю (Второзаконня, 22: 22).

Якщо незаймана заручена, і хто-небудь зустрінеться з нею в місті і ляже з нею, то знайте, обох їх приведуть до брами того міста, і поб'ють камінням, і помруть вони (Второзаконня 22:23 – 24).

10. Жінки поступаються чоловікам:

Хочу також, щоб ви знали, що всякій людині глава Христос, а головою дружини є чоловік, а Христу глава Бог. Кожен чоловік, що молиться чи пророкує, покриває голову, ганьбить її. І кожна жінка, що молиться чи пророкує з непокритою головою, ганьбить свою голову, бо це те саме, як якщо б вона була виголена. Бо коли жінка не покривається, хай стриждеться; а якщо це буде ганьба для жінки стригтися чи голитися, нехай покривається. А чоловік не повинен покривати голову, бо він образ і слава Бога, а жінка чоловікові слава. Чоловік створений не від жінки, але жінка створена від чоловіка, не створений бо чоловік ради жінки, але жінка ради чоловіка. Тому жінка повинна мати владу на голові, для Ангелів. (1 – е Коринтян, 11:3 – 10)

11. Дидаскалія *Apostolorum* про жінок:

Дидаскалія *Apostolorum*, гл. 3, з назвою «Жінки повинні бути піддані своїм чоловікам».

Жінка повинна підкорятися чоловікові, бо главою її є її чоловік... Бійся, жінка, чоловіка свого! І соромся перед ним. І

після Бога дякуй тільки йому. І як ми вже говорили, втішай його, будеш служити йому, своєму чоловікові, щоб він охопив тебе... Якщо ви хочете бути віруючим і щоб Бог був задоволений вами, не носіть прикраси, щоб догодити незнайомцям і не носіть легкий одяг, який підходить тільки для зрадниць, щоб не привертати тих, хто переслідує таких жінок. Якщо ви не носите їх з метою вчинення перелюбу, ви знову будете засуджені за ваші прикраси поодиночі, тому що таким чином ви змушуєте когось бачити вас, слідувати за вами і спокушатися на вас. Чому ви не можете бути консерватором, щоб не впасти в гріх, і не залишити і тіні сумніву (або ревнощів) на собі?! І якщо ви грішите тільки для цього, ви попадете теж, бо стали причиною знищення душі іншої людини. Якщо ви навели одну людину на гріх, то він покладе багато гріхів на Вас, як написано в Біблії: До несправедливого приходить також презирство з ганьбою докору (Притчі 18:03). Будь-який нечестивець буде знищений через гріх і його нечиста душа буде без честі. Нехай вона знає, що Біблія говорить про атрибути брехні таким людям. Зла жінка більш ненависна, ніж смерть, яка є пасткою для невігласів. Як черв'як їсть деревину, так зла жінка руйнує її чоловіка, краще жити на даху, ніж в будинку з сварливою дружиною. Не забудьте, що християнські жінки, подібні до тих дружин, якщо хочете бути воістину віруючими. Дбайте про свого чоловіка і догоджайте йому. А по вулиці йдіть з покритою головою, тому що покриваючись честю і повагою ви в безпеці від злих очей. І не прикрашайте своє обличчя, яке створив Бог, тому що воно досить прикрашено. Оскільки все, що Бог створив, дуже красиве і не потребує прикрас. І що ще більш від краси змінює благодать Творця. Під час прогулянки дивіться в землю і ховайте обличчя. Тримайтеся подалі від будь-якої ванної з чоловіками, щоб уникнути злих поглядів. Віруюча жінка не приймає ванну з чоловіками. І коли вона покривас, нехай вона накрис його, боячись сторонніх очей... І якщо ви віруюча людина, біжіть від будь-

якої форми цікавості і від багатьох поглядів. Жити в пустелі краще, ніж з жінкою з довгим язиком.

Побиття жінок в західних християнських суспільствах

Багато фанатиків намагалися відтворити деякі омани про іслам, одним з яких є побиття дружини, використовуючи звичайні магічні ножиці, якими вони «вирізають» з віршів Священного Корану і висловлювань Пророка всі ті слова, які перед словом «бити» і всі слова, які після нього, залишаючи тільки слово «бити». А саме, вони скорочують слова, які спростовують їх помилки, і вони залишають тільки ті, які можуть підтвердити їх, намагаючись за допомогою цих брудних трюків відтворити помилкові омани про іслам, повністю дистанціюючись від істини та об'єктивності. Таким чином, вони не представляють предмет в повному вигляді, а лише частково, з метою підвищення плутанини і непорозумінь серед інших людей. Вони також стверджують, що вони є цивілізованими і що вони відносяться до своїх дружин найкращим чином, але насправді вони закривають очі і ігнорують наступне:

1. Більшість з тих, хто стверджує, що вони відносяться до своїх дружин найкращим чином – брешуть і вдають.

2. Іслам є єдиною релігією, яка згадала ласкаві й милостиві відносини між двома з подружжя, а також він застерігає чоловіка від заподіяння шкоди його дружині, словесно чи фізично. Аллах, Всевишній, каже:

Серед Його знамень — те, що Він створив для вас дружин із вас самих, щоб ви знаходили в них спокій, і встановив між вами любов і милосердя. Воістину, в цьому знамення для людей, які думають. (30:21).

3. Іслам є єдиною релігією, яка засудила того, хто ображає і б'є свою дружину, або дивиться на неї зарозуміло, і її положення погіршується у зв'язку з ним, немов 1400 років тому. І це вважається помилкою чоловіка, який так чинить.

4. Іслам заохочує найкращу поведінку зі своєю дружиною, так як всі вірші Корану і всі висловлювання Пророка щодо ставлення подружжя заохочують кращу поведінку між ними. Аллах, Всевишній, каже:

Відповідно до звичаю, жінки мають такі права, які рівні правам на них самих, хоча чоловіки у дечому й вищі від них. (2:228).

5. Іслам встановив нагороди за хорошу поведінку серед людей і особливо між подружжям. Пророк сказав:

«Аллах віддасть вам за те, що ви навмисно намагаєтесь догодити Йому, навіть якщо ви всього лише поклали шматочок їжі в рот вашої дружини». (Аль-Бухарі).

6. Іслам зробив побиття жінок винятком, а не правилом. Є певні обставини, які перешкоджають чоловікові вдаватися до побиття його дружини, а саме таке рішення для дуже особливих випадків, і тільки в якості остаточного рішення, щоб не допустити більшого лиха. Це тому, що жінки у всіх епохах, товариствах і сім'ях різні. А що може бути дозволено в одному суспільстві, може не підходити іншому. Навпаки, це може завдати шкоди замість виправлення. І поведінка, яка допустима для однієї жінки, може не підходити іншій, яка з іншого товариства або епохи, як би інші не намагалися це змінити.

7. Феномен насильства в сім'ї широко поширений в найбільш цивілізованих країнах нашого століття. Скільки на Заході чоловіки нападали на своїх дружин перед іншими людьми, в аеропортах, ресторанах, барах або навіть на вулицях перед перехожими? І це не секрет, ви можете бачити це в засобах

масової інформації. Крім того, скільки західних жінок в Америці, Канаді, Європі та Австралії звертаються в поліцію для того, щоб подати до суду на своїх чоловіків, бо були піддані насильству? Ці позови не приймають до уваги, якщо немає явних доказів насильства, наприклад, переломів, забитих місць, кровотеч і т.д. І кожен, хто дивиться на офіційну статистику поліції в Америці, Європі чи Австралії, переконується в цьому.

Поширення побиття жінок в Західних суспільствах

Ми будемо представляти наступні коментарі по уточненню поширення феномену насильства в сім'ї на Заході:

1. Існування численних урядових і неурядових організацій з боротьби з явищем побутового насильства спрямованого на жінок і дітей, які досі не змогли усунути це явище.

2. Існування періодичних і триваючих кампаній у ЗМІ, які заохочують прямий виклик відповідних органів у разі спостереження явища насильства в сім'ї у сусіда.

3. Наступні питання, з якими ми звертаємося до західних громадян:

Чи траплялося так, що ви піднімали руку на свою дружину, може навіть кілька разів?

Ви коли-небудь бачили або чули, як ваш батько бив матір?

Чи чули ви, як один з ваших родичів коли-небудь бив свою дружину?

Чи чули ви, як один із ваших сусідів небудь бив свою дружину?

Мета цих питань – довести існування феномена насильства в сім'ї з боку чоловіків стосовно дружин в Європі, Америці, Канаді, Австралії і т.д.

Нарешті, це може пояснити будь-якій неупередженій людині, що іслам шанує жінку, підносить її над усім, що може пошкодити її гідності і строго попереджає проти того, щоб вона була несправедливо скривджена. Пророк Сказав:

«О, Аллах, ти свідок того, що я оголошую недоторканими права двох слабких: дітей-сиріт та жінок». (Нісайя)

Висновок

Іслам – це справжнє послання Аллаха, зіслане всьому людству через Пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллаха). Із самого початку свого послання іслам підкреслив особливий статус людини порівняно з іншими створіннями Аллаха. Всевишній сказав: **«Ми вшанували синів Адама й дозволили їм пересуватися сушею та морем, наділили їх благами й надали їм велику перевагу перед багатьма іншими творіннями!»** (17:70).

Підтвердивши високе положення людини, Всевишній вказав і на те, що все людство було створено з однієї душі: **«О люди! Бійтесь Господа вашого, Який створив вас із однієї душі»** (4:1).

Отже, всі люди володіють певними однаковими загальнолюдськими якостями і на рівних правах користуються тими благами, які Аллах призначив для всіх людей без винятку. Однак чи всі люди мають однакове становище перед Аллахом? Звичайно ж, ні, і це положення не залежить ані від національності людини, ані від кольору її шкіри, статі, матеріального стану чи

походження. Принцип, який визначає статус людини перед Господом, виражений наступним аятот: **«О ви, люди! Воістину, Ми створили вас із чоловіка та жінки і зробили вас народами та племенами, щоб ви знали одне одного. Воістину, найшанованіші серед вас перед Аллахом — найбільш богобоязливі!»** (49:13). Таким чином, чим правильніше людина дотримується законів Аллаха, тим вище її становище перед Аллахом.

Пророк (мир йому і благословення Аллаха) також казав: «О, люди! Ваш Господь – Один, і ваш батько – один, і немає переваги у араба над неарабом, і у неараба над арабом, і у червоношкірого над чорношкірим, і у чорношкірого над червоношкірим, окрім як за богобоязністю»¹⁵².

Згідно із вченням ісламу, чоловік і жінка наділені правами та обов'язками, які якомога краще відображають психофізіологічні особливості їх організму і відповідають тій ролі, яку відіграє кожен з них у суспільному житті. Всевишній говорить: **« Віруючі чоловіки та жінки — приятелі одні одним; вони закликають до заохочуваного та забороняють відразу, звершують молитву, дають *закят*, коряться Аллаху та Його Посланцю. Аллах змилюється над ними. Воістину, Аллах — Всемогутній, Мудрий!»** (9:71), **« І відповів їм Господь їхній: «Я не зроблю марними ваших вчинків — ні вчинків чоловіків, ні вчинків жінок. Адже одні з вас походять від інших»** (3:195).

На завершення я хочу сказати читачам наступне:

1. Кожен мусульманин переконаний, що ніколи жінка не була наділена такими правами і свободою, як в ісламі. Всі правила, які регулюють її життя, найдоцільнішим чином відповідають тій місії, яку Всевишній Творець визначив для неї.

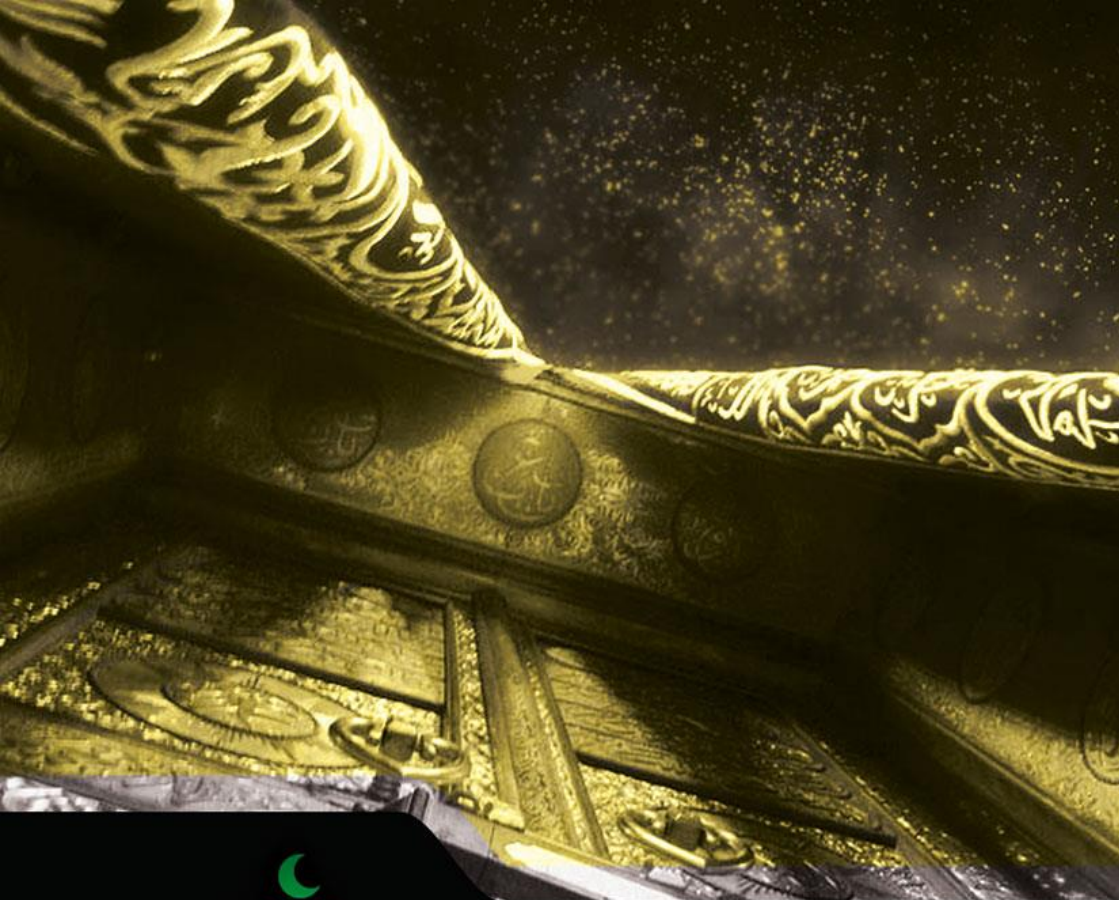
2. Не можна судити про іслам по вчинках деяких мусульман, оскільки багато людей відносять себе до ісламу, не практикуючи

¹⁵² Ахмад, № 23536.

його. Іслам – це не тільки вимовляння слів двох свідчень, а й підтвердження своєї віри правильними переконаннями і діями. Наприклад, деякі мусульмани брешуть, здійснюють погані вчинки, але це не означає, що іслам схвалює це або спонукає до цього.

3. Я закликаю кожного, хто шукає істину, не судити упереджено про іслам, а отримати відомості про нього із достовірних джерел. Якщо ви щиро хочете дізнатись про релігію Аллаха, будьте терплячими і позбудьтеся етнічного і конфесійного фанатизму заради істини. Аллах освітить серце того, кому Він бажає добра, і виведе на Прямий Шлях.

Хвала Аллаху, Господу світів.
Мир і благословення нашому Пророку Мухаммаду,
його родині, сподвижникам і всім тим,
хто послідував за ним шляхом істини.

GROW GOODNESS BY YOUR HAND

EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM